

คู่มือการติดตาม

โครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริม
เศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
Centre for Project and Programme Evaluation
Office of Agricultural Economics

คู่มือการติดตาม
โครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา
และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มกราคม 2565

คำนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้เป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งมีความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเพื่อเตรียมไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร พัฒนาผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรจากฐานทรัพยากรชีวภาพ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รับมอบหมายให้ติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งได้รับงบประมาณสำหรับดำเนินการในภาพรวม 16 โครงการ รวม 3.3454 ล้านบาท เพื่อรายงานความก้าวหน้าผลการติดตามต่อผู้บริหารระดับสูง

คู่มือการติดตามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานติดตาม เกิดความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน วิธีการปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน และสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้จัดทำคู่มือฉบับนี้ จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ทำให้การติดตามผลประสบผลสำเร็จ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ศูนย์ประเมินผล

มกราคม 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
ส่วนที่ 1 สารสำคัญของแผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	1
ส่วนที่ 2 แนวทางการติดตามผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	9
ส่วนที่ 3 แนวทางการติดตามรายโครงการ	15
1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อย และผู้ด้อยโอกาส	17
2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐ เพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	19
3. โครงการบริหารจัดการหนี้	21
4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	23
5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	26
6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	28
7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	31
8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	33
9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	35
10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	38
11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	43
12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	45
13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	47
14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร	51
15. โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างตลาดมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	57
16. โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	59
ภาคผนวก	61
ภาคผนวกที่ 1 แบบฟอร์มการเขียนรายงานผลการติดตามรอบ 6 เดือน และ 12 เดือน	63
ภาคผนวกที่ 2 แบบฟอร์ม Infographic สรุปการติดตามรายโครงการ	67
ภาคผนวกที่ 3 รายละเอียดโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	71
หน่วยงานรับผิดชอบ	185

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง	5
ตารางที่ 2.1 การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่	12
ตารางที่ 2.2 แผนปฏิบัติงานการติดตาม	12
ตารางที่ 3.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	17
ตารางที่ 3.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	20
ตารางที่ 3.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการบริหารจัดการหนี้	22
ตารางที่ 3.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	23
ตารางที่ 3.5 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	26
ตารางที่ 3.6 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	29
ตารางที่ 3.7 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	31
ตารางที่ 3.8 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	34
ตารางที่ 3.9 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	36
ตารางที่ 3.10.1 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหมกรมหม่อนไหม	39
ตารางที่ 3.10.2 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร	41
ตารางที่ 3.10.3 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	42
ตารางที่ 3.11 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	43
ตารางที่ 3.12 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	46
ตารางที่ 3.13.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมปศุสัตว์	48
ตารางที่ 3.13.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน	48
ตารางที่ 3.13.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	49
ตารางที่ 3.13.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	49
ตารางที่ 3.13.5 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ	50
ตารางที่ 3.14.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตรกรมการข้าว	53
ตารางที่ 3.14.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์กรมส่งเสริมสหกรณ์	54

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 3.14.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร กิจกรรมโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น กรมการค้าภายใน	55
ตารางที่ 3.14.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร กิจกรรมโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย กรมการค้าภายใน	56
ตารางที่ 3.15.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างอุตสาหกรรม และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น กรมพัฒนาชุมชน	58
ตารางที่ 3.15.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างอุตสาหกรรม และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	58
ตารางที่ 3.16 การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	59

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	8
ฉบับที่ 12 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ	

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญของแผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

สาระสำคัญของแผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. ความเป็นมา

แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร โดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สร้างอาชีพและรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง ตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ อีกทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเพื่อเตรียมไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต เพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ และการตลาด พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรในอนาคต จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการดำเนินงานตามแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทหลักได้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก แผนย่อยการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณ ข้อ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร โดยพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาศักยภาพประชากรผู้มีรายได้น้อยให้เข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิต และได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด

3. ขอบเขตการดำเนินงาน

3.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้รับประโยชน์

- 3.1.1 ประชาชนผู้มีรายได้น้อย
- 3.1.2 เกษตรกรรายย่อย
- 3.1.3 สถาบันเกษตรกร
- 3.1.4 วิสาหกิจชุมชน
- 3.1.5 ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการชุมชน

3.2 พื้นที่ดำเนินการ

- พื้นที่ 7,255 ตำบล

4. ผลสัมฤทธิ์

ลดปัญหาความยากจนของประชาชน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่น้อยกว่า 4,600 บาทต่อรายต่อเดือน หรือ 55,200 บาทต่อรายต่อปี รวม 1.35 ล้านราย ในปี 2565

5. เป้าหมาย

ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ต่อปี

6. แนวทางการดำเนินงาน

6.1 แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง)

6.1.1 สนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต

6.1.2 ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 1

1) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกินไม่น้อยกว่า 180,000 ราย

2) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไม่น้อยกว่า 130,000 ราย

6.2 แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)

6.2.1 พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม

6.2.2 พัฒนาผู้ประกอบการ

6.2.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 2

1) จำนวนสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 500 กลุ่ม

2) จำนวนผู้ประกอบการชุมชนได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 3,000 ราย

3) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 4,600 ผลิตภัณฑ์

6.3 แนวทางที่ 3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกการตลาด (ปลายทาง)

6.3.1 พัฒนาระบบตลาด

6.3.2 พัฒนากลไก อาทิ สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน

6.3.3 การติดตามประเมินผล

ตัวชี้วัดแนวทางที่ 3

- รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 6

7. งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบ

งบประมาณทั้งสิ้น 1,506.4458 ล้านบาท แบ่งเป็น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 579.0475 ล้านบาท กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 93.1008 ล้านบาท กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 21.8289 ล้านบาท กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 107.0282 ล้านบาท กระทรวงมหาดไทย จำนวน 662.9206 ล้านบาท กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน 19.0198 ล้านบาท และสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จำนวน 4.0000 ล้านบาท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1.1 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แนวทางที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (คันทัง)		682.6518
1.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	163.8382
1.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	72.9000
1.3 โครงการบริหารจัดการหนี้	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	33.3022
1.4 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล	สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	3.0000
1.5 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมหม่อนไหม - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	151.2986 22.1420 15.3844 3.0295 7.8825 11.2283 8.8200
	รวม	219.7853
1.6 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมการข้าว - กรมปศุสัตว์ - กรมหม่อนไหม - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงการศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	32.9949 13.5040 3.3298 2.4502 13.4382 33.6000
	รวม	99.3171
1.7 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร	สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	1.0000
1.8 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	5.7589

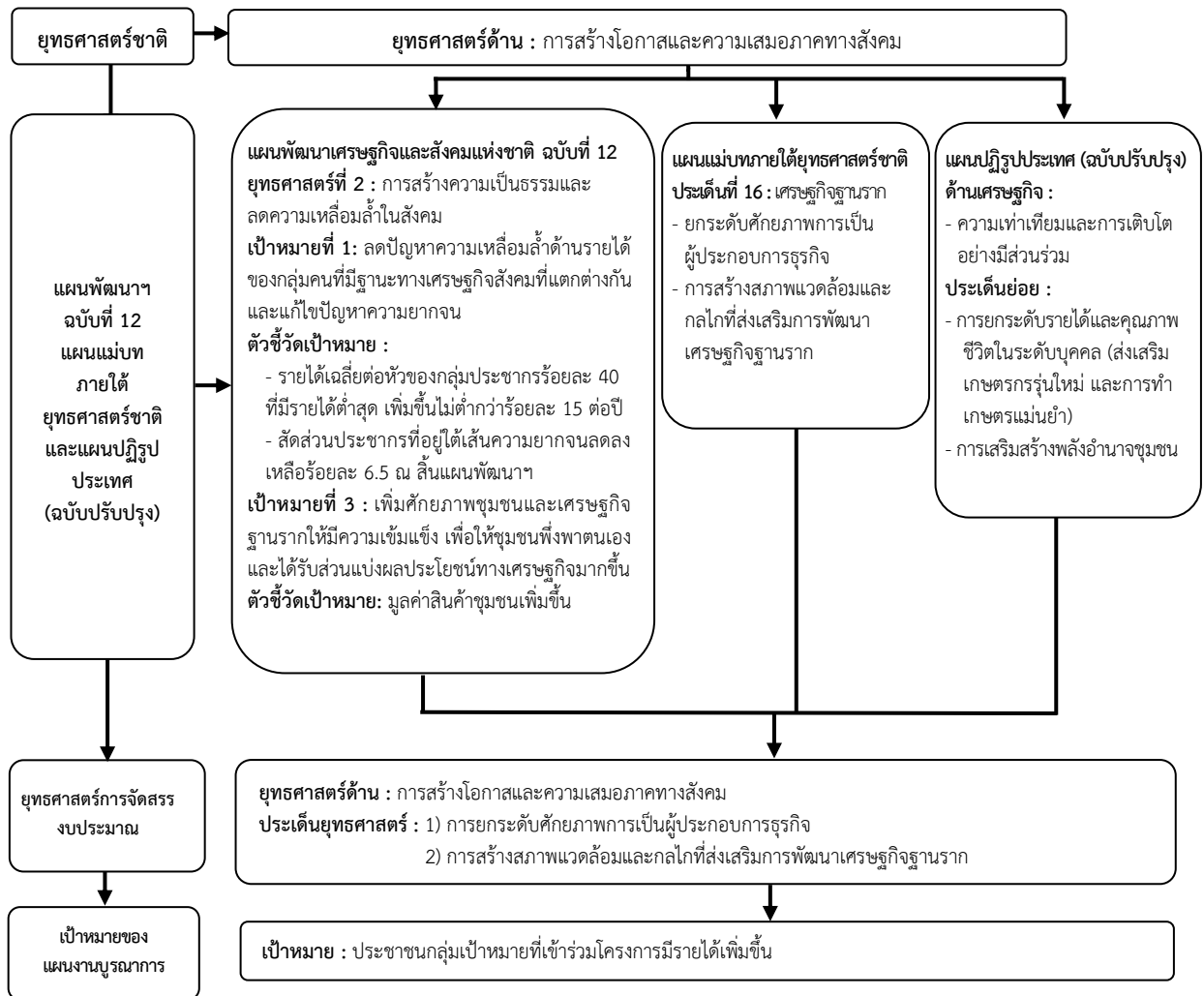
ตารางที่ 1.1 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง (ต่อ)

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ของเกษตรกร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.8724 5.4750 6.4917 51.5145 15.9253 1.4712
	รวม	83.7501
แนวทางที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน (กลางทาง)		391.9368
2.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมหม่อนไหม - กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ จากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)	4.8700 18.5762 16.0700
	รวม	39.5162
2.2 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และ ผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน	กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน	22.3438
2.3 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน	กระทรวงอุตสาหกรรม - สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	19.0198
2.4 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - ปศุสัตว์ กระทรวงมหาดไทย - กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงอุตสาหกรรม - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมวิทยาศาสตร์บริการ	1.0458 231.0104 19.5000 46.0000 13.5008
	รวม	311.0570

ตารางที่ 1.1 งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบโครงการภายใต้แผนงานฯ จำแนกตามแนวทาง (ต่อ)

แนวทาง/โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
แนวทางที่ 3 พัฒนากลไกการตลาดและระบบการบริหารจัดการ (ปลายทาง)		431.8572
3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับ สินค้าเกษตร	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
	- กรมการค้าข้าว	13.9960
	- กรมส่งเสริมการสหกรณ์	2.6778
	กระทรวงพาณิชย์	
	- กรมการค้าภายใน	78.4282
	รวม	95.1020
3.2 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่า ทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น	กระทรวงมหาดไทย	
	- กรมการพัฒนาชุมชน	303.3642
	กระทรวงพาณิชย์	
	- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า	28.6000
	รวม	331.9642
3.3 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
	- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	4.7910
รวม		1,506.4458

ที่มา : งบประมาณโดยสังเขป แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.)

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระดับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

ส่วนที่ 2

แนวทางการติดตามผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการพัฒนา
และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

แนวทางการติดตามผลการดำเนินงานแผนงานบูรณาการการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. ความสำคัญของการติดตาม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพในการบูรณาการ เห็นว่าแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทหลักภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานรากแผนย่อยการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณ ข้อ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม)

จากการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานดังกล่าว ตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี 2565 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เห็นว่า มีหน่วยงานและโครงการที่เสนอของบประมาณจำนวนมาก เป็นแผนงานที่สำคัญในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในปี 2565 และเพื่อให้การดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเกิดการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการติดตาม

เพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3. ขอบเขตการติดตาม

- 3.1 พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของโครงการภายใต้แผนงานฯ จำนวน 16 โครงการ
- 3.2 กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด
- 3.3 ระยะเวลาของข้อมูล ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565
- 3.4 ช่วงระยะเวลาการจัดเก็บข้อมูล การจัดทำรายงาน และประเด็นการติดตาม
 - 3.4.1 ข้อมูลผลการดำเนินงานภาพรวม จัดเก็บผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้บันทึกผลการดำเนินงานโครงการเป็นประจำทุกไตรมาส ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 25 ของเดือนสุดท้ายของแต่ละไตรมาส ยกเว้นไตรมาสที่ 4 ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 โดยเริ่มบันทึกข้อมูลครั้งแรก ไตรมาสที่ 1 ภายในวันที่ 5 มกราคม 2565 ซึ่งเป็นข้อมูลสะสมตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 25 ธันวาคม 2564
 - 3.4.2 ข้อมูลในพื้นที่ จัดเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่

ครั้งที่	จัดเก็บข้อมูล	จัดทำรายงาน	ประเด็นการติดตามประเมินผล
1	ก.พ. - มี.ค. 65	เม.ย. - พ.ค. 65	กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
2	มิ.ย. - ก.ค. 65	ส.ค. - ก.ย. 65	การเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ที่มา : ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4. แผนปฏิบัติงานการติดตาม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้กำหนดแผนปฏิบัติงานการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาระบบและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แผนปฏิบัติงานการติดตาม

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษารายละเอียดโครงการ เตรียมการแนวทางการติดตาม และประเด็น/ตัวชี้วัดของโครงการฯ	เดือน ต.ค. 64	สผพ. และทุกส่วน
2. จัดทำบันทึกให้หน่วยงานตรวจสอบแผนงาน/โครงการฯ	ภายในวันที่ 16 พ.ย. 64	สผพ.
3. เตรียมแนวทางการติดตาม จัดทำประเด็น/ตัวชี้วัด	1 - 23 พ.ย. 64	
3.1 ส่งแนวทางการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	12 พ.ย. 64	สผพ. และทุกส่วน
3.2 ส่งแบบรายงานแผนงาน	23 พ.ย. 64	สผพ.
3.3 จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมชี้แจง	25 - 30 พ.ย. 64	ทุกส่วน
4. จัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ	(2 วัน) 13 - 14 ธ.ค. 64	สผพ. และทุกส่วน
5. จัดทำคู่มือการติดตามโครงการโครงการภายใต้แผนงาน บูรณาการพัฒนาระบบและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก	ภายใน ม.ค. 65	สผพ.
6. การรวบรวมผลการดำเนินงานโครงการฯ จากหน่วยงาน		ทุกส่วน
- หน่วยงานสรุปข้อแก้ไขข้อมูลส่งให้ ศปผ.	20 ธ.ค. 64	
- บันทึกประเด็น/ตัวชี้วัดแต่ละโครงการเข้าสู่ระบบ ประเมินผลฯ	ภายใน 25 ธ.ค. 64	
- หน่วยงานบันทึกข้อมูลรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินงาน แผนงาน (ตัดยอดข้อมูล ณ วันที่ 25) ผ่านระบบประเมินผล และติดตามโครงการฯ เป็นรายไตรมาส ภายในวันที่ 5 ของ เดือนถัดไป เริ่มครั้งแรก 5 ม.ค. 65 (ตัดยอด ณ 25 ธ.ค. 64)	ไตรมาส 1 (5 ม.ค. 65) ไตรมาส 2 (5 เม.ย. 65) ไตรมาส 3 (5 ก.ค. 65) ไตรมาส 4 (5 ต.ค. 65)	
* ไตรมาสที่ 4 ภายใน 5 ต.ค. 65 (ข้อมูล ณ 30 ก.ย. 65)		
7. การติดตามผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่		
- ช่วงที่ 1	ก.พ. - มี.ค. 65	ทุกส่วน
- ช่วงที่ 2	มิ.ย. - ก.ค. 65	ทุกส่วน

ตารางที่ 2.2 แผนปฏิบัติงานการติดตาม (ต่อ)

กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
8. การรายงานผลการติดตามเพื่อจัดทำสรุป		
- สรุปผลการติดตามผลการดำเนินงาน และผลการติดตามระดับพื้นที่ ส่งให้ สผพ.		
ครั้งที่ 1 (รอบ 6 เดือน)	11 เม.ย. 65	ทุกส่วน
ครั้งที่ 2 (รอบ 12 เดือน)	15 ส.ค. 65	ทุกส่วน
9. จัดประชุม/นำเสนอผลการติดตามในภาพรวม	ปลายเดือน ส.ค. 65	สผพ. และทุกส่วน
10. จัดทำสรุปผลการติดตามโครงการฯ เสนอต่อผู้บริหาร กษ.		
- รายงานผล รอบ 6 เดือน	ภายใน วันที่ 10 พ.ค. 65	สผพ. และทุกส่วน
- รายงานผล รอบ 12 เดือน	ภายในวันที่ 20 ก.ย. 65	
11. จัดทำเอกสารรายงานผลการติดตามโครงการฯ เผยแพร่		
- จัดทำเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ (12 เดือน)	ภายใน ต.ค. 65	สผพ.

ที่มา : ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 3
แนวทางการติดตามรายการ

1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส

1.1 สารสำคัญของโครงการ

1.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นของตนเอง
- 2) เพื่อให้บริการเกษตรกรและประชาชนผู้ใช้บริการในงานปฏิรูปที่ดิน

1.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1) กิจกรรมจัดที่ดินโดยสอบสวนสิทธิการถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินเกษตรกรพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 68 จังหวัด จำนวน 23,500 ราย

2) กิจกรรมศูนย์บริการประชาชน พัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลศูนย์บริการประชาชน จำนวน 72 แห่ง

1.1.3 หน่วยงาน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.1.4 งบประมาณ 163.8382 ล้านบาท

1.2 วิธีการติดตาม

1.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 67 จังหวัด
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง

2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด 12 จังหวัด รวม 12 ราย (1 รายต่อจังหวัด)

2.2) จำนวนเกษตรกร 12 จังหวัด รวม 120 ราย (10 รายต่อจังหวัด)

2.3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง

(1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- มีการจัดที่ดินโดยสอบสวนสิทธิการถือครองและทำประโยชน์ ในที่ดินเกษตรกร - มีการพัฒนาปรับปรุงศูนย์บริการประชาชน	- มี - มี
3. ผลผลิต	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน - จำนวนศูนย์บริการที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุง	- 23,500 ราย - 72 แห่ง

ตารางที่ 3.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของเกษตรกรมีการทำประโยชน์ในพื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าใช้บริการศูนย์บริการประชาชนที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- รายได้เฉลี่ยต่อหัวของเกษตรกรเพิ่มขึ้นจากการทำกิจกรรมในพื้นที่ที่ได้รับเอกสารสิทธิ	- ไม่น้อยกว่า 4,600 บาท/ราย/เดือน
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน

2.1 สารสำคัญของโครงการ

2.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อส่งเสริมกองทุนชุมชนให้มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและนำเงินไปประกอบอาชีพ
- 2) เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการดำเนินชีวิต การออม การวางแผนทางการเงิน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน
- 3) เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และประกาศความสำเร็จกองทุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการดีเด่น

2.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

- 1) เป้าหมาย
 - 1.1) กองทุนชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน 6,000 กองทุน
 - 1.2) ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 150,000 ราย
- 2) พื้นที่ดำเนินการ
 - 2.1) ที่ทำการกองทุนชุมชน จำนวน 6,000 แห่ง
 - 2.2) เขตพื้นที่ประชาชนเป้าหมาย จำนวน 6,000 หมู่บ้าน

2.1.3 หน่วยงาน สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2.1.4 งบประมาณ 72.9000 ล้านบาท

2.2 วิธีการติดตาม

2.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ เขตพื้นที่ประชาชนเป้าหมาย 6,000 หมู่บ้าน
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด รวม 30 ราย (1 รายต่อจังหวัด)
 - 2.2) กองทุนชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจน รวม 60 ราย จำนวน 20 กองทุน (3 รายต่อกองทุน)
 - 2.3) ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย รวม 100 ราย (5 รายต่อหมู่บ้าน)
- 3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- Mobile Clinic - มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ Mobile Clinic สร้างสุขกองทุนชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล - มีการส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุนของประชาชนในพื้นที่	- มี - มี
3. ผลผลิต		
3.1 ประชาชน	- จำนวนประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายเข้าถึงแหล่งเงินทุน	- 150,000 คน
3.2 กองทุน	- จำนวนกองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	- ร้อยละ 80
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ประชาชน	- ร้อยละของประชาชนที่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน - ร้อยละของประชาชนที่มีการออมเงิน - ร้อยละของประชาชนที่มีการวางแผนทางการเงิน - ร้อยละของประชาชนที่มีการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ - ร้อยละของประชาชนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น - ประชาชนผู้มีรายได้น้อยมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 ต่อปี - ไม่น้อยกว่า 4,600 บาท/ราย/เดือน
4.2 กองทุน	- ร้อยละกองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	- เท่ากับเป้าหมาย
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ	-ระดับมากขึ้นไป -ระดับมากขึ้นไป

3. โครงการบริหารจัดการหนี้

3.1 สารสำคัญของโครงการ

3.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ในการเป็นกลไกการบริหารจัดการกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐในการเข้าถึงแหล่งทุนและบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชน
- 2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้าน/ชุมชนบูรณาการกลไกการทำงานในการบริหารจัดการหนี้สินของประชาชน
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจนสามารถเป็นต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้

3.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

- 1) พื้นที่ดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด
- 2) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่
 - 2.1) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 107 แห่ง แห่งละ 20 ราย รวม 2,140 ราย
 - 2.2) ครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สินในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย จำนวน 321 แห่ง แห่งละ 30 ราย รวม 9,630 ราย

3.1.3 หน่วยงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

3.1.4 งบประมาณ 33.3022 ล้านบาท

3.2 วิธีการติดตาม

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัดจำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 12 ราย
 - 2.2) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 1 แห่ง แห่งละ 1 ราย รวม 12 ราย
 - 2.3) ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ 12 จังหวัด จังหวัดละ 10 ราย รวม 120 ราย
- 3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการบริหารจัดการหนี้

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
2.1 ศูนย์จัดการ กองทุนชุมชน	- ร้อยละของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสามารถบูรณาการกลไก การทำงานในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของคนในชุมชนได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2.2 การแก้ไข ปัญหานี้สิน	- จำนวนครัวเรือนที่มีปัญหานี้สินในพื้นที่เป้าหมายได้รับ การแก้ไขปัญหาหนี้สิน	- 7,704 ครัวเรือน
2.3 รายได้	- ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 ต่อปี
3. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของครัวเรือน คณะกรรมการศูนย์จัดการ กองทุนชุมชน และเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

4.1 สารสำคัญของโครงการ

4.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่
- 2) เพื่อสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรแบบบูรณาการ มุ่งสู่การยกระดับรายได้ของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร จากการผลิตวัตถุดิบไปเป็นผู้ประกอบการเกษตร
- 3) เพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด และแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยใช้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบลเป็นพื้นฐาน

4.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ 77 ตำบล ตำบลละ 30 ราย รวมทั้งสิ้น 2,310 ราย

4.1.3 หน่วยงาน สภาเกษตรกรแห่งชาติ

4.1.4 งบประมาณ 3.0000 ล้านบาท

4.2 วิธีการติดตาม

4.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 77 ตำบล
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับตำบล 10 ตำบล รวม 10 ราย (1 รายต่อตำบล)
 - 2.2) จำนวนเกษตรกร 10 ตำบล รวม 100 ราย (10 รายต่อตำบล)
 - 2.3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - (1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - (2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
1.2 หน่วยงานร่วมบูรณาการ	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ - รูปแบบการบูรณาการของหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ	- เท่าเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่า 1 รูปแบบ

ตารางที่ 3.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
2. กิจกรรม		
2.1 สร้างการรับรู้การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- จำนวนเกษตรกรที่ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - รายงานสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อใช้จัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรระดับจังหวัด	- 2,310 ราย - เท่ากับเป้าหมาย
2.2 ค้นหาศักยภาพตนเองและชุมชน	- จำนวนผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านและเกษตรกรเครือข่ายในหมู่บ้าน	- 2,310 ราย
2.3 จัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการสำรวจจัดเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร - จำนวนผู้จัดการพื้นที่ที่ทำการสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน - จำนวนเกษตรกรที่ร่วมเวทีชุมชน เพื่อร่วมกับวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ - จำนวนครั้งของการจัดประชุมจัดทำร่างแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- 7,700 ครัวเรือน - 77 ราย - 2,310 ราย - เท่ากับเป้าหมาย
2.4 สร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- จำนวนตำบลที่ได้รับการคัดเลือก ที่มีความพร้อมและเหมาะสมเพื่อสร้างรูปธรรมการบูรณาการการพัฒนา - จำนวนตำบลที่ได้รับการคัดเลือกและได้รับการสนับสนุนให้เป็นชุมชนต้นแบบ	- 77 ตำบล - 77 ตำบล
2.5 ติดตามประเมินผล	- จำนวนครั้งการติดตามประเมินผลและจัดทำรายงานรายเดือน - จำนวนครั้งการติดตามประเมินผลและจัดทำรายงานรายไตรมาส - จำนวนครั้งของการนิเทศงานระดับพื้นที่รายไตรมาส	- 12 ครั้ง - 4 ครั้ง - 4 ครั้ง
3. ผลผลิต		
3.1 แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- จำนวนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วมที่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาอาชีพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่	- จำนวน 7 แผน
3.2 พื้นที่รูปธรรมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล	- จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรแบบบูรณาการ	- จำนวน 77 แห่ง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 เกษตรกรสามารถใช้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพและอาชีพ	- ร้อยละของเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายที่สามารถนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาอาชีพไปปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรที่แตกต่างจากเดิม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ตารางที่ 3.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (ต่อ)		
4.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้แผนพัฒนาอาชีพ เกษตรกรรมในระดับตำบล เป็น เครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพ และอาชีพ	- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำโครงการ/กิจกรรม ในแผนพัฒนา อาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล ส่วนที่เกษตรกรไม่สามารถ ดำเนินการได้ด้วยตนเอง ไปจัดทำค่าของงบประมาณประจำปี	- เท่ากับเป้าหมาย
5. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

5.1 สารสำคัญของโครงการ

5.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ เป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

5.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก และศูนย์เครือข่าย พื้นที่ดำเนินงาน 77 จังหวัด

5.1.3 หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 219.7853 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 151.2986 ล้านบาท กรมประมง 22.1420 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 15.3844 ล้านบาท กรมพัฒนาที่ดิน 7.8825 ล้านบาท กรมหม่อนไหม 3.0295 ล้านบาท กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 11.2283 ล้านบาท สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 8.8200 ล้านบาท)

5.2 วิธีการติดตาม

5.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรายงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมหม่อนไหม กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยรายงานผลการดำเนินงานในระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำรวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

2) พื้นที่เป้าหมาย 882 อำเภอ

3) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จำนวน 72 ราย ประธานศูนย์ ศพก. จำนวน 36 ราย และเกษตรกร จำนวน 180 ราย

4) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ช่วง

4.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

4.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

5.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.5 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ร้อยละ 100
	- ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความเพียงพอของงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
1.2 หน่วยงาน	- จำนวนหน่วยงานในสังกัด กษ.	- 7 หน่วยงาน

ตารางที่ 3.5 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1.3 หลักสูตร	- จำนวนหลักสูตรการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
1.4 ปัจจัยการผลิต/ วัสดุ อุปกรณ์	- จำนวนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุน ศพก.	- เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม		
2.1 การจัดทำแผนและ แนวทางการพัฒนา	- มีการจัดทำแผนและแนวทางการพัฒนา	- 4 แผน
2.2 การพัฒนาฐานเรียนรู้/ แปลงเรียนรู้	- จำนวนหน่วยงานที่เข้าร่วมพัฒนา	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 การอบรมเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม - จำนวนประธานศูนย์เครือข่ายที่เข้ารับการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การสนับสนุนการให้ บริการของ ศพก.	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมจัดงาน Field Day	- ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยงาน
2.5 การติดตามและรายงาน	- การติดตามและรายงานการดำเนินงานจากส่วนกลาง/ เขต/จังหวัด	- 542 ครั้ง
2.6 การศึกษาผลงานวิชาการ	- จำนวนผลงานวิชาการที่ศึกษา	- 1 เรื่อง
3. ผลผลิต		
3.1 การได้รับพัฒนาศักยภาพ ของ ศูนย์ ศพก. และ ศูนย์เครือข่าย ศพก.	- จำนวน ศพก. หลัก และศพก. เครือข่าย ที่ได้รับการพัฒนา	- เท่ากับเป้าหมาย
3.2 เกษตรกรได้รับการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรม - จำนวนประธานศูนย์เครือข่ายที่ที่ได้รับการอบรม - จำนวนเกษตรกรทั่วไปที่มาเรียนรู้และใช้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
3.3 การจัดงาน Field Day	- จำนวนจังหวัดที่มีการจัดงาน Field Day	- 77 จังหวัด
3.4 ผลงานวิชาการ	- จำนวนผลงานวิชาการที่สำเร็จ	- 1 เรื่อง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ความพร้อมในการให้ บริการของศูนย์ ศพก. และศูนย์เครือข่าย ศพก.	- จำนวน ศพก. หลัก และศพก. เครือข่าย ที่มีความพร้อม ในการให้บริการ	- เท่ากับเป้าหมาย
4.2 การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้จาก ศพก. ไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเกษตรกรที่ผ่านการ อบรมและเข้าใช้บริการ
4.3 ด้านเศรษฐกิจ	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้สุทธิของครัวเรือนเพิ่มขึ้น - ร้อยละของรายได้เกษตรกรที่เพิ่มขึ้น - ร้อยละของเกษตรกรที่ลดรายจ่ายการผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
5. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

6.1 สารสำคัญของโครงการ

6.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ Smart Farmer Core Team ระดับเขตและจังหวัด และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้มีความพร้อมในบทบาทของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้
- 2) พัฒนาเกษตรกรให้ยกระดับเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ที่มีศักยภาพทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด
- 3) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม Smart Farmer และ Young Smart Farmer
- 4) สร้างเครือข่าย ขยายผล Smart Farmer ต้นแบบ ที่เป็นต้นแบบการเรียนรู้ที่เข้มแข็งให้กับเกษตรกร
- 5) ยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่ สามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ

6.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน พัฒนา Smart Farmer เกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer เกษตรกรที่ยังไม่เป็น Smart Farmer และผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ พื้นที่ดำเนินงาน 77 จังหวัด

6.1.3 หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

6.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 99.3171 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร 32.9949 ล้านบาท กรมการข้าว 13.5040 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 3.3298 ล้านบาท กรมหม่อนไหม 2.4502 ล้านบาท และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 13.4382 ล้านบาท และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ 33.6000 ล้านบาท)

6.2 วิธีการติดตาม

6.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมหม่อนไหม และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด
- 3) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 3.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ของหน่วยงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัด ศูนย์วิจัยข้าว ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด 12 จังหวัด รวม 72 ราย (6 หน่วยงานต่อจังหวัด)
 - 3.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
 - (1) เกษตรกร Smart Farmer และ Young Smart Farmer 12 จังหวัด รวม 120 ราย (10 รายต่อจังหวัด)
 - (2) เกษตรกร Smart Farmer ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ 12 จังหวัด รวม 12 ราย (1 รายต่อจังหวัด)

3.3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง

(1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

6.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.6 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
1.2 บุคลากร/หน่วยงาน	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ - ร้อยละของหน่วยงานที่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	- เท่ากับเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
1.3 หลักสูตร/องค์ความรู้	- จำนวนหลักสูตรการอบรม - จำนวนองค์ความรู้	- เท่ากับเป้าหมาย - อย่างน้อย 1 องค์ความรู้
1.4 สนับสนุนปัจจัยการผลิต	- จำนวนปัจจัยการผลิตที่หน่วยงานสนับสนุน - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตทันเวลา - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพียงพอ	- เท่ากับเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. กิจกรรม		
2.1 การรับสมัครและคัดเลือกเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกตามคุณสมบัติ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2.2 การฝึกอบรมเกษตรกร/เจ้าหน้าที่	- จำนวนครั้งของการฝึกอบรม - จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 การพัฒนาเจ้าหน้าที่	- จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการพัฒนา	- เท่ากับเป้าหมาย
3.2 เกษตรกรทั่วไปที่ได้รับการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 เกษตรกรที่เป็น Young Smart Farmer	- จำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการพัฒนาเป็น Young Smart Farmer	- เท่ากับเป้าหมาย
3.4 เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาเป็น Smart Farmer	- เท่ากับเป้าหมาย
3.5 เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบ	- จำนวนเกษตรกร Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็น Smart Farmer ต้นแบบ	- เท่ากับเป้าหมาย

ตารางที่ 3.6 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
3. ผลผลิต (ต่อ)		
3.6 เกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรรุ่นใหม่	- จำนวนเกษตรกร Young Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	- เท่ากับเป้าหมาย
3.7 เกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรชั้นนำ	- จำนวนเกษตรกร Young Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรชั้นนำ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.8 การเขียนแผนธุรกิจ	- จำนวนเกษตรกรที่สามารถเขียนแผนธุรกิจได้ - จำนวน Model แผนธุรกิจเกษตรต้นแบบ	- 50 ราย - 50 แผน
4. ผลลัพธ์		
4.1 การนำความรู้ไปใช้	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 การรวมกลุ่มและการสร้าง เครือข่าย	- ร้อยละของ Smart Farmer และ Young Smart Farmer ที่ได้รับการส่งเสริมให้รวมกลุ่ม - ร้อยละของ Smart Farmer และ Young Smart Farmer ที่ได้รับการส่งเสริมให้สร้างเครือข่าย	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
4.3 เกษตรกรต้นแบบและการ พัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรชั้นนำ	- ร้อยละของ Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเกษตรกรต้นแบบ - ร้อยละของ Young Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรชั้นนำ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
4.4 รายได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

7.1 สารสำคัญของโครงการ

7.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยส่งเสริมให้เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ

7.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

เกษตรกร (รายใหม่) ปลูกไม้ให้เป็นพืชเศรษฐกิจ จำนวน 6 จังหวัด รวม 200 ราย

7.1.3 หน่วยงาน สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

7.1.4 งบประมาณ 1.0000 ล้านบาท

7.2 วิธีการติดตาม

7.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สืบหาข้อมูลด้วยตัวอย่าง

1) พื้นที่เป้าหมาย 6 จังหวัด

2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง

2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 6 ราย (หน่วยงานละ 1 รายต่อจังหวัด)

2.2) เกษตรกร (รายใหม่) ปลูกไม้ให้เป็นพืชเศรษฐกิจ จำนวน 6 จังหวัด รวม 200 ราย

2.3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง

(1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

(2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

7.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.7 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
- งบประมาณ	- การเบิกจ่ายงบประมาณ	- ร้อยละ 100
	- ระดับความทันเวลาของการจัดสรรงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม		
2.1 การประชุมชี้แจงแนวทางโครงการ	- จำนวนจังหวัดที่มีการประชุมชี้แจง	- 6 จังหวัด
	- จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมชี้แจง	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน/ฐานข้อมูล	- จำนวนชุดของฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งที่สำรวจข้อมูลพื้นฐาน	- 1 ครั้ง
2.3 การรับสมัครเกษตรกร	- จำนวนผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ	- 200 ราย
	- มีการกำหนดโครงสร้างกระบวนการรับสมัคร	- มี

ตารางที่ 3.7 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
2. กิจกรรม (ต่อ)		
2.4 การจัดอบรมความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม	- 200 ราย
	- จำนวนหลักสูตรการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
2.5 การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร	- จำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไผ่	- 6 กลุ่ม
2.6 การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกไผ่	- จำนวนแปลงสาธิตการปลูกไผ่	- 6 แปลง
2.7 การติดตามประเมินผล	- จำนวนครั้งการติดตามประเมินผล	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 การถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการถ่ายทอดความรู้พัฒนาทักษะแนวทางการปลูกไผ่	- ร้อยละ 80
	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการปลูกไผ่	- 200 ราย
3.2 การศึกษาดูงาน	- ร้อยละของเกษตรกรใกล้เคียงที่มาศึกษาดูงาน	- เพิ่มขึ้น
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ความรู้ความเข้าใจ	- ระดับความรู้ความเข้าใจการปลูกไผ่ในเชิงเศรษฐกิจ	- ระดับมากขึ้นไป
4.2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ไปปรับใช้ในการปลูกไผ่เชิงเศรษฐกิจ	- ร้อยละ 70
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

หมายเหตุ : รายได้จะเกิดในปีที่ 3-4 เป็นต้นไป ในปี 2565 ยังไม่สามารถวัดได้เนื่องจากเป็นปีแรกที่เริ่มปลูก

8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ

8.1 สารสำคัญของโครงการ

8.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และเกษตรกรในการดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคงชุมชนและเกษตรกร
- 3) เพื่อเพิ่มบทบาท/หน้าที่ ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการแสดงผลของบริการจากระบบนิเวศที่เกิดจากการดำเนินการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่
- 4) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ไม้มีค่าจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

8.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ชุมชน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 200 ราย การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) และแผนการบริหารจัดการการปลูกไม้มีค่า เพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศและเป็นหลักประกันที่มั่นคง 4 รายงาน

8.1.3 หน่วยงาน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8.1.4. งบประมาณ 5.7598 ล้านบาท

8.2 วิธีการติดตาม

8.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัดจำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 12 ราย
 - 2.3) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 12 จังหวัด จังหวัดละ 2 ราย รวม 24 ราย
- 3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

8.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.8 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
1.2 หลักสูตรการอบรม	- จำนวนหลักสูตรการถ่ายทอดความรู้	- 2 หลักสูตร
1.3 ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน	- จำนวนปัจจัยการผลิต/ วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนให้เกษตรกร	- 2 ชนิด
2. กิจกรรม		
2.1 การถ่ายทอดความรู้	- จำนวนครั้งในการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้	- 4 ครั้ง
2.2 การศึกษาและ การจัดทำข้อมูล	- จำนวนรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกไม้มีค่า - จำนวนข้อมูลในเชิงทรัพยากรบนฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ และความสัมพันธ์ในเชิงระบบนิเวศและการบริการเพื่อสร้างความตระหนักและพัฒนาการใช้ประโยชน์ในรูปแบบการ Non-Use และ Indirect Use	- 4 รายงาน - 4 ภูมิภาค
2.3 การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่า	- จำนวนการปลูกไม้มีค่าที่ปลูกในพื้นที่เกษตรกร - จำนวนไม้ชั้นกลางและพืชพื้นล่างที่ปลูกในพื้นที่เกษตรกร	- 1 ล้านต้น - 3 ล้านต้น
3. ผลผลิต		
3.1 เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- 200 ราย
3.2 การถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละหลักสูตร	- ร้อยละ 100
3.3 ปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับปัจจัยการผลิต	- ร้อยละ 100
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 การถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ - ร้อยละของเกษตรกรที่มีระดับความรู้เพิ่มขึ้นหลังการถ่ายทอดความรู้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 ปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ - ระดับคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ระดับมากขึ้นไป
4.3 การศึกษาและ การจัดทำข้อมูล	- จำนวนข้อเสนอเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าให้ต้นไม้จาก Non-use ผ่านกลไกบริการระบบนิเวศ (Ecosystem services) - จำนวนกลไกการเพิ่มมูลค่าให้ต้นไม้ จาก Non-Use ผ่านกลไกบริการระบบนิเวศ (Ecosystem services)	- 1 ข้อเสนอ - 4 กลไก
4.4 รายได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น - ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

9.1 สารสำคัญของโครงการ

9.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ และการพัฒนาคุณภาพดิน จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรในรูปแบบแปลงรวม เพื่อเพิ่มผลผลิตลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมทั้งพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

9.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

1) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายที่คณะกรรมการจัดหาที่ดิน และคณะกรรมการจัดที่ดิน ส่งมอบให้คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด จำนวน 9,500 ราย แบ่งเป็น กรมส่งเสริมสหกรณ์ 750 ราย กรมส่งเสริมการเกษตร 1,600 ราย กรมประมง 1,950 ราย กรมปศุสัตว์ 900 ราย กรมพัฒนาที่ดิน 4,000 ราย และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จำนวน 300 ราย

2) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ที่ดินแปลงรวม จำนวน 31 พื้นที่ 12 จังหวัด

9.1.3 หน่วยงาน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

9.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 83.7501 ล้านบาท (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 1.4712 ล้านบาท กรมส่งเสริมการเกษตร 2.8724 ล้านบาท กรมประมง 5.4750 ล้านบาท กรมปศุสัตว์ 6.4917 ล้านบาท กรมพัฒนาที่ดิน 51.5145 ล้านบาท และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 15.9253 ล้านบาท)

9.2 วิธีการติดตาม

9.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำรวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง ดังนี้

- 1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการที่ทุกหน่วยงานดำเนินการ จำนวน 12 พื้นที่ 10 จังหวัด
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ จำนวน 47 ราย
 - 2.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 235 ราย
- 3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

9.2.2 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การติดตาม

ตารางที่ 3.9 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม		
2.1 การบูรณาการการดำเนินงานในพื้นที่	- จำนวนครั้งที่มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนบูรณาการการดำเนินงานในพื้นที่	- อย่างน้อย 1 ครั้ง
2.2 การจัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ในพื้นที่	- จำนวนครั้งที่ดำเนินการจัดประชุม	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 การดำเนินการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเรื่องที่ได้รับการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- จำนวนชนิดปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุน	- เท่ากับเป้าหมาย
2.5 การดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	- จำนวนรายการโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนา	- เท่ากับเป้าหมาย
2.6 การติดตามผลในพื้นที่	- จำนวนครั้งที่ติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 การบูรณาการการดำเนินงานในพื้นที่	- พื้นที่ที่มีการบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงาน	- 30 พื้นที่
3.2 การอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- 9,500 ราย
3.3 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- เท่ากับเป้าหมาย
3.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	- จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	- 31 พื้นที่
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ด้านการใช้ประโยชน์		
1) การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2) การใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปปรับใช้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน	- ร้อยละของเกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 ด้านเศรษฐกิจ		
1) รายได้	- ร้อยละของเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว - จำนวนรายได้เฉลี่ยของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่า 4,600 บาท/ราย/เดือน - ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6
2) ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลดลง - จำนวนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเฉลี่ยของเกษตรกรลดลง	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6

ตารางที่ 3.9 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (ต่อ)		
4.3 ด้านสังคม		
1) ความยั่งยืนของการอาศัย ในพื้นที่	- ร้อยละเกษตรกรที่ทำการเกษตรต่อเนื่อง - ร้อยละของเกษตรกรไม่มีการเคลื่อนย้ายออกนอกพื้นที่	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80
2) การมีส่วนร่วมในชุมชน	- ร้อยละของเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร

10.1 สารสำคัญของโครงการ

10.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิต และสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม รวมทั้งเพื่อพัฒนากระบวนการผลิต สินค้าผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ด้านหม่อนไหมที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร (กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) มีการรวมกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง สามารถบริหารจัดการสินค้าเกษตรทั้งการผลิต การเพิ่มมูลค่า การบริการและการตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน นำไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ขยายผลสู่ชุมชน และสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม พัฒนาองค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ในการพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมสนับสนุนการสร้าง และใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน

3) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและสร้างศักยภาพคนในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ จากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง Bio Economy ระดับชุมชนของนโยบาย รัฐบาล สร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับสินค้า บริการจากความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนด้วยสหวิทยาการตามหลักการ BEDO's Concept รวมทั้งสร้างต้นแบบและเครือข่ายการดำเนินงาน ตาม BEDO Concept อย่างยั่งยืน และบูรณาการความร่วมมือการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

10.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1) กรมหม่อนไหม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่อยู่ในพื้นที่สำนักงานหม่อนไหม เฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 - 6 และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในเครือข่าย รวม 20 กลุ่ม

2) กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรจำนวน 539 กลุ่ม แบ่งเป็น เกษตรกรกลุ่มส่งเสริม อาชีพการเกษตร จำนวน 154 กลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 231 กลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 154 กลุ่ม

3) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ได้แก่ ชุมชนที่อยู่ภายใต้พื้นที่อนุรักษ์ ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบแนวขอบพื้นที่ที่อยู่ติดฐานทรัพยากรชีวภาพ รวม 25 ชุมชน

10.1.3 หน่วยงาน กรมหม่อนไหม กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

10.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 39.5162 ล้านบาท (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) 16.0700 ล้านบาท กรมหม่อนไหม 4.8700 ล้านบาท และกรมส่งเสริมการเกษตร 18.5762 ล้านบาท)

10.2 วิธีติดตาม

10.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจาก กรมหม่อนไหม กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

2.1) กรมหม่อนไหม เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 8 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 8 ราย และเกษตรกร จำนวน 80 ราย

2.2) กรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 20 จังหวัด จังหวัดละ 3 ราย รวม 60 ราย และเกษตรกร จำนวน 225 ราย

2.3) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 8 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 8 ราย และเกษตรกร จำนวน 80 ราย

3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง

3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

10.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

การติดตามโครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร 3 กิจกรรม ซึ่งได้กำหนด ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 3.10.1 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหม กรมหม่อนไหม

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป
1.2 กลุ่มเกษตรกร	- จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- 20 กลุ่ม - 300 ราย
1.3 หลักสูตรการอบรม	- จำนวนหลักสูตรการอบรมถ่ายทอดความรู้	
1.4 ปัจจัยการผลิต/ วัสดุอุปกรณ์	- จำนวนปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกร	- เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม		
2.1 การประชุมชี้แจง	- จำนวนครั้งการจัดประชุมชี้แจง ติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน โครงการให้กับเจ้าหน้าที่	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 การถ่ายทอดความรู้	- จำนวนครั้งการอบรมถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ	- เท่ากับเป้าหมาย

ตารางที่ 3.10.1 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนไหม
กรมหม่อนไหม (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
2. กิจกรรม (ต่อ)		
2.3 การติดตามและให้คำปรึกษา	- จำนวนครั้งในการติดตามและให้คำปรึกษาเกษตรกร	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 ปัจจัยการผลิต	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับปัจจัยการผลิต	- เท่ากับเป้าหมาย
3.2 การอบรมถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในแต่ละหลักสูตร	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 กลุ่มเกษตรกร	- จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มการผลิต - จำนวนเกษตรกรผู้ประกอบการผลิตผ้าไหมเพิ่มขึ้น - จำนวนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	- 20 กลุ่ม - เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 - 20 ผลิตภัณฑ์
3.4 การติดตาม	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ด้านรายได้	- จำนวนรายได้ของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ - ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถผลิตรังไหมคุณภาพดีได้มากขึ้น	- ไม่น้อยกว่า 5,500 บาทต่อเดือน - เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าโครงการ
4.2 การนำไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์	- มากกว่าร้อยละ 80
4.3 การขยายผล	- ร้อยละของกลุ่ม/เกษตรกรที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และเครือข่าย	- มากกว่าร้อยละ 80
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร/เจ้าหน้าที่ - ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมอบรม	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.10.2 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป
1.2 กลุ่มเกษตรกร	- จำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ - จำนวนกลุ่มส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการ - จำนวนกลุ่มยุวเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- 231 กลุ่ม - 154 กลุ่ม - 154 กลุ่ม
2. กิจกรรม		
2.1 การประชุมชี้แจงโครงการ	- จำนวนครั้งการจัดประชุมชี้แจง ติดตาม สรุปผลการดำเนินงานโครงการให้กับเจ้าหน้าที่	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเพื่อส่งเสริมและพัฒนา	- มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร	- มีหลักเกณฑ์
2.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้	- จำนวนครั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม (กลุ่มส่งเสริมอาชีพเกษตรกร, กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, กลุ่มยุวเกษตรกร)	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การติดตามและให้คำปรึกษา	- จำนวนครั้งในการติดตามและให้คำปรึกษา	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 การอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร ที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- 22,230 ราย - 539 กลุ่ม
3.2 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ร้อยละกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับปัจจัยการผลิต	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 การแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกร	- จำนวนยุวเกษตรกรที่มีการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ด้านรายได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้น - ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3
4.2 การนำไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์	- มากกว่าร้อยละ 80
4.3 การขยายผล	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น - ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ	- มากกว่าร้อยละ 80 - มากกว่าร้อยละ 80
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร/เจ้าหน้าที่ - ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.10.3 ประเด็นและตัวชี้วัด กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการสร้างรายได้จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป
1.2 กลุ่มเกษตรกร	- จำนวนชุมชน/วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ	- 25 กลุ่ม
2. กิจกรรม		
- การศึกษาดูงาน	- จำนวนครั้งการศึกษาดูงาน/บ่มเพาะ	- 4 ครั้ง
3. ผลผลิต		
3.1 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ	- จำนวนชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลัก BEDO's Concepts - จำนวนชุมชนที่ได้รับการประเมินมูลค่าเศรษฐกิจชุมชน - จำนวนชุมชนที่ได้รับการประเมินความสุขชุมชน - จำนวนชุมชนที่มีการเข้าร่วมประชุมใหญ่ชุมชนในเครือข่าย	- 25 ชุมชน - 125 ชุมชน (เดิม) - 25 ชุมชน (ใหม่) - 25 ชุมชน - 125 ชุมชน (เดิม) - 25 ชุมชน (ใหม่)
3.2 การเผยแพร่ผลงาน	- จำนวนรูปแบบการเผยแพร่ผลงาน	- 2 รูปแบบ
3.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์	- จำนวนชุมชนที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลักการ BEDO Concept	- 25 ชุมชน
3.4 การติดตาม	- ร้อยละของชุมชนที่ได้รับการติดตามจากเจ้าหน้าที่	
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ด้านรายได้	- ร้อยละของวิสาหกิจชุมชนที่มีรายได้เพิ่มขึ้น - จำนวนรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามหลัก BEDO's Concept ที่สามารถจำหน่ายได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3
4.2 การขยายผล	- ร้อยละของชุมชนที่มีการแบ่งปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ	
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ - ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

11.1 สารสำคัญของโครงการ

11.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ให้มีความสามารถและมีทักษะในการนำสินค้าจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบออนไลน์ให้แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รุ่นใหม่ เพื่อส่งเสริมเครือข่าย OTOP ในการพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP

11.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่มีศักยภาพที่ลงทะเบียน ปี 2557 - 2564 ในพื้นที่ 76 จังหวัด จังหวัดละ 50 กลุ่ม/ราย รวมจำนวน 3,800 ราย/กลุ่ม

11.1.3 หน่วยงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

11.1.4 งบประมาณ 22.3436 ล้านบาท

11.2 วิธีการติดตาม

11.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมาย เกษตรกร/ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 76 จังหวัด
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด จำนวน 38 ราย
 - 2.2) เกษตรกร/ผู้ประกอบการ 38 จังหวัด รวม 190 ราย (5 รายต่อจังหวัด)
- 3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

11.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.11 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย - ระดับความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
1.2 การเข้าร่วมโครงการ	- จำนวนเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
1.3 หลักสูตรในการอบรม	- จำนวนหลักสูตรการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย

ตารางที่ 3.11 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าชุมชน (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
2. กิจกรรม		
2.1 การอบรม	- จำนวนเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่เข้ารับการอบรม	- 3,800 ราย/กลุ่ม
2.2 การติดตามและประเมินผล	- จำนวนครั้งของการติดตามและประเมินผล	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลผลิต		
3.1 การอบรม/การถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านกาอบรม/ถ่ายทอดความรู้	- 3,800 ราย/กลุ่ม
3.2 ช่องทางการตลาด	- ร้อยละของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น - จำนวนช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - อย่างน้อย 1 ช่องทาง
3.3 การติดตามและประเมินผล	- จำนวนรายงานผลการติดตามและประเมินผล - จำนวนเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการติดตามและประเมินผล	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์		
4.1 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ระดับความรู้ของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับ	- ระดับมากขึ้นไป
4.2 การนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติ	- ร้อยละของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่นำความรู้ไปปฏิบัติ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.3 การจัดจำหน่ายผลผลิตสินค้าเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่มีปริมาณการจำหน่ายสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น - ร้อยละของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.4 รายได้	- ร้อยละของรายได้ของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้น	- เพิ่มขึ้นร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้ประกอบการ สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

12.1 สารสำคัญของโครงการ

12.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรไทยให้มีความมั่นคงด้านอาชีพ และมั่นคงด้านรายได้ อย่างยั่งยืน
- 2) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร (Value Added) ให้กับเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มชุมชนการเกษตร/สหกรณ์การเกษตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการตลาด
- 3) เพื่อเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและพัฒนา (R&D) มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร อย่างเป็นรูปธรรม

12.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

กลุ่มเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร สหกรณ์การเกษตรที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร จำนวน 1,520 ราย

12.1.3 หน่วยงาน สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

12.1.4 งบประมาณ 19.0198 ล้านบาท

12.2 วิธีการติดตาม

12.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผ่านระบบประเมินผลและติดตามโครงการเชิงนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยการสุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จำนวน 20 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 20 ราย และเกษตรกร จำนวน 100 ราย
- 3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลิตผล ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

12.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

การติดตามโครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน กิจกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม 1 จังหวัด 1 ชุมชน (One Province One Agro-Industrial Community : OPOAI - C) กำหนดประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 3.12 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป
1.2 เกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- 1,520 ราย
2. กิจกรรม		
- การคัดเลือกเกษตรกร	- มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร	- มี
3. ผลได้		
3.1 เกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ	- 1,520 ราย
3.2 การส่งเสริมและพัฒนา	- จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา	- 304 ผลิตภัณฑ์
3.3 การถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- 1,520 ราย
3.4 การติดตามและให้คำปรึกษา	- จำนวนจังหวัดที่ได้รับการติดตามประเมินผล	- 76 จังหวัด
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
4.1 ด้านรายได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/เจ้าหน้าที่ - ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรหลังเข้าอบรม	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าระดับมาก

13. โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

13.1 สารสำคัญของโครงการ

13.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นสินค้า OTOP เพื่อต่อยอดและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สร้างสรรค์และทันสมัย สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล
- 2) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน การइनนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม ร่วมกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ด้านการตลาด เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

13.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน กลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูป ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ที่ต้องการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และขีดความสามารถในการแข่งขัน พื้นที่ 76 จังหวัด ทั่วประเทศ

13.1.3 หน่วยงาน กรมปศุสัตว์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรมวิทยาศาสตร์บริการ

13.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 311.057 ล้านบาท (กรมปศุสัตว์ 1.0458 ล้านบาท กรมการพัฒนาชุมชน 231.0104 ล้านบาท กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม 19.5000 ล้านบาท สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 46.0000 ล้านบาท กรมวิทยาศาสตร์บริการ 13.5008 ล้านบาท)

13.2 วิธีการติดตาม

13.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมาย 76 จังหวัด
- 2) กลุ่มเป้าหมายและจำนวนตัวอย่าง
 - 2.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจังหวัดละ 1 ราย
 - 2.2) กลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูป ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP
- 3) การสำรวจข้อมูล แบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

13.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.13.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมปศุสัตว์

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์/วิสาหกิจชุมชนเป้าหมาย - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์และบรรจุภัณฑ์ - การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์	- 9 กลุ่ม - 9 ผลิตภัณฑ์ - 122 ราย
3. ผลผลิต	- จำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์/วิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ - จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ OTOP - จำนวนเกษตรกรที่ฝึกอบรมปฏิบัติการ หลักสูตรการขึ้นทะเบียนและการตลาดสินค้าเกษตร OTOP	- 9 กลุ่ม - 9 ผลิตภัณฑ์ - 122 ราย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.13.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน	- 3,820 ผลิตภัณฑ์
3. ผลผลิต	- จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน	- 3,820 ผลิตภัณฑ์
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เข้าร่วมโครงการ มียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.13.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ - การสัมมนา Virtual Gallery of Digital Marketing	- 200 ผลิตภัณฑ์/200ราย - 40 ราย
3. ผลผลิต	- จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม - จำนวนผู้ประกอบการชุมชนที่ได้เข้าร่วมการการสัมมนา Virtual Gallery of Digital Marketing	- 200 ผลิตภัณฑ์/200ราย - 40 ราย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น - ร้อยละของรายได้ต่อปีของกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.13.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ได้รับการยกระดับด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม - การสร้างความรู้ ความเข้าใจในการยกระดับ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ - การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม - การขยายผลและการเพิ่มมูลค่าด้านการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการพัฒนาด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม - การติดตามประเมินผลและบริหารงานโครงการ	- 250 ผลิตภัณฑ์ - 10 จังหวัด - 180 สถานประกอบการ - 250 ผลิตภัณฑ์ - 180 สถานประกอบการ
3. ผลผลิต	- จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน - จำนวนจังหวัดที่ได้รับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการยกระดับ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ - จำนวนสถานประกอบการ OTOP ที่ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ - จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการขยายผลและการเพิ่มมูลค่า ด้านการตลาด - จำนวนสถานประกอบการที่มีการติดตามประเมินผลและบริหารงาน โครงการ	- 250 ผลิตภัณฑ์ - 10 จังหวัด - 180 สถานประกอบการ - 250 ผลิตภัณฑ์ - 180 สถานประกอบการ

ตารางที่ 3.13.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สำนักงานปลัดกระทรวง
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ OTOP	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
5. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.13.5 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน กรมวิทยาศาสตร์บริการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป
2. กิจกรรม	- การการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก - การทดสอบผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานโดยห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - การพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น ด้วยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม - การติดตามผลการดำเนินงานและสรุปรายงาน	- 80 ผลิตภัณฑ์ - 80 ผลิตภัณฑ์ - 12 ชุมชน - 1 เรื่อง
3. ผลผลิต	- จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการพัฒนา และทดสอบคุณภาพ - จำนวนชุมชน/ท้องถิ่น ที่ได้รับการพัฒนา - จำนวนผลการดำเนินงานและสรุปรายงาน	- 80 ผลิตภัณฑ์ - 12 ชุมชน - 1 เรื่อง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มเป้าหมาย	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร

14.1 สารสำคัญของโครงการ

14.1.1 กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพการบริหารจัดการการตลาดข้าว (กรมการข้าว)

1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1) เพื่อเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

1.2) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร ให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

1.3) เพื่อเชื่อมโยงตลาดสินค้าข้าวระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

2.1) เกษตรกร ผู้ประกอบการข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ จำนวน 150 กลุ่ม 30 จังหวัด ได้รับการเชื่อมโยง

2.2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร จำนวน 2 กลุ่ม 1 ผลิตภัณฑ์ 30 จังหวัด ได้รับศักยภาพในการบริหารและจัดการสินค้าข้าว ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน และแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

3) หน่วยงาน กรมการข้าว

4) งบประมาณ 13.9960 ล้านบาท

14.1.2 กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)

1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร เชื่อมโยงเครือข่ายสินค้าคลัสเตอร์ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 146 แห่ง

3) หน่วยงาน กรมส่งเสริมสหกรณ์

4) งบประมาณ 2.6778 ล้านบาท

14.1.3 กิจกรรมตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1) กระตุ้นระบบเศรษฐกิจจากการบริโภคภายในประเทศ และวางรากฐานเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy Development) ให้เกิดความยั่งยืนในการพึ่งพาตนเองผ่านกลไกของตลาดชุมชน

1.2) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOPs) ตลอดจนสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการระบายสินค้าของชุมชน และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรของรัฐบาล

1.3) เพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจ SMEs และคนในชุมชน ด้วยการพัฒนาให้ความรู้แก่ชุมชน โดยสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความหลากหลาย

ของสินค้าที่ตรงกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยเน้นจุดเด่นและวิถีความเป็นชุมชน โดยการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน และมีอัตลักษณ์ของชุมชนให้เด่นชัด

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน เกษตรกรรายย่อย ผู้ค้า ผู้ประกอบการในตลาดชุมชน ธุรกิจ SMEs สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ประชาชน และนักท่องเที่ยว ส่วนกลางและต่างจังหวัด

3) หน่วยงาน กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

4) งบประมาณ 63.0604 ล้านบาท

14.1.4 กิจกรรมหมู่บ้านทำมาค้าขาย (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์)

1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.1) เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจการค้าในประเทศ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีช่องทางการจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์และมีรายได้จากการขยายช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น

1.3) เพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจชุมชนรู้จักทำมาค้าขาย สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน และแข่งขันทางการค้าได้ รวมทั้งยกระดับไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ส่วนกลางและต่างจังหวัด

3) หน่วยงาน กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

4) งบประมาณ 15.3678 ล้านบาท

14.2 วิธีการติดตาม

14.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัดและส่วนกลาง

2) กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด

3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง

3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

14.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.14.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
กรมการข้าว

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ - จำนวนหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ - จำนวนหลักสูตรการอบรม	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม	- จำนวนกลุ่มที่ได้รับการเชื่อมโยงตลาดระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ - จำนวนการเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ - จำนวนผู้ประกอบการโรงสีที่มีความต้องการขอการรับรองข้าวพันธุ์แท้ และพัฒนาให้ความรู้ผู้ประกอบการโรงสี - จำนวนการส่งเสริมการใช้ระบบตามสอยย้อนกลับสินค้าข้าวให้กับผู้ประกอบการค้าข้าว - จำนวนครั้งที่จัดงานประชาสัมพันธ์ข้าวไทยภายในประเทศ - จำนวนครั้งในการจัดงานประกวดข้าว - จำนวนการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ	- 150 กลุ่ม - 40 ราย - 10 กลุ่ม - 5 แห่ง - 2 ครั้ง - 1 งาน - 1 ครั้ง
3. ผลผลิต	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่มีการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการข้าว (กข.) - จำนวนกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์/ผู้ประกอบการได้พัฒนาระบบบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตเชิงพาณิชย์ - พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด - จำนวนช่องทางผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเกิดการรับรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ	- 150 กลุ่ม - ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่ม - อย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์ - ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง - ไม่น้อยกว่า 3 ภาษา
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้การบริหารจัดการไปใช้ประโยชน์ในการเพิ่มยอดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ - จำนวนกลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์การเกษตรมีเครื่องหมายรับรองข้าวพันธุ์แท้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับได้รับความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับความเชื่อมั่นและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ - ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกรต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการ/โรงสีต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.14.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์
กรมส่งเสริมสหกรณ์

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ - จำนวนหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ - จำนวนหลักสูตรการอบรม	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม	- จำนวนการประสานงาน แนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรและเชื่อมโยงเครือข่าย - จำนวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวางระบบการบริหารจัดการผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนแผนบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรและผลผลิตในจังหวัด และส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรและตลาดออนไลน์ให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร - จำนวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพ	- 146 แห่ง - 77 จังหวัด - 3,080 ราย - 1 ครั้ง - 230 ราย
3. ผลผลิต	- จำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตร	- 146 แห่ง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 3 ขึ้นไป
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ - ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกรต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.14.3 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
กิจกรรมโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น กรมการค้าภายใน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ - จำนวนหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ - จำนวนหลักสูตรการอบรม	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม	- จำนวนการพัฒนาตลาดชุมชนเป้าหมายใหม่ที่จะดำเนินการให้มีความพร้อมในการเป็นตลาดตามนโยบายรัฐบาล - จำนวนการส่งเสริมช่องทางตลาดและเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าและบริการในตลาดในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน - จำนวนการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในตลาดและชุมชน - จำนวนการจัดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวตลาดและชุมชน - จำนวนการจัดมหกรรมการท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้าชุมชนและบริการของตลาด	- 10 แห่ง - 50 ครั้ง - 40 แห่ง - 20 ครั้ง - 1 ครั้ง
3. ผลผลิต	- จำนวนการพัฒนาตลาดชุมชนเป้าหมายใหม่ที่จะดำเนินการให้มีความพร้อมในการเป็นตลาดตามนโยบายรัฐบาล	- 10 แห่ง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	- ร้อยละ 10 ขึ้นไป
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ - ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย/ผู้ค้า/ผู้ประกอบการในตลาดชุมชน/ธุรกิจ SMEs/สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน/สถาบันเกษตรกร/ประชาชน/นักท่องเที่ยวต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.14.4 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
กิจกรรมโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย กรมการค้าภายใน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ระดับความเพียงพอของงบประมาณ - ระดับความทันเวลาของงบประมาณ - จำนวนหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ - จำนวนหลักสูตรการอบรม	- ร้อยละ 100 - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2. กิจกรรม	- จำนวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ - จำนวนการพัฒนาเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านทำมาค้าขายที่ได้รับการส่งเสริมมาแล้ว - จำนวนการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้า/บริการ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน - จำนวนการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ	- 5 แห่ง - 12 แห่ง - 2 ครั้ง - 35 แห่ง - 15 ครั้ง
3. ผลผลิต	- จำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่	- 5 แห่ง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ร้อยละของรายได้ของผู้ประกอบการในตลาดเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา	- ร้อยละ 10 ขึ้นไป
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ - ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/ประชาชน/นักท่องเที่ยวต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

15. โครงการส่งเสริมการพัฒนาตลาดและโครงสร้างชุดข้อมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น

15.1 สารสำคัญของโครงการ

15.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP กลุ่มอาชีพในชุมชนส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างสะดวกและทั่วถึงโดยความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน พร้อมทั้งพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยภาคีเครือข่ายในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

2) เพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันให้กับร้านค้าโชห่วย โดยการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

3) ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างพันธมิตรด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการฐานรากให้มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

4) เพื่อสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

15.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการชุมชน เกษตรกร กลุ่มอาชีพผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว หมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว บริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด คณะกรรมการประสานการขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐ (คสป.) คณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐจังหวัด/อำเภอ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ 76 จังหวัดและส่วนกลาง

2) ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ

3) ผู้ประกอบการฐานราก

4) ผู้ประกอบการชุมชนที่มีความพร้อมด้านศักยภาพการตลาด อาทิ ผู้ประกอบการ OTOP ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ชุมชน เป็นต้น

15.1.3 หน่วยงาน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.1.4 งบประมาณ งบประมาณรวม 331.9642 ล้านบาท (กรมการพัฒนาชุมชน 303.3642 ล้านบาท และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 28.6000 ล้านบาท)

15.2 วิธีการติดตาม

15.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล สํารวจข้อมูลด้วยตัวอย่าง

- 1) พื้นที่เป้าหมายครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัดและส่วนกลาง
- 2) กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด
- 3) การสำรวจข้อมูลแบ่งเป็น 2 ครั้ง
 - 3.1) ครั้งที่ 1 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 เน้นติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
 - 3.2) ครั้งที่ 2 ช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 เน้นติดตามการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

15.2.2 ประเด็นและตัวชี้วัด

ตารางที่ 3.15.1 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ร้อยละ 100
2. กิจกรรม	-	
3. ผลผลิต	- จำนวนช่องทางการตลาด - จำนวนจังหวัดที่มีกลไกภาครัฐได้รับการพัฒนาศักยภาพ สามารถขับเคลื่อนงานได้	- 80,013 ช่องทาง - 76 จังหวัด
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 6
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของผู้ผลิต ผู้ประกอบการชุมชน เกษตรกรฯ ต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

ตารางที่ 3.15.2 ประเด็นและตัวชี้วัด โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การติดตาม
1. ปัจจัยนำเข้า	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ร้อยละ 100
2. กิจกรรม	-	
3. ผลผลิต	- จำนวนผู้ประกอบการฐานรากได้รับการพัฒนาและมีช่องทางตลาด	- 6,280 ราย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น	- ผู้ประกอบการฐานรากสามารถสร้างรายได้	- 812 ล้านบาท
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการฐานราก	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

16. โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

16.1 สารสำคัญของโครงการ

16.1.1 วัตถุประสงค์โครงการ

1) เพื่อติดตามและนิเทศผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

16.1.2 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน ติดตามและนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และจัดทำรายงานการติดตามโครงการในภาพรวม 2 เรื่อง โดยการติดตามครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 15 โครงการ ในพื้นที่ 7,255 ตำบล

16.1.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

16.1.4 งบประมาณ 4.7910 ล้านบาท

16.2 วิธีการติดตาม

ดำเนินการติดตามและนิเทศแผนงานฯ 2 ครั้ง โดยกำหนดประเด็นตัวชี้วัด และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด ดังนี้

ตารางที่ 3.16 การจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

ครั้งที่	จัดเก็บข้อมูล	จัดทำรายงาน	ประเด็นการติดตาม
1	ก.พ. - มี.ค. 65	เม.ย. - พ.ค. 65	กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
2	มิ.ย. - ก.ค. 65	ส.ค. - ก.ย. 65	การเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

16.3 รูปแบบรายงานการติดตาม

16.3.1 ผลการติดตาม

- 1) ประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ
- 2) ผลสำเร็จของโครงการ
 - จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกิน ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น
 - จำนวนสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการชุมชนที่ได้รับการพัฒนา
 - รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้น

16.3.2 ความคิดเห็น

16.3.3 ข้อค้นพบ

16.3.4 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

แบบฟอร์มการเขียนรายงานผลการติดตามรอบ 6 เดือน และ 12 เดือน

3.3.1 โครงการ.....

1) สารสำคัญของโครงการ

- 1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อ.....
- 1.2) เป้าหมายของโครงการ พัฒนา.....
- 1.3) หน่วยงานรับผิดชอบ กรม.....
- 1.4) งบประมาณ รวมทั้งสิ้น XX.XXXX ล้านบาท
- 1.5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564

ตัวอักษรเนื้อหา
TH SarabunPSK ขนาด 16

2) วิธีการติดตามผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรม.....
- (2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของ..... จำนวน XX ราย
- (3) สัมภาษณ์เกษตรกร / ผู้แทนสถาบันเกษตรกร จำนวน XX ราย

2.2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- (1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - วันที่... เดือน... 2565
- (2) สรุปรวข้อมูลในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่... เดือน... ปี.... - วันที่... เดือน... ปี....

3) ผลการติดตาม

3.1) ปัจจัยนำเข้า

- (1) งบประมาณ กรม..... ได้รับงบประมาณ
- (2)

3.2) กิจกรรม

- (1) กิจกรรม.....
- (2)

3.3) ผลผลิต

- (1) การเข้าร่วมโครงการ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ.....
- (2)

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น

- (1) การใช้ประโยชน์จาก.....
- (2) รายได้

3.5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจ

3.6) ข้อค้นพบ

3.7) ข้อเสนอแนะจากการติดตาม

ภาคผนวกที่ 2

แบบฟอร์ม Infographic สรุปการติดตามรายการ

แบบฟอร์ม Infographic สรุปการติดตามรายการ

1. ขนาดสไลด์การนำเสนอ “จอกว้าง (16:9)”
2. ตัวอักษร ฟอนต์ TH SarabunPSK ขนาดไม่น้อยกว่า 14 พอยต์
3. รายละเอียดการนำเสนอ Infographic สรุปการติดตามรายการ
 - 3.1 ชื่อโครงการ
 - 3.2 กิจกรรม (ถ้ามี)
 - 3.3 หน่วยงานรับผิดชอบ
 - 3.4 วัตถุประสงค์โครงการ (วัตถุประสงค์หลัก/รวม แบบย่อ)
 - 3.5 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
 - 3.6 ผลการดำเนินงาน (เน้นผลได้ที่เป็นเป้าหมายหลัก)
 - 3.7 ผลการติดตามในพื้นที่ (เน้นผลลัพธ์ ความพึงพอใจ ประเด็นหลัก ๆ)
 - 3.8 ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ (สรุปสั้น ๆ โดยมีข้อเสนอแนะอยู่ในข้อค้นพบแต่ละด้าน)
 - 3.9 ลงท้ายมุมล่างขวา “ข้อมูล ณ วันที่ เดือน ปี” (ตัวอักษร ฟอนต์ TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา)

ภาคผนวกที่ 3

รายละเอียดโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส

1.1 ความสำคัญของโครงการ/หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำเกษตรที่ดินจึงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นรากฐานของการผลิตทางเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันเกษตรกรกำลังประสบความเดือดร้อน และปัญหาเนื่องจากต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินและกลายเป็นผู้เช่า ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในอัตราสูงเกินควร ที่ดินขาดการบำรุงรักษาจึงทำให้อัตราผลผลิตเกษตรกรรมอยู่ในระดับต่ำ เกษตรกรไม่ได้รับความเป็นธรรมและเสียเปรียบจากระบบการเช่าที่ดิน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการ “ปฏิรูปที่ดิน” เพื่อช่วยให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและให้การใช้ที่ดินเกิดประโยชน์มากที่สุด

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เพื่อแก้ปัญหาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วยวิธีการปฏิรูปที่ดิน ที่มุ่งหมายจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการจัดการทรัพยากรที่ดินเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ และการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการจัดหาที่ดินและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินหรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น ภารกิจด้านการจัดที่ดิน ส.ป.ก. จึงต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหาที่ดินทำกิน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดิน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
2. เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นของตนเอง

1.3 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน 68 จังหวัด 23,500 ราย และพัฒนาปรับปรุงฐานข้อมูลศูนย์บริการประชาชน จำนวน 72 แห่ง

1.4 งบประมาณ 163.8382 ล้านบาท

1.5 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.6 ระยะเวลาดำเนินการ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

1.7 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1.7.1 สำรวจจริงวัด
- 1.7.2 สอบสวนสิทธิ
- 1.7.3 ประชุมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินอำเภอ (คปอ.) และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.)
- 1.7.4 ฝึกอบรมเกษตรกรก่อนรับมอบ ส.ป.ก. 4-01
- 1.7.5 จัดทำและมอบหนังสืออนุญาต ส.ป.ก.
- 1.7.6 ปรับปรุงฐานข้อมูล
- 1.7.7 บริหารจัดการและติดตามการดำเนินงาน

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.8.1 เกษตรกรได้รับการปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- 1.8.2 เกษตรกรได้เป็นเจ้าของที่ดินหรือมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นของตนเอง

1.9 ผลผลิต และผลสัมฤทธิ์โครงการ

1.9.1 ผลผลิต

- 1) เกษตรกรได้รับสิทธิเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 23,500 ราย
- 2) เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

1.9.2 ผลลัพธ์

- 1) เกษตรกรมีหลักประกันความมั่นคงและเป็นธรรมในสิทธิของที่ดินอย่างยั่งยืน
- 2) เกษตรกรมีที่ดินทำกิน พึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน

2.1 หลักการแหล่งเหตุผล

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ด้วยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยจัดตั้งและพัฒนากองทุนชุมชนให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากมุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการและการเข้าถึงแหล่งทุนในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ของประชาชน ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินประชาชนไปสู่การลดหนี้ ปลดหนี้ ส่งเสริมการออมเชิงคุณภาพ และสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และแผนปฏิบัติราชการกระทรวงมหาดไทย และแผนปฏิบัติราชการกรมการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน มีหน้าที่ในการส่งเสริมการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ กรมการพัฒนาชุมชน “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนพึ่งตนเองได้ภายในปี 2565” ในประเด็นการพัฒนาเสริมสร้างทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล ตามภารกิจงานสำคัญ ประกอบด้วย 1) ดูแลเศรษฐกิจระดับครัวเรือน ด้วยกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งมีอยู่จำนวน 29,232 หมู่บ้าน เงินทุนโครงการฯ จำนวน 8,915,012,290.30 บาท จำนวนครัวเรือนที่ได้รับเงินยืม 1,237,286 ครัวเรือน จำนวนเงินที่ครัวเรือนได้รับเงินยืม 7,605,591,140 บาท และ 2) การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเงิน ในการลงทุนประกอบอาชีพของประชาชน และการจัดสวัสดิการชุมชน จำนวน 19,646 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 2,994,383 ราย จำนวนเงินสัจจะสะสม 27,607,738,236 บาท สมาชิกกู้ยืม จำนวน 1,790,482 ราย จำนวนเงินที่สมาชิกกู้ยืม 17,576,522,950 บาท โดยมีพัฒนาการผู้ประสานงานตำบล คณะกรรมการกองทุนชุมชน และคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกองทุนชุมชนให้บรรลุเป้าหมายเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้เกิดการออมในชุมชนเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่มีอยู่ เพื่อนำเงินทุนไปประกอบอาชีพในการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีมีความสุข ด้วยการจัดสวัสดิการของกองทุนที่มีอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ หรือตาย เกิดการเกื้อกูลกันในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกองทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล สนับสนุนการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านสามัคคีชุมชน ตลอดจนครัวเรือนยากจนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ให้ประชาชนมีความรู้ทางการเงิน เพื่อรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำเงินทุนไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคงชุมชนพึ่งตนเองได้ในที่สุด

2.2 วัตถุประสงค์

2.2.1 เพื่อส่งเสริมกองทุนชุมชนให้มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและนำเงินไปประกอบอาชีพ

2.2.2 เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการดำเนินชีวิต การออม การวางแผนทางการเงิน และการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความเสี่ยงภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

2.2.3 เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และประกาศความสำเร็จกองทุนชุมชนที่มีการบริหารจัดการดีเด่น

2.3 เป้าหมาย

2.3.1 กองทุนชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน 6,000 กองทุน

2.3.2 ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 150,000 ราย

2.4 พื้นที่ดำเนินการ

2.4.1 ที่ทำการกองทุนชุมชน จำนวน 6,000 แห่ง

2.4.2 เขตพื้นที่ประชาชนเป้าหมาย จำนวน 6,000 หมู่บ้าน

2.4.3 สถานที่ราชการ

2.4.4 สถานที่เอกชน

2.5 งบประมาณ 72.9000 ล้านบาท

2.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยกองทุนชุมชน โดย Mobile Clinic สร้างสุขกองทุนชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล

2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.9.1 ประชาชนมีความรู้ทางการสร้างวินัยทางการเงิน มีการออมเงินเพิ่มมากขึ้นและสามารถเข้าถึงแหล่งทุนที่มีอยู่ในชุมชน

2.9.2 กองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้

2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

2.10.1 ผลผลิต

1) กองทุนชุมชน มีการวางแผนทางการเงินและการสร้างวินัยทางการเงิน มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ จำนวน 6,000 กองทุน

2) ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่ตั้งกองทุนชุมชนเข้าถึงแหล่งทุน จำนวน 150,000 ราย

2.10.2 ผลลัพธ์

1) กองทุนชุมชนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

2) ประชาชนมีการออมโดยการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่เพิ่มขึ้น

3. โครงการบริหารจัดการหนี้

3.1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาหนี้ครัวเรือนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เรื้อรัง ซึ่งปัจจุบันหนี้ครัวเรือนไทยอยู่ที่ร้อยละ 79.8 ต่อ GDP ถือว่าอยู่ในระดับสูง อีกทั้ง หนี้ครัวเรือนไทยกลับมาขยายตัวเร่งขึ้นตั้งแต่ครั้งหลังของ ปี 2560 พบว่า “คนไทยเริ่มเป็นหนี้เร็วขึ้น เป็นหนี้มากขึ้น และเป็นหนี้มากขึ้น” และสะท้อนว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยกำลังติดอยู่ในวงจรหนี้ที่ส่วนหนึ่งมาจากการขาดวินัยและความรู้ทางการเงิน รัฐบาลจึงมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างความเป็นธรรม และสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพและมีรายได้ที่มั่นคงอย่างทั่วถึง นโยบายการแก้หนี้สินครัวเรือน และการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ แต่จากสถานการณ์ที่เป็นจริงของกองทุน/กลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า มีแหล่งทุนที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากจำนวนมาก (ทั้งที่เป็นกองทุนที่รัฐให้การสนับสนุน และกองทุนที่ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นมาเองเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) มีกรรมการหลายคณะ แต่ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนคนเดียวกัน และมีสมาชิกเป็นคน ๆ เดียวกัน ทำให้ประชาชน/ครัวเรือนกำลังดำเนินชีวิตสู่วงจรการเป็นหนี้หมุนเวียน “กู้หลายที่เป็นหนี้หลายทาง” ซึ่งเป็นเพียงการประคับประคองสถานการณ์เอาตัวรอดในระดับหนึ่ง ประกอบกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันต้องเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางสังคม ภัยพิบัติทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวิกฤติโรคระบาด ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยอย่างรวดเร็ว กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ภาคการเกษตรภาคธุรกิจและแรงงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนถูกซ้ำเติมจนอยู่ในภาวะวิกฤติจำเป็นที่รัฐบาลต้องมีการแก้ไขปัญหานี้ เยาวชน และฟื้นฟูเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้น

ปัญหาหนี้ครัวเรือนถึงแม้จะเป็นปัญหาระดับครัวเรือน แต่ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ในทุกวันนี้ แนวทางแก้ไขปัญหาคือความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางระบบเศรษฐกิจและสังคม จึงควรสร้างกลไกทุกระดับในการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบพึ่งตนเองด้วยการสร้างพื้นฐานของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งการทำงานร่วมกันแบบสอดคล้องประสานของทุกภาคส่วน ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับชุมชน ซึ่งมีกลุ่มองค์กรฐานรากที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจเล็ก ๆ หรือในระดับริเริ่มต่าง ๆ สามารถที่จะประสานงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การเงิน และการจัดการทางสังคม เพื่อสร้างพลังและกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในระดับฐานรากอย่างยั่งยืน

กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และเห็นความสำคัญของการแก้ปัญหานี้ครัวเรือน จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการบูรณาการเชื่อมโยงการบริหารจัดการของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ในชื่อ “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” โดยมีกลไกขับเคลื่อนคือคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่มาจากตัวแทนของกลุ่ม/องค์กรในชุมชน ทำหน้าที่บริหารจัดการเงินทุนที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการอบของงาน 3 มิติ ทั้งการจัดการหนี้สิน การจัดการเศรษฐกิจ และการปรับทัศนคติในการใช้ชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านกระบวนการบริหารจัดการหนี้ “ปรับโครงสร้างหนี้” เพื่อแก้ไขปัญหานี้สินของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน นำไปสู่เป้าหมาย คือ “การลดหนี้/ปลดหนี้” ผลการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563

กรมการพัฒนาชุมชนสามารถขับเคลื่อนศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 924 แห่ง ให้เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชน โดยลดภาวะหนี้สินครัวเรือนในปี พ.ศ. 2560 - 2563 จำนวน 45,873 ครัวเรือน แบ่งเป็น 1) ลดหนี้ในระบบ 753,338,129 บาท 2) ปลดหนี้ในระบบ 157,927,606 บาท นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบได้ 1,077,465 บาท และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2564 ได้มีการขยายผลการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 214 แห่ง ปัจจุบันมีศูนย์จัดการกองทุนชุมชน รวมทั้งสิ้น 1,138 แห่ง ซึ่งการบริหารจัดการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนไม่เพียงแต่จะส่งผลเชิงบวกกับประชาชนในชุมชนเท่านั้น แต่จะนำไปสู่ “กระแสการไหลเวียนของกองทุน” ที่มากขึ้น ทำให้กองทุนชุมชนมีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนที่มีความจำเป็นในการใช้จ่ายเงิน สามารถเข้าถึงแหล่งทุนหรือใช้ประโยชน์จากกองทุนชุมชนเพิ่มขึ้นจากเดิม เสมือนหนึ่งเป็นการช่วยเหลือของคนในชุมชน และเป็นการส่งผลต่อเนื่องแบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาหนี้สินครัวเรือน นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนและการสร้างเศรษฐกิจชุมชน ในระดับฐานรากอย่างยั่งยืน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้จัดทำโครงการแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชน โดยศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อเป็นกลไกในการช่วยเหลือประชาชนได้มีอาชีพ มีรายได้ และลดปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต การสร้างภูมิคุ้มกัน ทางการเงิน และการสนับสนุนให้ครัวเรือนเป้าหมายมีอาชีพและมีรายได้ นำไปสู่การลด ปลดหนี้ในที่สุด

3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.2.1 เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ในการเป็นกลไกการบริหารจัดการกองทุนเพื่อเกษตรกร และแหล่งสินเชื่อภาคครัวเรือนในการเข้าถึงแหล่งทุนและบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชน

3.2.2 เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้าน/ชุมชนบูรณาการกลไกการทำงานในการบริหารจัดการหนี้สินของประชาชน

3.2.3 เพื่อพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจนสามารถเป็นต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการหนี้

3.3 เป้าหมาย

3.3.1 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 76 ราย

3.3.2 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอ 878 อำเภอ อำเภอละ 2 ราย รวม 1,756 ราย

3.3.3 คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 107 แห่ง แห่งละ 20 ราย รวม 2,140 ราย

3.3.4 ครัวเรือนที่มีปัญหาหนี้สินในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย จำนวน 321 แห่ง แห่งละ 30 ราย รวม 9,630 ราย

3.4 พื้นที่ดำเนินการ

3.4.1 พื้นที่หมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกในการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 107 แห่ง (ปี 2565)

3.4.2 พื้นที่หมู่บ้านที่ตั้งของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน 214 แห่ง (จัดตั้งเมื่อปี 2563 - 2564)

3.4.3 สถานที่เอกชน (โรงแรมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล)

3.4.4 ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน 11 แห่ง

3.4.5 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ

3.5 งบประมาณ 33.3022 ล้านบาท

3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

3.8.1 พัฒนาศักยภาพกลไกการขับเคลื่อนศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

3.8.2 ส่งเสริมการบริหารจัดการหนี้

3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.9.1 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 321 แห่ง สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการกองทุนชุมชนได้

3.9.2 คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีความรู้ความเข้าใจสามารถบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนตามแนวทางที่กำหนด

3.9.3 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการหนี้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ดูงาน และสร้างความตระหนักในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เงินของคนทั้งในและนอกชุมชนให้ดีขึ้น

3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์ของโครงการ

3.10.1 ผลผลิต

- 1) ร้อยละ 100 ของพื้นที่เป้าหมาย สามารถจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้ (1,000 แห่ง)
- 2) ร้อยละ 80 ของครัวเรือนเป้าหมายได้รับการแก้ไขปัญหานี้สิน (จำนวน 29,136 ครัวเรือน)
- 3) มีศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการหนี้ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ดูงาน จำนวน 27 แห่ง เป็นการสร้างให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการหนี้ ถึงระดับครัวเรือน ส่งผลให้ครัวเรือนหรือกลุ่มประชากรผู้มีรายได้น้อยมีความสามารถในการบริหารหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสิ้น 81 แห่ง ครอบคลุมทั่วประเทศ

3.10.2 ผลสัมฤทธิ์

- 1) ตัวชี้วัดประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ผู้มีรายได้น้อย) มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถขับเคลื่อนได้ ดังนี้
 - 1.1) การคัดเลือกหมู่บ้านที่จะจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทั้ง 1,000 แห่ง ให้พิจารณาพื้นที่ที่มีปัญหาหนี้ครัวเรือนสูง หรือไม่ผ่านเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาทต่อปี หรือครัวเรือนที่ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นอันดับแรก
 - 1.2) คณะกรรมการศูนย์จัดการฯ พิจารณาคัดเลือกครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยที่มีภาวะหนี้สินที่เป็นสมาชิกของกองทุนชุมชนที่เข้าร่วมบูรณาการแก้ไขปัญหานี้สิน ภายใต้การดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่จัดตั้งขึ้น แห่งละ 30 ราย เพื่อเข้าสู่กระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ในการให้ครัวเรือนเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการหนี้สิน มีการเสริมสร้างวินัยทางการเงิน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีภูมิคุ้มกันทางการเงิน ส่งเสริมการออม และได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพ ส่งผลให้สามารถลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินออม ซึ่งสามารถตอบโจทย์ได้ทั้งประชาชนเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถลดภาวะหนี้สินอีกทางหนึ่ง
 - 1.3) การขับเคลื่อนงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบด้านการบริหารจัดการหนี้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษา ดูงาน และสร้างความ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การใช้เงินของคนทั้งในและนอกชุมชน
 - 1.4) หมู่บ้าน/ชุมชนมีการบูรณาการความร่วมมือของกลุ่ม/องค์กร และภาคีพัฒนา ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนของคนในชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะคมีวินัยทางการเงินเกิดสภาพคล่องทางการเงิน และมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

4. โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล

4.1 หลักการและเหตุผล

การวางแผนพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย เป็นการดำเนินการภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ตามพระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 เป็นหลัก ซึ่งผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา ส่งผลให้ภาคเกษตรยังคงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโอกาสและกระบวนการวางแผนดังกล่าว พบว่า มีการให้ความสำคัญกับการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อยค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้แผนพัฒนาการเกษตรไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและสอดคล้องกับทรัพยากรและวิถีชีวิตของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

จากผลการวิเคราะห์ภาวะความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ในปีเพาะปลูก 2551/52 จากครัวเรือนเกษตรกรทั้งประเทศ 5.846 ล้านครัวเรือน มีครัวเรือนเกษตรกรยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่าระดับเส้นความยากจน 1.745 ล้านครัวเรือน คิดเป็นสัดส่วนคนจนร้อยละ 29.76 และจากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2562 สัดส่วนคนจนในประเทศลดลงจากร้อยละ 9.85 ในปี 2561 มาอยู่ที่ร้อยละ 6.24 หรือมีคนจนจำนวน 4.3 ล้านคน (1.31 ล้านครัวเรือน) ลดลงเมื่อเทียบกับ 1.85 ล้านครัวเรือน ในปี 2561 และพบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับด้านการเกษตรและมีการศึกษาต่ำ ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุด จากรายงาน 2 ฉบับดังกล่าว พอจะอนุมานได้ว่า ในช่วงเวลา 1 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยแทบจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกรได้เลย ปัญหานี้ยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับต่อไป

นอกจากปัญหาความยากจนของครัวเรือนเกษตรกร ที่ยังไม่สามารถแก้ไขให้บรรเทาลงได้แล้ว ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน ที่ยังมองไม่เห็นจุดยุติที่ชัดเจน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประกอบกับการเข้าสู่สังคมสูงวัย ที่ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมอย่างรุนแรงได้ส่งผลกระทบในด้านลบต่อภาคเกษตรกรรมหลายประการ โดยเฉพาะกับเกษตรกรรายย่อยที่เป็นกลุ่มเปราะบาง สภาพเกษตรกรแห่งชาติ ในฐานะองค์กรตัวแทนของเกษตรกร ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ การเสนอนโยบายและแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี การเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม และการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือและการประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ให้สามารถล้มแล้วลุกไว (Resilient) โดยทำให้เกษตรกรเกิดการ พร้อมรับ (Cope) ปรับตัว (Adapt) และเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) ตามหลักคิดในการพัฒนาของแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด 19 พ.ศ. 2564 - 2565 ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ที่ผ่านมา

นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม มาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ประสานงานให้สภาเกษตรกรจังหวัดทุกจังหวัด จัดให้มีเวทีสำหรับเกษตรกรฐานราก ได้ร่วมคิด วิเคราะห์ หาทางออกวางแผนพัฒนาอาชีพ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ด้วยตนเอง แล้วสรุปรวมจัดทำเป็นแผนพัฒนาเกษตรกรระดับตำบล พร้อมรายละเอียดของโครงการ/กิจกรรม ที่จะดำเนินการ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ปัญหาของเกษตรกรในแต่ละตำบล และส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาอาชีพและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ในกรณีที่สามารถดำเนินการได้เอง และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ ในกรณีที่เกินกำลังความสามารถของเกษตรกร ปัจจุบัน (ณ สิ้นปีงบประมาณ 2563) สภาเกษตรกรแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรระดับตำบลไปแล้วจำนวน 3,764 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 51.87 ของจำนวนตำบลทั่วประเทศ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ภายใต้หลักคิดของแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ฯ พ.ศ. 2564 - 2565 สภาเกษตรกรแห่งชาติ ยังคงให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม ให้เป็นแผนบูรณาการที่มีภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาและขับเคลื่อน เพื่อรองรับการปรับตัวของเกษตรกรเข้าสู่ภาวะความปกติใหม่ (Resilient) ซึ่งมีจุดเน้นสำคัญ คือ การพร้อมรับ (Cope) โดยการบูรณาการพัฒนาและขับเคลื่อนแผนพัฒนาเกษตรกรร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกษตรกรของตนเอง และการปรับตัว (Adapt) โดยการส่งเสริมการรับรู้สารสนเทศทรัพยากรและภูมิอากาศของเกษตรกรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรวมกลุ่มเพื่อจัดการปัจจัยการผลิตและการบริการทางการเกษตร และการพัฒนาและปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมภายใต้สังคมสูงวัย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต สร้างเสถียรภาพด้านราคา ยกระดับรายได้ของเกษตรกรจากการขายผลผลิตเป็นวัตถุดิบ ไปเป็นผู้ประกอบการเกษตร ที่สามารถเชื่อมโยงการผลิตสู่การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า และสามารถกระจายสินค้าสู่ตลาดหรือผู้บริโภคโดยตรงได้

4.2 วัตถุประสงค์

4.2.1 เพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกร และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่

4.2.2 เพื่อสร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาอาชีพเกษตรกร และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรแบบบูรณาการ มุ่งสู่การยกระดับรายได้ของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร จากการผลิตวัตถุดิบไปเป็นผู้ประกอบการเกษตร

4.2.3 เพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรระดับจังหวัด และแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกร โดยใช้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบลเป็นฐาน

4.3 เป้าหมาย เกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ 77 ตำบล ตำบลละ 30 ราย รวมทั้งสิ้น 2,310 ราย

4.4 พื้นที่ดำเนินการ 77 ตำบล

4.5 งบประมาณ 3.0000 ล้านบาท

4.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินการ

4.8.1 สร้างการรับรู้สู่การจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างการรับรู้ข่าวสาร นโยบาย มาตรการ แนวทาง ที่ภาครัฐ ดำเนินการสู่เกษตรกร ผ่านเครือข่ายสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน (รู้เขา) และระดมความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และความต้องการ ในการประกอบอาชีพเกษตรกร รวมถึงการประเมินทุนและศักยภาพชุมชน ตลอดจน การวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง (รู้เรา)

2) นำผลการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับตำบล ไปสู่การจัดเวทีสรุปเพื่อจัดทำแผนพัฒนา เกษตรกรรมระดับจังหวัด

4.8.2 ค้นหาศักยภาพตนเองและชุมชน (จัดเก็บข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรด้วยตนเอง)

1) ประชุมผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านและเกษตรกรเครือข่ายในหมู่บ้าน ๆ ละ 3 - 5 คน เพื่อสร้างความเข้าใจในการร่วมกันเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร ข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

2) ดำเนินการสำรวจ จัดเก็บข้อมูลการพัฒนาอาชีพเกษตรกร โดยให้ความสำคัญกับ ครัวเรือนเกษตรกร ที่ริเริ่มทำอาชีพเกษตรกรรมชนิดใหม่ที่แตกต่างจากเดิม หรือนำเทคโนโลยี/นวัตกรรม มาปรับใช้ รวมทั้งข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผู้แทนเกษตรกรและเครือข่าย

4.8.3 จัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

1) สร้างและพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทั้งด้านวิสัยคิด และบริหารจัดการ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดการพื้นที่ (Area Manager) ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

2) จัดเวทีชุมชน โดยให้ผู้จัดการพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นวิทยากร กระบวนการ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อค้นหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ในการประกอบอาชีพเกษตรกร รวมถึงประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบล โดยมีภาคีเครือข่ายร่วมบูรณาการ ตั้งแต่ขั้นตอน การเตรียมการ การดำเนินงาน การประมวลและสรุปผล และการติดตามประเมินผล

3) ประชุมจัดทำร่างแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล ทั้งโครงการ/กิจกรรมที่ชุมชน สามารถทำได้เอง และที่ต้องขอรับการสนับสนุนจากภาคีภายนอก

4.8.4 สร้างตัวอย่างรูปธรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

1) ร่วมกับภาคีบูรณาการในการคัดเลือกตำบลที่มีความพร้อมและเหมาะสม เพื่อสร้างรูปธรรม การบูรณาการการพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างกลไกรองรับการปรับตัวของเกษตรกรเข้าสู่ภาวะ ความปกติใหม่

2) สนับสนุนตำบลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน โครงการ/กิจกรรมภายใต้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรในระดับตำบล

4.8.5 ติดตามประเมินผล

- รวบรวมและประมวลผลการติดตามประเมินผล รายเดือน และรายไตรมาส ตามแบบที่กำหนด นิเทศงานระดับพื้นที่ ไตรมาสละ 1 ครั้ง

4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.9.1 เกษตรกรสามารถใช้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ศักยภาพและอาชีพเพื่อยกระดับรายได้ของตนเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เพื่อวางแผนการส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมและแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

4.9.2 มีตัวอย่างความสำเร็จของการใช้แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล เพื่อยกระดับรายได้ ของเกษตรกร และสามารถขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ได้

4.9.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำโครงการ/กิจกรรม ในแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบล ส่วนที่เกษตรกรไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง ไปจัดทำคำของบประมาณประจำปี

4.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

4.10.1 ผลผลิต

1) แผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมในระดับตำบลแบบมีส่วนร่วม ที่สามารถใช้เป็นกรอบแนวทาง ในการพัฒนาอาชีพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จำนวน 7 แผน

2) พื้นที่รูปธรรมการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแบบบูรณาการ โดยใช้สารสนเทศทรัพยากร และภูมิอากาศเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจ เพื่อบ่มบ่มผู้ประกอบอาชีพเกษตร จำนวน 77 แห่ง

3) เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายสามารถนำโครงการ/กิจกรรมที่ได้จากการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพ ไปปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรที่แตกต่างจากเดิม หรือต่อยอดการทำการเกษตรเดิมด้วยเทคโนโลยี ที่เหมาะสมหรือนวัตกรรม

4.10.2 ผลลัพธ์

- เกษตรกรรายย่อยกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้น

5. โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

5.1 กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.1.1 หลักการและเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ดำเนินการตามนโยบาย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้งศูนย์ ศพก. หลัก ในระดับชุมชนอำเภอละ 1 ศูนย์ รวม 882 ศูนย์

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2560 กรมประมงได้จัดตั้งและพัฒนา ศพก. หลักร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมกับการจัดตั้ง ศพก. เครือข่ายด้านการประมง ประจำอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 7 แห่งต่อ 1 อำเภอ จำนวนรวมทั้งสิ้น 6,174 แห่ง โดยให้เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้านการประมงของชุมชน ต่อมา กรมประมงได้ดำเนินงานยกระดับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านการประมง โดยคัดเลือกศูนย์เครือข่ายด้านการประมง จังหวัดละ 8 แห่ง รวมทั้งสิ้น 616 แห่ง ขึ้นมาพัฒนาให้โดดเด่น เป็นต้นแบบระดับจังหวัด โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง (Coaching) คอยให้คำแนะนำ สนับสนุน ติดตาม แก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ

เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรมประมงจึงได้ปรับแนวทางดำเนินการให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นที่จะประยุกต์ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ในการแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า ภายใต้การมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย และใช้สถานที่ ของศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมงนำร่องในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

5.1.2 วัตถุประสงค์

1) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตรและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้บริการแก้ไขปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน ของเกษตรกร รวมทั้งเป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครเกษตรกร กับนักส่งเสริมการเกษตรและ เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกษตรกรให้เกิดการพัฒนาการเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา การเกษตรในพื้นที่ในเชิงวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน

3) เพื่อยกระดับศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมง ให้เป็นต้นแบบในจังหวัด ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพิ่มบทบาทของศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมงให้มากขึ้น และเป็นการสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่เกษตรกรที่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

4) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้แก่เกษตรกรในชุมชน ให้เกษตรกรสามารถเข้าใจและทดลองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

5) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการทำการประมง และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตให้สามารถลดต้นทุนได้

5.1.3 เป้าหมาย

เกษตรกรที่เข้าเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์ฯ หลักและศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมง) 70,560 ราย

5.1.4 พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัดทั่วประเทศ

5.1.5 งบประมาณ 22.1420 ล้านบาท

5.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) พัฒนาฐานเรียนรู้และหลักสูตรด้านการประมง ใน ศพก.หลัก
- 2) พัฒนาแปลงเรียนรู้ด้านการประมงในศูนย์เครือข่ายฯ รายเดิม ปี 2561 - 2564
- 3) จัดกิจกรรมวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (Field Day)
 - 3.1) เกษตรกรได้เข้าร่วมกิจกรรมและศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับด้านการประมง (100 ราย ต่อ ศพก.)
 - 3.2) ร่วมจัดกิจกรรมวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (Field Day)
- 4) สนับสนุนภารกิจงานตามนโยบายของรัฐบาล งานบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม
- 5) พัฒนาแปลงเรียนรู้ด้านการประมงในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศูนย์หลัก)
- 6) พัฒนาและยกระดับศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมง (รายเก่า) ให้เป็นต้นแบบในจังหวัด และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ จำนวน 5 แห่งต่อจังหวัด

5.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกิดศูนย์เรียนรู้ด้านการประมงรายใหม่ (ศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมง) จำนวน 882 ศูนย์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ให้บริการด้านการประมงและข้อมูลข่าวสาร และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการประมง/เกษตร รวมทั้งเป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครประมง/เกษตร กับนักส่งเสริมการประมง/เกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่
- 2) เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการประมง/เกษตรตามความพร้อมของเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่
- 3) มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อพัฒนาและให้บริการเกษตรกรของชุมชนในพื้นที่

5.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านการประมงได้รับการส่งเสริม 882 ศูนย์
 - 1.2) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง ศูนย์ฯ ละไม่ต่ำกว่า 80 ราย รวมทั้งหมด 70,560 ราย
 - 1.3) จัดกิจกรรมวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (Field Day) จำนวน 882 ครั้ง

1.4) พัฒนาและยกระดับศูนย์ฯ เครือข่ายด้านการประมง (รายเก่า) ให้เป็นต้นแบบในจังหวัด และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ จำนวน 5 แห่ง/จังหวัด รวมทั้งหมด 385 ศูนย์

1.5) พัฒนาศูนย์เรียนรู้และหลักสูตรด้านการประมง 882 ศูนย์

1.6) สนับสนุนภารกิจงานตามนโยบายของรัฐบาล งานบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม 882 ครั้ง

2) ผลลัพธ์

- ร้อยละของจำนวนเกษตรกรที่มาเยี่ยมชมแปลงเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการผลิตสินค้าเกษตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

5.2 กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.2.1 หลักการและเหตุผล

จากนโยบายการขับเคลื่อนของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์ จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเครือข่ายด้านปศุสัตว์ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนการยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตสินค้าที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกรและผู้สนใจ อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกร

5.2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการและการตลาดผลผลิตด้านปศุสัตว์ในชุมชนแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่
- 2) เพื่อเป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพและให้บริการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารด้านการเกษตรและปศุสัตว์

5.2.3 เป้าหมาย เกษตรกรด้านปศุสัตว์

5.2.4 พื้นที่ดำเนินการ : 77 จังหวัดทั่วประเทศ

5.2.5 งบประมาณ 15.3844 ล้านบาท

5.2.5 หน่วยงานดำเนินการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.2.6 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.2.7 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) การเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก.

1.1) ปรับปรุงฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

- 1.2) พัฒนาศักยภาพศูนย์หลัก ศพก. เครือข่ายด้านปศุสัตว์ ระดับอำเภอ จังหวัด และเขต
- 2) สนับสนุนให้บริการ ศพก. เครือข่ายด้านปศุสัตว์
 - จัดทำเอกสารและสนับสนุนทางวิชาการด้านปศุสัตว์
- 3) การพัฒนาเกษตรกร (เครือข่ายด้านปศุสัตว์)
 - 3.1) การประชุมเชิงปฏิบัติการรวมพลคนเครือข่าย ศพก.
 - 3.2) พัฒนาเกษตรกรผ่าน ศพก. เครือข่าย
 - 3.3) การพัฒนาประสิทธิภาพเครือข่าย ศพก.
- 4) การติดตาม และประเมินผล

5.2.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกรเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านปศุสัตว์ จำนวน 9,000 ราย

5.2.9 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - จำนวนเกษตรกรเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพด้านปศุสัตว์ จำนวน 9,000 ราย
- 2) ผลลัพธ์
 - เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยมีศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์เป็นต้นแบบที่ผ่านกระบวนการปฏิบัติจริง

5.3 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.3.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและมีพื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกผลผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมได้เป็นจำนวนมาก จึงเป็นแหล่งสำคัญในการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันสถานการณ์โลกและสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรต้องเผชิญอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูง พื้นที่เพาะปลูกขาดความอุดมสมบูรณ์ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ คุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด หากเกษตรกรไม่ปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์จะทำให้การผลิตสินค้าเกษตรไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการขาดทุน มีปัญหาหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้ศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรจึงได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอละ 1 ศูนย์ รวม 882 ศูนย์ทั่วประเทศ ดำเนินงานลักษณะบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามบทบาทหน้าที่และภารกิจในพื้นที่ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรของชุมชน เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะเกษตรกรสอนเกษตรกร และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร

กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพดิน การให้บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ได้ร่วมบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และปัจจัยการผลิตด้านการปรับปรุงบำรุงดิน ในรูปแบบฐานเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในทุกศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้กับเกษตรกรในชุมชนได้นำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

5.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาที่ดินในพื้นที่
- 2) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้กับเกษตรกรในชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

5.3.3 เป้าหมาย ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 882 ศูนย์ทั่วประเทศ

5.3.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 77 จังหวัด 882 อำเภอ

5.3.5 งบประมาณ 7.8825 ล้านบาท

5.3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) การพัฒนาศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
- 2) สนับสนุนการให้บริการของ ศพก.
- 3) การบริหารโครงการ การประเมินผล และสรุปโครงการ

5.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ฐานเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินใน ศพก. ได้รับการปรับปรุงและพัฒนา จำนวน 882 ศูนย์ มีความพร้อมที่จะเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และให้บริการทางการเกษตรได้ เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ใน ศพก. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเองได้

5.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1.) เชิงปริมาณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน ร่วมดำเนินการจำนวน 882 ศูนย์

1.2) เชิงคุณภาพ ผู้รับบริการสามารถนำความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ชุมชนเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะเกษตรกรสอนเกษตรกร และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร

2) ผลสัมฤทธิ์

เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรของชุมชน เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะเกษตรกรสอนเกษตรกร และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร

5.4 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.4.1 หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีโครงการที่สำคัญ จำนวน 6 โครงการ ได้แก่ การลดต้นทุนและการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสินค้าเกษตร การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ธนาคารสินค้าเกษตร และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าที่สำคัญในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า รวมถึงการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเกษตรแก่เกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นศูนย์เรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรของชุมชน (อำเภอ) เป็นศูนย์กลางการบริการและแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเป็นการดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ โดยมอบหมายให้เกษตรกรต้นแบบเป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ และให้หน่วยงานต่าง ๆ ภายในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ร่วมให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ร่วมจัดทำฐานเรียนรู้แปลงเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ (Field day)

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งมีพันธกิจด้านการเสริมสร้างความรู้และส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายบุคคลแก่เกษตรกรและสมาชิกสถาบันเกษตรกร จึงได้ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และได้จัดทำโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรขึ้น เพื่อให้บริการความรู้ด้านบัญชีแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการ โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสร้างฐานการเรียนรู้ด้านการจัดทำบัญชีประจำศูนย์และบอร์ดองค์ความรู้ของศูนย์ ต้นทุนอาชีพรายชนิดสินค้าเกษตรชนิดต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ เป็นทางเลือกให้กับเกษตรกร การพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ประจำศูนย์ รวมไปถึงสามารถขยายผลการพัฒนาครูบัญชีไปยังศูนย์เครือข่าย การให้บริการด้านบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้กับเกษตรกรที่เข้ารับบริการ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ชี้วัดผลในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร การเพิ่มรายได้ การปรับเปลี่ยนอาชีพและการวางแผนทางการตลาด รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกรได้

5.4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ที่พร้อมให้บริการประจำศูนย์เรียนรู้ จำนวน 882 ศูนย์
- 2) เพื่อให้เกษตรกรที่ขอรับบริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี มีความรู้และความเข้าใจการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

5.4.3 เป้าหมาย

เกษตรกรในพื้นที่ ศพก. ที่มาขอรับบริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี มีความรู้และความเข้าใจการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ รวมไปถึงองค์ความรู้ด้านการเกษตรอย่างรอบด้าน

5.4.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ 77 จังหวัด

5.4.5 งบประมาณ 11.2283 ล้านบาท

5.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 ตุลาคม 2565

5.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินการ

- 1) จัดพิมพ์สมุดบัญชี
- 2) อบรมพัฒนาครูบัญชีประจำศูนย์เรียนรู้ ศูนย์ละ 1 ราย
- 3) จัดให้มีครูประจำศูนย์เพื่อให้บริการ ตามตารางการให้บริการของศูนย์ (จัดจ้างครูบัญชี)
- 4) กำกับแนะนำและติดตามการจัดทำบัญชี
- 5) ติดตามประเมินผลความสำเร็จโครงการ สรุปผลการดำเนินโครงการ
- 6) บริหารโครงการ

5.4.9 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์โครงการ

- 1) ผลผลิต อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ที่ให้บริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีแก่เกษตรกรที่เข้ารับบริการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 882 ศูนย์
- 2) ผลลัพธ์ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ที่พร้อมให้บริการประจำศูนย์เรียนรู้ จำนวน 882 ศูนย์ สามารถขยายผลไปยังศูนย์เครือข่าย และเกษตรกรที่มาขอรับบริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี ได้รับความรู้และความเข้าใจการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

5.4.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ที่พร้อมให้บริการประจำศูนย์เรียนรู้ จำนวน 882 ศูนย์ สามารถขยายผลไปยังศูนย์เครือข่าย และเกษตรกรที่ขอรับบริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี มีความรู้และความเข้าใจการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ รวมถึงองค์ความรู้ด้านการเกษตรอย่างรอบด้าน

5.4.11 ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) มีครูบัญชีอาสาประจำศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพแก่เกษตรกร ที่เข้ามาขอรับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เกษตรกรและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจประจำศูนย์ ในการวางแผนหรือตัดสินใจประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับพื้นที่หรือเงินทุนของตนเอง และสามารถวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

5.5 กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.5.1 หลักการและเหตุผล

จากนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรคแมลง และพื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำึงถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

5.5.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่
- 2) เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

5.5.3 เป้าหมาย

- 1) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 882 ศูนย์
- 2) ศูนย์เครือข่าย 11,466 ศูนย์ ประกอบด้วย ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อำเภอละ 2 ศูนย์ รวม 1,764 ศูนย์ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน อำเภอละ 1 ศูนย์ รวม 882 ศูนย์ ศูนย์เครือข่ายอื่น ๆ เช่น ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เครือข่ายเฉพาะด้าน 8,820 ศูนย์
- 3) เกษตรกรในพื้นที่ 882 อำเภอ อำเภอละ 30 ราย รวม 26,460 ราย

5.5.4 พื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการในพื้นที่ 77 จังหวัด 882 อำเภอ

5.5.5 งบประมาณ 151.2986 ล้านบาท

5.5.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.5.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.5.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) การพัฒนาศักยภาพ ศพก.และศูนย์เครือข่าย จำนวน 9,702 ศูนย์
- 2) พัฒนาเกษตรกร จำนวน 31,752 ราย
- 3) สนับสนุนการให้บริการของ ศพก. และเครือข่าย จำนวน 8,820 ราย
- 4) เชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. จำนวน 882 ราย
- 5) บริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน จำนวน 882 ศูนย์
- 6) พัฒนาศูนย์เครือข่าย
- 7) ติดตาม และรายงาน จำนวน 900 ครั้ง

5.5.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ศพก. สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ได้

5.5.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) มีการพัฒนา ศพก. 882 ศูนย์ และศูนย์เครือข่ายในพื้นที่ทุกอำเภอ
 - 1.2) เกษตรกรต้นแบบ จำนวน 882 ราย สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรให้กับเกษตรกร
 - 1.3) เกษตรกรมีความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การลดต้นทุนการผลิต การจัดการศัตรูพืช การจัดการดินปุ๋ย เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4) มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก.กับ แปลงใหญ่ ในระดับต่าง ๆ
- 2) ผลสัมฤทธิ์
 - 2.1) เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน
 - 2.2) เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตสินค้าเกษตรได้เหมาะสม ส่งผลให้มีความเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้

5.6 กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.6.1 หลักการและเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชนที่เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนา การเกษตร ดูแลเกษตรกร และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ในชุมชนกับเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพการเกษตร เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพา ตนเองได้ของเกษตรกรและชุมชน ซึ่งปัจจุบันมีการจัดตั้ง ศพก. เป็นศูนย์ในระดับอำเภอ จำนวน 882 ศูนย์ ในทุกอำเภอ ทั่วประเทศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้ ศพก. เป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงฯ โดยคาดหวัง ให้ ศพก. ทำหน้าที่เสมือนเป็นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับอำเภอ ที่ทุกหน่วยงานในกระทรวงฯ รวมถึงหน่วยงานในกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมบูรณาการการทำงานในการส่งเสริมพัฒนาให้บริการ และดูแลเกษตรกร และชุมชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ครอบคลุม และตอบสนองต่อความต้องการและ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง ศพก. จัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานของหลักคิด “เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วย กันเองจึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน” ดังนั้น ศพก. จึงเป็นศูนย์ของเกษตรกรและชุมชน การดำเนินงาน ที่สำคัญคือ 1) การพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การให้บริการ ต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และ 3) การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และ การประกอบอาชีพของเกษตรกรตาม แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและ สถานการณ์ในพื้นที่ ซึ่งภาคราชการจะต้อง เข้าไปร่วมดำเนินการในลักษณะการขับเคลื่อนและสนับสนุนให้ ศพก. สามารถปฏิบัติงานได้และมีความเข้มแข็ง รวมถึงการประสานเชื่อมโยงภาครัฐ เอกชน และชุมชน ตาม แนวทางพระราชรัฐ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. ร่วมกัน กรมหม่อนไหมจึงจัดทำโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ด้านหม่อนไหม) ขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรด้านหม่อนไหมและเป็นจุดให้บริการความรู้ด้านหม่อนไหมและพัฒนาอาชีพ ด้านหม่อนไหมให้คงอยู่สืบไป และเพื่อตามสนองการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.6.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพของ ศพก. ให้มีความพร้อมในการบริการวิชาการด้านหม่อนไหม
- 2) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. ในการส่งเสริมพัฒนาให้บริการด้านการเกษตร และดูแล เกษตรกร ในพื้นที่ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม
- 3) เพื่อบูรณาการและสร้างความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ ศพก. ร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.6.3 เป้าหมาย

- 1) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ (ศพก.) ด้านหม่อนไหม ศพก. หลัก จำนวน 3 ศูนย์
- 2) มีจุดเรียนรู้ด้านหม่อนไหม (ศพก.) เครือข่าย จำนวน 40 ศูนย์
- 3) สนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก. (882 ศูนย์) และ ศพก.เครือข่าย จำนวน 125 ศูนย์
- 4) ผู้รับบริการไม่น้อยกว่า 800 ราย

5.6.4 พื้นที่ดำเนินการ

- 1) ศพก. หลัก 3 ศูนย์ ได้แก่ จังหวัดน่าน 2 ศูนย์ และจังหวัดชัยภูมิ 1 ศูนย์
- 2) ศพก. เครือข่าย จำนวนทั้งสิ้น 40 ศูนย์ (ศูนย์เดิม ปี 2561 จำนวน 3 ศูนย์ ศูนย์เดิม ปี 2562 จำนวน 12 ศูนย์ ศูนย์เดิมปี 2563 จำนวน 14 ศูนย์ ศูนย์เดิมปี 2564 จำนวน 6 ศูนย์ และศูนย์ใหม่ ปี 2565 จำนวน 5 ศูนย์)
- 3) สนับสนุน ศพก. 882 ศูนย์ และศพก. เครือข่าย
 - 3.1) จังหวัดที่ได้รับการจัดสรรให้เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน 21 ศูนย์ และหน่วยส่งเสริมหม่อนไหม จ.สระแก้ว
 - 3.2) ร่วมจัดงาน Field Day เป้าหมาย 125 ศูนย์

5.6.5 งบประมาณ 3.0295 ล้านบาท

5.6.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.6.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.6.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพของ ศพก. และศูนย์เครือข่าย
 - 1.1) การพัฒนา ศพก. หลัก
 - 1.2) การพัฒนาศูนย์ ศพก. เครือข่าย 40 ศูนย์ (ด้านหม่อนไหม) (ศูนย์เดิม ปี 61 จำนวน 3 ศูนย์ ปี 62 จำนวน 12 ศูนย์ ศูนย์ปี 63 จำนวน 14 ศูนย์ ศูนย์ปี 64 จำนวน 6 ศูนย์ และศูนย์ปี 2565 จำนวน 5 ศูนย์)
- 2) กิจกรรมการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน
 - 2.1) การประชุมคณะทำงานและคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. ได้แก่ การประชุมคณะทำงาน ศพก. และการประชุมคณะทำงาน ศพก. ระดับประเทศ
 - 2.2) สัมมนาสรุปผลการดำเนินงานโครงการ
- 3) กิจกรรมสนับสนุนการให้บริการของ ศพก. (882 ศูนย์) และ ศพก. เครือข่าย ร่วมจัดงาน Field Day (125 ศูนย์)
- 4) ประสานงาน/การติดตามผลการดำเนินงาน/เยี่ยมเยียน/อำนวยความสะดวก
- 5) สรุปผลการดำเนินงานจัดทำรายงานผลทุกเดือนและสรุปผลการดำเนินงานประจำปี (สมท.1-6)
- 6) จ้างเหมาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการฯ โดยจ้างเหมาเจ้าหน้าที่ 1 ราย เดือนละ 15,400 บาท จำนวน 12 เดือน

5.6.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานด้านหม่อนไหมให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น
- 2) ได้จุดเรียนรู้ด้านหม่อนไหมเพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษา
- 3) เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ และเกิดการบูรณาการการทำงานในพื้นที่

5.6.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์โครงการ

1) ผลผลิต

- 1.1) ประชาสัมพันธ์งานด้านหม่อนไหมและมีผู้สนใจด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพิ่มขึ้น
- 1.2) ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถประกอบอาชีพด้านหม่อนไหมให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ
- 1.3) มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่

2) ผลสัมฤทธิ์

- 2.1) มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ (ศพก.) ด้านหม่อนไหมเพิ่มขึ้น เพื่อเผยแพร่ทางด้านหม่อนไหม
- 2.2) ได้สนับสนุนงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ (ศพก.) ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการให้บริการวิชาการด้านการเกษตรให้กับประชาชนที่สนใจ

3). ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)

3.1) เชิงปริมาณ

- 3.1.1 ได้จัดเรียนรู้ด้านหม่อนไหมเพิ่มขึ้นจากเดิม อย่างน้อย 5 ศูนย์
- 3.1.2 มีจุดบริการให้ความรู้ด้านหม่อนไหม และร่วมจัดงาน field day ให้บริการประชาชน จำนวน 125 ศูนย์
- 3.1.3 มีเกษตรกรเข้ารับบริการในศูนย์เรียนรู้ฯ และเข้ารับบริการ จำนวนไม่น้อยกว่า 800 ราย

3.2) เชิงคุณภาพ

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านหม่อนไหม ให้ความพร้อมในการให้บริการเกษตรกรหรือประชาชนผู้สนใจ

5.7 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.7.1 หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจการเกษตรอาสา (ศกอ.) ถือเป็นอาสาสมัครในภาคเกษตรกรรมที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจการเกษตร ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานภาคเกษตรทั้งผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือศูนย์ปฏิบัติการอื่น ๆ ที่จัดตั้งทั้งภาครัฐ หรือจัดตั้งโดยกลุ่มองค์กรประชาชนเอง เพราะฉะนั้น ศกอ. จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจการเกษตรไปสู่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ในระดับพื้นที่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีการสนับสนุนการพัฒนาภาคเกษตรผ่านกลไก ศกอ. โดยมีแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพ ศกอ. ให้เป็น Smart ศกอ. เพื่อที่จะสามารถทำหน้าที่ในการให้บริการข้อมูลข่าวสารใน (ศพก.) และเกษตรกรในพื้นที่และเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลด้านการผลิตการตลาดและสถานการณ์ด้านการเกษตรให้แก่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อจัดทำข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของ ศกอ. ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน ซึ่ง ศกอ. สามารถปฏิบัติด้วย Application ที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจัดทำขึ้น อาทิเช่น รายงานราคาสินค้าเกษตร สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ สถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่ต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และมีประสิทธิภาพ ให้กับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 - 12 และให้บริการแก่เกษตรกรใน ศพก. และในชุมชนซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของ ศกอ. ให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงในอีก 20 ปี แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น มีงานทำและมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้นรายได้เฉลี่ยของประชาชนเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลงและเข้าถึงบริการทางสังคมและสาธารณูปโภคอันเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น แต่ยังคงประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร ทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ แหล่งทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรและชนบท เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านหนี้สิน และการอพยพแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

ดังนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ในภาคการเกษตรโดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง โดยดึงพลังชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการส่งเสริมการปรับพฤติกรรมกรรมการทำการเกษตรของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพเป็นผู้ประกอบการธุรกิจสามารถพึ่งพาตนเอง รวมถึงเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้กับกิจกรรมทางการเกษตรในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ

5.7.2 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1) เพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจการเกษตรอาสาด้านการจัดเก็บข้อมูล ให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งประชาสัมพันธ์งานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเกษตรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของเกษตรกร
- 3) เพื่อศึกษาโอกาสและความต้องการในการเข้าถึงการบริการทางการเกษตร เงินทุน นวัตกรรม การผลิต และระบบสารสนเทศด้านการเกษตร

4) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจเกษตรของวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

5.7.3 เป้าหมาย

- 1) เศรษฐกิจการเกษตรอาสา ศกอ. จำนวน 1,010 ราย
- 2) เกษตรกรในหมู่บ้านพื้นที่ยากจน และสมาชิก/เครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพ 10 หมู่บ้าน
- 3) วิสาหกิจชุมชน และสถาบันเกษตรกร 80 วิสาหกิจชุมชน

5.7.4 พื้นที่ดำเนินการ ภายในจังหวัดที่รับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 - 12

5.7.5 งบประมาณ 8.8200 ล้านบาท

5.7.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.7.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

5.7.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) กิจกรรมสนับสนุนการจัดทำข้อมูล Big data
- 2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ ศกอ.
- 3) กิจกรรมศึกษาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำของเกษตรกร
- 4) กิจกรรมศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร

5.7.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ศกอ. สามารถเก็บข้อมูลและรายงานภาวะสถานการณ์ทางการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ศกอ. มีความรู้ความสามารถในการสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล และสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจการเกษตร เช่น การคำนวณต้นทุนการผลิตเพื่อใช้เป็นหลักในการตัดสินใจลงทุนทำการเกษตรของ ศพก. เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้แก่เกษตรกรใกล้เคียง
- 3) ศกอ. เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้นและมีเครือข่ายเพิ่มขึ้น สามารถสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของตนต่อสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1 - 12 ได้อย่างชัดเจน
- 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรในหมู่บ้านยากจนให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมีโอกาสในการเข้าถึงการบริการทางการเกษตร เงินทุน นวัตกรรมการผลิต และระบบสารสนเทศด้านการเกษตรมากขึ้น
- 5) มีกลไกภาครัฐและความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร" ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในการดำเนินธุรกิจการเกษตร

5.7.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

1) ผลผลิต

- 1.1) เศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย มีความรู้ และสามารถในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บและรายงานข้อมูลได้
- 1.2) เศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย ได้รับความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ การตลาด จากการอบรม การสัมมนา และการศึกษาดูงาน

1.3) เศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการเกษตร ได้แก่ Application กระดานเศรษฐกิจ เกษตรกรมีโอกาสด Farm D และราคาฟาร์มเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ตลาดและราคา เพื่อการตัดสินใจในการลงทุนทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสม

1.4) ผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อขจัดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในภาคเกษตร

2) ผลสัมฤทธิ์

2.1) ร้อยละ 70 ของกลุ่มเป้าหมายจากเศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย มีความรู้และมีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Application หรือโปรแกรมอื่น ๆ ที่กำหนดได้และสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ในการจัดเก็บและรายงานข้อมูลได้

2.2) ร้อยละ 70 ของกลุ่มเป้าหมายจากเศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย ได้รับความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การบริหารจัดการ และการตลาดจากกรศึกษาดูงาน และสามารถให้การช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำคัญตามนโยบายรัฐบาลได้เบื้องต้น

2.3) เศรษฐกิจการเกษตรอาสา 1,010 ราย สามารถถ่ายทอดให้ความรู้ ขยายผลการใช้ Application ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เช่น กระดานเศรษฐกิจ เกษตรกรมีโอกาสด Farm D เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ตลาดและราคา เพื่อการตัดสินใจในการลงทุนทางการเกษตรแก่เกษตรกร

2.4) เกษตรกร สมาชิก/เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีรายได้ เพิ่มขึ้น สามารถเข้าถึงการบริการทางการเกษตร เงินทุน นวัตกรรมการผลิตและระบบสารสนเทศด้านการเกษตร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในภาคเกษตร

2.5) วิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

6. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง

6.1 กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.1.1 กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer & Young Smart Farmer)

1) หลักการและเหตุผล

ภาคการเกษตรของประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปัจจุบันภาคการเกษตรของไทยต้องเผชิญปัญหาและความท้าทายนานัปการ เช่น การขาดความรู้ของเกษตรกร ผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนการผลิตสูง การขาดแคลนน้ำสลับกับปัญหาอุทกภัย ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม เนื่องจากการใช้สารเคมีในภาคเกษตร และการเติบโตของเมือง ปัญหาการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนโครงสร้างประชากรที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และความท้าทายจากภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การกีดกันทางการค้าที่รุนแรงขึ้น การเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตร และความเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก ปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันความยากจนของเกษตรกรรายย่อยและนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในที่สุด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีนโยบายปฏิรูปการเกษตรของประเทศไทย เพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศที่จะต้องดำเนินการให้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนา ทั้งประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านการเกษตร และประโยชน์เพื่อเกษตรกรที่จะได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการซึ่งจะส่งผลให้ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป โดย ปี 2555 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนด การพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เป็นนโยบายที่ทุกหน่วยงานในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะต้องดำเนินการ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรทุกคนได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรที่มีความพร้อมรับกับสถานการณ์ด้านการเกษตร ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรไทยมีความพร้อม มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการประกอบอาชีพการเกษตร จึงได้กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) หมายถึง บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกรมีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขามีความสามารถในการวิเคราะห์เชื่อมโยงและการบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ คำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและสิ่งแวดล้อม และถือเป็นเป้าหมาย ในการพัฒนา เกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในเรื่องการดูแลลูกหลาน ของเกษตรกร โดยการพัฒนาและสร้างคนรุ่นใหม่เข้าสู่เกษตรยุคใหม่ ผลิตเกษตรกรและชาวนารุ่นใหม่ให้เรียนรู้ เรื่องเทคโนโลยี การใช้เครื่องมือ การบริหารจัดการและขับเคลื่อนชุมชน โดยมุ่งหวังให้คนรุ่นใหม่จบภาคการเกษตร มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการเกษตรทั้งระบบ เพื่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเกษตร การพึ่งพาตนเอง และการแข่งขันทางการค้าในอนาคต นอกจากนี้ ความสามารถของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่หันมา ทำการเกษตร ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนจาก “ทำมากได้น้อย” เป็น “ทำน้อยได้มาก” สอดคล้องกับโมเดล “Thailand 4.0” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) และการเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) มีการใช้วิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดเป็น กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech) ซึ่งเป็น platform ในการสร้าง New Startups ด้านเทคโนโลยีการเกษตร การเปลี่ยนสินค้าเกษตรให้เป็นอาหารสุขภาพหรือ

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่มีมูลค่าสูง ตลอดจนการใช้ ICT เพื่อการพัฒนา Digital Market ทั้งนี้ Young Smart Farmer จำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และได้รับการสนับสนุนและพัฒนาจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึงองค์กรอิสระต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่มาตั้งแต่ ปี 2551 มุ่งเน้นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเป็นรายบุคคลในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการธุรกิจ และการใช้ระบบสารสนเทศ ต่อมาในปี 2557 มีการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ซึ่งมีการแบ่งช่วงอายุของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ อายุ 17 - 45 ปี จึงยกระดับการพัฒนา เกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย โดยให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็น “ผู้จัดการเรียนรู้” มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้มีความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุ และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบ อาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยี สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด จนเป็นเกษตรกรมืออาชีพที่เป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร และองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ชุมชนเติบโตทางเศรษฐกิจจากฐานการเกษตรได้

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อเตรียมความพร้อม ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นเกษตรกร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และยกระดับเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการผลิต การแปรรูป การตลาดสินค้าเกษตร และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

2.2) เพื่อสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตร สร้างทักษะในการพัฒนาการประกอบการ เกษตรสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถ แข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ

3) เป้าหมาย

3.1) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer & Young Smart Farmer)

3.1.1) การเตรียมความพร้อมทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ ทหารกองประจำการที่เป็นบุตรหลาน เกษตรกร จำนวน 200 ราย

3.1.2) การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 2,875 ราย

3.1.3) การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เกษตรกรที่ยังไม่เป็น Smart Farmer (Developing Smart Farmer) จำนวน 8,820 ราย

4) พื้นที่ดำเนินการ ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด กรุงเทพมหานคร และศูนย์ปฏิบัติการ ของกรมส่งเสริมการเกษตร

5) งบประมาณ 30.2439 ล้านบาท

6) หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตร

7) ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

8) วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

8.1) พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องและเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer & Young Smart Farmer)

8.2) การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

8.3) การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

8.4) การบริหารจัดการโครงการ

9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1) ทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการเกษตรของประเทศในอนาคต และเกิดความร่วมมือ ในการทำงานร่วมกันของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อการพัฒนาทางการเกษตรเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ ก่อนปลดประจำการ

9.2) เกษตรกรรุ่นใหม่มีศักยภาพและมีขีดความสามารถด้านการเกษตร ทดแทนเกษตรกรสูงอายุ สามารถประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าสินค้าภาคเกษตรต่อผลผลิตมวลรวมของประเทศ รวมทั้งพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรคนอื่น ๆ และเครือข่ายความร่วมมือในทุกระดับ

9.3) เกษตรกรได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) คือผู้ประกอบการที่มีการใช้เทคโนโลยี และการบริหารจัดการเพื่อดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัย มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ตลอดจนเกิดเครือข่าย Smart Farmer ต้นแบบ เป็นต้นแบบให้เพื่อนเกษตรกร

10) ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์โครงการ

10.1) ผลผลิต

10.1.1) จำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมพัฒนาให้เป็น Young Smart Farmer

10.1.2) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพให้เป็น Smart Farmer และมีแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)

10.2) ผลสัมฤทธิ์

10.2.1) เกษตรกรสามารถพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรของตนเองได้ มีการวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพื้นที่และสินค้า ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค มุ่งสู่การเป็น Smart Product ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

10.2.2) เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตร

6.1.2 กิจกรรมพัฒนา Smart Farmer สู่ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri - biz Idol)

1) หลักการและเหตุผล

ภาคเกษตรมีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เนื่องจากจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด 37.63 ล้านคน ประกอบด้วยผู้ทำงานในภาคบริการและการค้า 18.08 ล้านคน ภาคเกษตรกรรม 10.52 ล้านคน และภาคการผลิต 9.03 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) และทำให้ GDP ในช่วงเดือนเมษายน 2563 มีมูลค่า 1,351,042 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้น 1.62 % ปัจจุบันมีครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดจำนวน 6,482,650 ครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.94 รองลงมา 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.73 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศ เช่น ประเทศไทยเข้าสู่ภาวะขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร และกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีการใช้เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อดำเนินธุรกิจอย่างทันสมัย มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการพัฒนา Smart Farmer มีอาชีพ รองรับเกษตร 4.0 รวมไปถึงพัฒนา Smart Production (คุณภาพสูง ปลอดภัย และสามารถแข่งขันในตลาดได้) ส่งผลให้มูลค่าสินค้าเกษตรเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในลักษณะผู้ประกอบการ โดยการปรับวิธีการทำการเกษตรจากรูปแบบเดิม

ในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farming) และการเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) ที่เน้นการผลิตสินค้าเกษตรด้วยการบริหารจัดการ ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ในการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุนการผลิต บริหารจัดการปัจจัยการผลิต และกิจการที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ตลอดจนเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าสินค้าเกษตร รวมทั้งพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรตามมาตรฐานการรับรองทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อยกระดับสู่การส่งออก สร้างผู้นำด้านเกษตรที่เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ เพื่อเป็นกำลังของภาคเกษตรในอนาคต ตลอดจนยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดรายได้ที่มั่นคง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น เพื่อการพัฒนาเกษตรกร (Smart Farmer) ให้ก้าวสู่สังคมเกษตรรูปแบบใหม่จากผู้ผลิตอย่างเดียวเป็นผู้ประกอบการเกษตรด้วย กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดทำโครงการพัฒนา Smart Farmer สู่ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri - biz Idol) เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเกษตรกร (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำที่มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ และสามารถปรับตัวรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม สร้างและพัฒนาเกษตรกร (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ เพื่อเป็นต้นแบบในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำในการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) วัตถุประสงค์

2.1) พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเกษตรกร (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำที่มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ และสามารถปรับตัวรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

2.2) สร้างและพัฒนาเกษตรกร (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ เพื่อเป็นต้นแบบในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ

2.3) เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำในการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้เพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) เป้าหมาย เกษตรกรที่เป็น Smart Farmer จำนวนทั้งสิ้น 50 ราย

4) พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 77 จังหวัด

5) งบประมาณ 2.7510 ล้านบาท

6) หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตร

7) ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

8) วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

8.1) ประชุมขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ

8.2) อบรมพัฒนา Smart Farmer ผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ (Agri-biz Idol)

8.3) สนับสนุนวัสดุการเกษตรเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ

8.4) บริหารจัดการและติดตามการดำเนินงานโครงการ

9) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกร (Smart Farmer) เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ ที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้า ทั้งในและต่างประเทศ สามารถปรับตัวรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรของตนเองทำให้มีรายได้ที่มั่นคง มีการขยายตัวของเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนมีการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำในการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้เพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

10) ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

10.1) ผลผลิต

1) เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 50 ราย ได้รับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรชั้นนำ ที่มีความสามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศ และสามารถปรับตัวรองรับเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

2) เกิด Model แผนธุรกิจเกษตรต้นแบบ จำนวน 50 แผน เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ และผู้สนใจได้นำไปประยุกต์ใช้

10.2) ผลสัมฤทธิ์

สามารถสร้างผู้ประกอบการเกษตรที่มีศักยภาพ สามารถแข่งขันได้ในตลาดการค้า ทั้งในและต่างประเทศ และเกิดการขยายตัวของการทำธุรกิจเกษตรในพื้นที่ รวมถึงเป็นการสร้างความเข้มแข็ง สร้างรายได้ และความมั่นคงให้แก่อาชีพเกษตร

6.2 กรรการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.2.1 หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการทำการเกษตรเป็นอย่างดี มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนมีความภูมิใจ ความเป็นเกษตรกร พึ่งพาตนเองได้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร อีกทั้งนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรได้กำหนดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตรคือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช โดยการพัฒนาศาสตร์การผลิต และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเสริมสร้างรากฐานของครัวเรือนเกษตรกรให้เข้มแข็งการผลิตข้าวของเกษตรกรในปัจจุบัน ยังขาดความเข้าใจด้านการตลาด และหลักวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสมในการผลิต ในขณะเดียวกันเกษตรกรมีอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และขาดการสืบสานอาชีพจากรุ่นสู่รุ่นทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทำน้านับวันจะขาดแคลน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตข้าว ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการยกระดับรายได้ ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้สูงขึ้น เพื่อให้ครอบครัวเกษตรกรมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น (Better Standard of Living) เทียบเท่ากับคนในสาขาอาชีพอื่น มีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ มีชีวิตอยู่ในสังคมที่สงบสุข และมีการสืบสานอาชีพทำนาอย่างยั่งยืนและมีการพัฒนาสืบไป โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำนา การใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อยกระดับเกษตรกรด้วยนวัตกรรมเกษตรผ่าน Mobile Application รวมทั้งอบรมเพิ่มศักยภาพเกษตรกรให้สามารถใช้นวัตกรรมสำหรับการวางแผนการผลิต และการตลาด รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในทุกด้าน เพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพทำนาให้ยั่งยืน จึงควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการต่อยอดความรู้ด้านการทำนาสู่ธุรกิจการเกษตร และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรของไทย ให้พัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) เกษตรกรรุ่นใหม่ และชาวนาอาสาต่อไปได้ อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนภารกิจของกรรการข้าว

6.2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้
- 2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดสินค้าเกษตรได้อย่างชาวนามืออาชีพ
- 3) เพื่อเพิ่มศักยภาพเกษตรกรให้สามารถใช้นวัตกรรมสำหรับการวางแผนการผลิต และการตลาดสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในทุกด้าน และสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพทำนาให้ยั่งยืน

6.2.3 เป้าหมาย การสร้างและพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer จำนวน 1,245 ราย

6.2.4 พื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการในพื้นที่ 74 จังหวัด ที่เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ

6.2.5 งบประมาณ 13.5040 ล้านบาท

6.2.6 หน่วยงานดำเนินการ กรรการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2564

6.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) จำนวน 1,142 ราย
- 2) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จำนวน 103 ราย

6.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกร Smart Farmer ได้รับการสร้างและพัฒนา จำนวน 1,142 ราย
- 2) เกษตรกร Young Smart Farmer มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ การตลาด การแปรรูปการเพิ่มมูลค่า และผ่านการฝึกงานผู้นำเยาวชนชาวไทยในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 103 ราย
- 3) ผลงานของ Smart Farmer ด้านข้าว และ Young Smart Farmer ด้านข้าว เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรทั่วไปได้รับรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรและครอบครัว จำนวน 2 ชุด

6.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) ถอดบทเรียน Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน 342 ราย
 - 1.2) เกษตรกร Smart Farmer และเกษตรกร Young Smart Farmer ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาและเพิ่มศักยภาพ จำนวน 900 ราย
 - 1.3) เกษตรกร Young Smart Farmer ผ่านการฝึกงานผู้นำเยาวชนชาวไทยในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 3 ราย
- 2) ผลลัพธ์
 - 2.1) มีบทเรียนที่ได้จากการถอดบทเรียน Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน 342 ราย เพื่อเป็นแบบอย่างองค์ความรู้ด้านข้าวให้สามารถเรียนรู้ได้
 - 2.2) เกษตรกร 3 ระดับ ได้รับความรู้และเพิ่มศักยภาพจากการเข้ารับฝึกอบรม จำนวน 800 ราย ดังนี้
 - 2.2.1) ระดับ Model Smart Farmer ได้รับการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของการเป็นต้นแบบ และสามารถช่วยเจ้าหน้าที่ของกรมการข้าวในการเป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ของแต่ละพื้นที่ จำนวน 100 ราย
 - 2.2.2) ระดับ Existing Smart Farmer ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตามคุณสมบัติเพื่อประเมินยกระดับเป็น Model Smart Farmer จำนวน 300 ราย
 - 2.2.3) ระดับ Developing Farmer มุ่งองค์ความรู้เรื่องการทำนาแบบยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดความเสี่ยงด้านรายได้ จำนวน 400 ราย
 - 2.3) เกษตรกร Young Smart Farmer มีความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ การตลาด การแปรรูปและเพิ่มมูลค่า จำนวน 100 ราย
 - 2.4) เกษตรกร Young Smart Farmer ผ่านการฝึกงานผู้นำเยาวชนชาวไทยในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 3 ราย

6.3 กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.3.1 หลักการและเหตุผล

ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2557 ที่ต้องการให้มีการพัฒนาเกษตรกรเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ซึ่งเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และมีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมปศุสัตว์ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรฐานราก เพื่อดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวฯ ในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรด้านปศุสัตว์ จำนวน 3,860 ราย ในการพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer พัฒนาอาสาปศุสัตว์สู่ Smart Farmer Smart Farmer ต้นแบบ สร้างผู้นำเยาวชนเกษตรกรด้านปศุสัตว์ (Young Smart Farmer) และคัดเลือกเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ดีเด่นระดับเขตและระดับจังหวัด ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรมปศุสัตว์ยังมีการขับเคลื่อนงานโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ต่อเนื่อง โดยเน้นให้มีการพัฒนาเกษตรกร และอาสาปศุสัตว์ไปสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง หรือ Smart Farmer มีการยกระดับเกษตรกรต้นแบบให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร มีการส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อทดแทนเกษตรกรรุ่นเก่า มีการพัฒนาเครือข่ายด้านการตลาดนำการผลิต และการจัดการองค์ความรู้ด้านระบบโลจิสติกส์ของเกษตรกรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในการนำไปใช้กับฟาร์ม ผลผลิต การตลาดของตนเองต่อไป

6.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาเกษตรกรเป้าหมายให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
- 2) เพื่อพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องต้นแบบ (Smart Farmer model) ให้เป็นแหล่งเรียนรู้
- 3) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดนำการผลิต การจัดการองค์ความรู้ด้านระบบโลจิสติกส์ และเสริมสร้างศักยภาพด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์

6.3.3 เป้าหมาย เกษตรกรด้านปศุสัตว์

6.3.4 พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัดทั่วประเทศ

6.3.5 งบประมาณ 3.3298 ล้านบาท

6.3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

6.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) พัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer พัฒนาเกษตรกรเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง
- 2) พัฒนาอาสาปศุสัตว์สู่ Smart Farmer
- 3) พัฒนา Smart Farmer ต้นแบบ
- 4) สร้างผู้นำเยาวชนเกษตรกรด้านปศุสัตว์
- 5) การพัฒนาเครือข่ายการตลาดนำการผลิต Smart Farmer
- 6) พัฒนาเจ้าหน้าที่ Smart Officer

- 7) การคัดเลือก SF ดีเด่น ระดับเขต ระดับจังหวัด
- 8) การจัดการองค์ความรู้ด้านระบบโลจิสติกส์ของเกษตรกร Smart Farmer
- 9) การติดตาม นิเทศ และประเมินผล

6.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ เกษตรกรได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 3,860 ราย

6.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เข้าสู่ระบบ Smart Farmer 3,860 ราย
- 2) ผลลัพธ์ เกษตรกรด้านปศุสัตว์เป็น Smart Farmer ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

6.4 กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.4.1 หลักการและเหตุผล

ไหมไทย (Thai Silk) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภคทั่วโลกมาเป็นเวลานาน ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรายย่อย ต้องได้รับการพัฒนาจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบตามศักยภาพของเกษตรกร จะสามารถส่งผลให้การผลิตสินค้าไหมออกสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศได้ ปัจจุบันเป็นยุคของการเปิดตลาดการค้าเสรีที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังนั้น กรมหม่อนไหม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการขับเคลื่อนพัฒนาบุคลากรภาคการเกษตร (Smart Farmer) ให้เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพหม่อนไหม มีความรู้และสามารถอยู่ในอาชีพนี้ได้โดยปลอดภัย มั่นคงและยั่งยืนสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564) และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพ Smart Farmer หม่อนไหม สู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อขับเคลื่อนและผลักดันเกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหม ให้มีความเป็นผู้นำในทุก ๆ ด้าน เช่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ พัฒนาเสริมสร้างเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับผู้อื่นเข้าใจและนำไปปฏิบัติตามได้ผลดี นำข้อมูลพื้นฐานมาวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ เพื่อการวางแผนการผลิต การตลาด มีการใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยใช้ e - learning ทำให้สะดวกต่อการเรียนรู้ หรือ ระบบสื่อสารอื่น ๆ และ internet mobile phone มีการซื้อขายสินค้าผ่านทาง website ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้งภาคการผลิต ทำให้ผลิตผลมีมาตรฐาน คุณภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภคอันจะสร้างความภูมิใจในอาชีพหม่อนไหมที่มีการสืบสานมาเป็นเวลาอันยาวนาน และให้คงอยู่คู่ประเทศไทยสืบไป

6.4.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเพิ่มสมาชิกเกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมรายใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
- 2) เพื่อพัฒนาเกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมแต่ละระดับให้มีศักยภาพตามคุณสมบัติของ Smart Farmer ด้านหม่อนไหม ในยุคประเทศไทย 4.0 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.4.3 เป้าหมาย

- 1) เกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมรายใหม่ จำนวน 1,200 ราย
- 2) เกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมแต่ละระดับได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติของ Smart Farmer ด้านหม่อนไหม ในยุคประเทศไทย 4.0 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 300 ราย

6.4.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ เขต 1 2 5 6 และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ จังหวัดน่าน ตาก อุตรดิตถ์ เลย หนองคาย สกลนคร ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระบุรี ชุมพร กาญจนบุรี และศรีสะเกษ รวม 14 ศูนย์

6.4.5 งบประมาณ 2.4502 ล้านบาท

6.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

6.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) จัดประชุมคณะทำงานขับเคลื่อนงานพัฒนาหม่อนไหมอาสา Smart Farmer และ Smart Officer กรมหม่อนไหม

- 2) ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการ
- 3) ขึ้นทะเบียนเกษตรกร "Smart Farmer หม่อนไหม" / ตรวจสอบระดับ Smart Farmer หม่อนไหม / รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำ E - Book และ E - map บนเว็บไซต์กรมหม่อนไหม
- 4) จัดฝึกอบรม Smart Farmer หม่อนไหม 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการพัฒนา Developing Smart Farmer หม่อนไหม หลักสูตรการพัฒนา Existing Smart Farmer หม่อนไหม และหลักสูตรการพัฒนา Smart Farmer Model หม่อนไหม
- 5) ศึกษาฐานของ developing Smart Farmer หม่อนไหม ณ จุดดำเนินการของ Smart Farmer Model หม่อนไหม
- 6) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์หน้าบ้านพัก Smart Farmer หม่อนไหม (รายใหม่)
- 7) แจกหีบหม่อนบุคลากรช่วยปฏิบัติงาน
- 8) จัดทำ E - Book แนะนำ Smart Farmer หม่อนไหม และจัดทำ E - map แนะนำถิ่นที่อยู่ บนเว็บไซต์กรมหม่อนไหม
- 9) ติดตามนิเทศงานโครงการ
- 10) ประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการ

6.4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหม มีรายได้เพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นถึง 390,000 บาทต่อครัวเรือน ต่อปี

6.4.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) มีผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมรายใหม่ จำนวน 1,200 ราย
 - 1.2) เกษตรกร Smart Farmer หม่อนไหมแต่ละระดับได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถตามคุณสมบัติของ Smart Farmer ด้านหม่อนไหม ในยุคประเทศไทย 4.0 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 300 ราย
- 2) ผลลัพธ์

กลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพด้านหม่อนไหม สามารถและดำรงอาชีพหม่อนไหมได้ โดยปลอดภัยและยั่งยืนจากการสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงของกลุ่มโดย Smart Farmer Model หม่อนไหม ที่เป็นแบบอย่างและเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างระบบเครือข่าย

6.5 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.5.1 หลักการและเหตุผล

ตามนโยบายรัฐบาล หลักการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากกำหนดให้ประเทศไทยจะต้องเร่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นหลัก เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การเป็นประเทศรายได้สูงในระยะต่อไป ในขณะที่ความสามารถและศักยภาพดังกล่าว ยังมีความพร้อมน้อยในการพัฒนาต่อยอดเข้าสู่การผลิตและบริการที่ใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมระดับสูงและเป็นของตนเอง อีกทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ของรัฐบาล คือ การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ส่งเสริมความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยคาดหวังให้เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการตลาด มีความสามารถในการผลิต และการตลาดในระดับที่พร้อมก้าวสู่การเป็น “Smart Farmer” หรือผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพที่สามารถทำการเกษตรจนประสบความสำเร็จ รวมถึงสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนรุ่นเดิมภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน”

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เน้นความต่อเนื่องกับแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) โดยเน้น “เกษตรกร” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาย่างสมดุล มีส่วนร่วมในรูปแบบชุมชน จะให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลักดันให้สามารถดำเนินการในรูปของธุรกิจเกษตร เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินงานในการพัฒนาภาคการเกษตรให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ โดยนำยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร Smart Farmer, Smart Group และ Smart Enterprise ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรและยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันตลาดการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการเกษตรระยะยาว โดยได้กำหนดความสอดคล้องของยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาเกษตรกร ในเขตปฏิรูปที่ดินและยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดอาชีพเกษตรกร สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีกลยุทธ์ในการส่งเสริม และพัฒนาเกษตรกรให้เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นตัวอย่างที่ดี พัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรด้านนวัตกรรมสมัยใหม่มีการรวมกลุ่ม เชื่อมโยงเครือข่าย และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาและยกระดับเกษตรกรสู่ความเป็นความเป็นมืออาชีพให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน โดยมุ่งหมายที่จะพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจด้านการผลิตอย่างเป็นระบบมาตรฐานสินค้าเกษตรและเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน จนพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าได้ทันสมัย มีคุณภาพให้เป็นที่ยอมรับของตลาดสากล ตรงตามความมุ่งหวัง ที่จะให้เกิดการยกระดับเกษตรกรสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนากระบวนการผลิตให้เข้าสู่มาตรฐานสินค้าเกษตรที่ดีในระดับสากล ตลอดจนเพิ่มทักษะ ความเข้าใจในการทำการเกษตรอย่างถ่องแท้ โดยเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน การทำการเกษตรสามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพของตนเองและครอบครัว สามารถอยู่ในที่ดินได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เป็นต้นแบบอาชีพ นำไปสู่การรวมกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นได้

6.5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาเกษตรกรผ่านการประเมินคุณสมบัติพื้นฐาน เป็น Existing Smart Farmer เป็น Smart Farmer ต้นแบบ เป็น Smart Farmer ด้านบริหารจัดการผลผลิตตลอด Supply Chain และสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 2) เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านเกษตรกรรมเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรได้
- 3) เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมสืบทอดอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติทางบวก ภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร มีความมั่นใจในการเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ตลอดจนมีความรักและหวงแหนที่ดินทำกินของตน
- 4) เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่ สามารถนำมาประยุกต์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

6.5.3 เป้าหมาย เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 1,500 ราย

6.5.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 52 จังหวัด ในเขตปฏิรูปที่ดิน

6.5.5 งบประมาณ 13.4382 ล้านบาท

6.5.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

6.5.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2564

6.5.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน (Smart Farmer)
 - 1.1) กำหนดเขตพื้นที่เหมาะสม โดยระบุพื้นที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
 - 1.2) เตรียมความพร้อมบุคลากร/ฝึกอบรม เพื่อให้การพัฒนาเกษตรกรและให้องค์ความรู้ด้านเกษตรกรปราดเปรื่อง
 - 1.3) จัดทำฐานข้อมูลการผลิต ปฏิทินการผลิต ตามแนวทางของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่
 - 1.4) จัดฝึกอบรม/เวทีชุมชน/ศึกษาดูงาน ใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาเกษตรกร โดยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.5) ติดตามผลการฝึกอบรมเพื่อถอดบทเรียน ทั้งส่วนของ Smart Farmer และ Smart Farmer Model
 - 1.6) ค่าจ้างเหมาบริการ
- 2) กิจกรรมสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
 - 2.1) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และสำรวจความต้องการ
 - 2.2) รับสมัครและคัดเลือกทายาทเกษตรกร และเกษตรกรรุ่นใหม่
 - 2.3) จัดการฝึกอบรม/ศึกษาดูงานและจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมหลากหลายรูปแบบ เป็นการให้ความรู้ พัฒนาทักษะเกษตรกรโดยใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นฐาน
 - 2.4) สนับสนุนปัจจัยการผลิต หรือนวัตกรรมที่จำเป็น
 - 2.5) ประเมินผลความสำเร็จการดำเนินงาน และรายงานผลการดำเนินงานต่อ ส.ป.ก. ส่วนกลางผ่านทางระบบ PARA หรือระบบอื่น ๆ
 - 2.6) สร้างการรับรู้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

2.7) สรุปข้อมูลกิจกรรม และรายงานผลการดำเนินงาน

2.8) จ้างเหมาบริการ

6.5.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เกษตรกรได้รับการพัฒนาสู่การเป็น Smart Farmer ตามหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดสามารถเป็นต้นแบบ (ด้านการจัดการผลผลิตตลอด Supply Chain) เป็นเกษตรกรคุณภาพที่สามารถปรับเปลี่ยนตนเอง เปิดรับข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้ มีการนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของตลาด ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2) เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรมีช่องทางในการขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น

3) เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านเกษตรกรรมเพียงพอต่อการประกอบอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติทางบวก ภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกร มีความมั่นใจ ในการเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ตลอดจนมีความรักและหวงแหนที่ดินทำกินของตนเอง

4) เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการเกษตรสมัยใหม่ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

6.5.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

1) ผลผลิต

- เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 1,500 ราย

2) ผลสัมฤทธิ์

2.1) ร้อยละ 60 ของครัวเรือนเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2.2) รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 6

6.6 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

6.6.1 หลักการและเหตุผล

จากยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการผลักดันเรื่อง Thailand 4.0 โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง โดยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงในทุกกลุ่มอาชีพ เช่นเดียวกับภาคการเกษตร กลุ่มอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งในด้านอยู่อาศัยของประชาชนและด้านการส่งออกในตลาดโลก กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงจากการเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ หรือ Smart Farm อาทิ ระบบช่วยบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรแอปพลิเคชันเพื่อการเกษตร ระบบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ ระบบการเกษตรแม่นยำ ระบบพยากรณ์เตือนภัยและสื่อสารข้อมูล เป็นต้น

ปัจจุบันอุตสาหกรรมเกษตรกำลังจะก้าวเข้าสู่ระบบเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farm) โดยมีบทบาทอย่างมากในการบริหารจัดการด้านการเกษตร ตั้งแต่การบริหารจัดการข้อมูล บริหารจัดการและวางแผนด้านการตลาดการบริหารจัดการการผลิตในฟาร์ม เพื่อจัดการทรัพยากรในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ ลดต้นทุน และยกระดับมาตรฐานการผลิต ภายใต้การทำการเกษตรที่มีความเสี่ยงจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) อันก่อให้เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียของผลิตผลทางการเกษตร เช่น ฝนแล้ง ฝนผิดฤดู น้ำท่วม อากาศร้อน หนาว ความเสี่ยงต่อโรคและแมลงศัตรู การบริหารจัดการเพื่อป้องกันความเสี่ยงเหล่านี้จึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ หรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วย อาทิ สถานีตรวจวัดอากาศในระดับ micro climate station เพื่อช่วยพยากรณ์สภาพภูมิอากาศ โดยมีเซนเซอร์ที่ตรวจวัดอุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณน้ำฝน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เกษตรกรสามารถใช้เพื่อบริหารจัดการฟาร์มได้ต่อไป การใช้เทคโนโลยีโรงเรือนและระบบควบคุมต่าง ๆ ในโรงเรือนเพื่อช่วยควบคุมปัจจัยการผลิต และต้องการผลิตที่มีความปลอดภัย หรือการผลิตในระบบปิดแบบ Plant Factory ที่เป็นระบบปิดในการผลิตพืชเพื่อให้ได้ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ และควบคุมในระดับคุณค่าทางโภชนาการในผลิตผล การเกษตร เช่น กรณีต้องการสารสำคัญบางตัวในปริมาณที่สูง การผลิตพืชสำหรับผู้ป่วยที่ต้องการควบคุมสารอาหารบางตัว เช่น ผู้ป่วยโรคไตที่ต้องการบริโภคผักที่มีโซเดียมต่ำ เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเลือกใช้เทคโนโลยีตามความเหมาะสม และตามความสามารถในการลงทุน สวทช. และเครือข่ายได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ จึงจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดความรู้ โดยผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การให้ความรู้ผ่านสื่อถ่ายทอดชุดความรู้ต่าง ๆ การสาธิตต้นแบบในพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้และกระจายความรู้ด้านเทคโนโลยี และเมื่อมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในพื้นที่ต่าง ๆ จำนวนมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยกลไกในการสร้างผู้ประกอบการเทคโนโลยี หรือที่เรียกว่า Agriculture System Integrators (ASI) ซึ่งมีความรู้ด้านเทคโนโลยี smart farm และมีความรู้ด้านการผลิตพืช เพื่อที่จะสามารถกระจายและให้บริการเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึงต่อไป

6.6.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบเกษตรอัจฉริยะ (Smart farm) ให้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อม เพื่อเป็นแหล่งกระจายความรู้ด้านเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในทุกพื้นที่ได้เข้าถึงเทคโนโลยี

2) สร้างผู้ประกอบการเทคโนโลยี (Agriculture System Integrators :ASI) เพื่อเป็นผู้ประกอบการที่จะกระจายและให้บริการเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง หรือทันต่อความต้องการของเกษตรกรต่อไป

6.6.3 เป้าหมาย

- 1) กลุ่มเกษตรกร
 - กลุ่ม Young smart farmer/smart farmer
 - กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่
 - กลุ่มเครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายมูลนิธิต่าง ๆ
 - กลุ่มคนกล้าคิดถื่น
 - กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
 - กลุ่มผู้ประกอบการเมล็ดพันธุ์
- 2) หน่วยงานพันธมิตร
 - กรมส่งเสริมการเกษตร
 - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
 - สภาเกษตรกร
 - องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

6.6.4 พื้นที่ดำเนินการ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน ตาก พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สุพรรณบุรี นครปฐม อุตรธานี เลย กาฬสินธุ์ สกลนคร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ เพชรบุรี สงขลา ชุมพร พัทลุง นราธิวาส นครศรีธรรมราช กระบี่ และพังงา

6.6.5 งบประมาณ 33.6000 ล้านบาท

6.6.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

6.6.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

6.6.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) การถ่ายทอดเทคโนโลยี (40 ชุมชน)
 - 1.1) ค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดเทคโนโลยี (ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ) 68,450 บาทครั้ง 40 จุด จำนวน 2 ครั้งต่อปี
 - 1.2) ค่าวัสดุอุปกรณ์
 - 1.2.1) ถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรือนอัจฉริยะพร้อมระบบควบคุมสภาวะแวดล้อม
 - 1.2.2) ถ่ายทอดเทคโนโลยีโรงเรือนพลาสติกคัดเลือกแสงเพื่อปลูกผัก
 - 1.2.3) ถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบควบคุมการให้น้ำอัจฉริยะ
 - 1.2.4) ถ่ายทอดเทคโนโลยีสถานีตรวจวัดอากาศระดับชุมชน
 - 1.2.5) ถ่ายทอดเทคโนโลยีระบบโซลาร์เซลล์เพื่อการเกษตร
 - 1.2.6) ถ่ายทอดนวัตกรรมการใช้สารชีวภัณฑ์
- 2) การพัฒนา Agriculture Smart Integrator (ASI)
 - 2.1) ถ่ายทอดเทคโนโลยี
 - 2.2) การศึกษา ดูงานนอกสถานที่
 - 2.3) ถ่ายทอดการใช้งาน E - commerce

6.6.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สร้างงาน และสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน
- 2) เกิดธุรกิจผู้ประกอบการนวัตกรรมด้านการเกษตรจำนวน 12 ราย
- 3) ลดการเสียหายผลผลิตทางการเกษตรจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.6.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) เกษตรกรแกนนำได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านเกษตรอัจฉริยะ 210 ราย
 - 1.2) ผู้ประกอบการเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนา 12 ราย
- 2) ผลสัมฤทธิ์
 - 2.1) เกษตรกรมีรายได้โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี
 - 2.2) เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ ไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาทต่อปี

7. โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

7.1 หลักการและเหตุผล

การแก้ปัญหาของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ทางออกที่มีความเหมาะสม เป็นทางออกที่จะสมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย น่าจะต้องเป็นวิธีการที่ยึดทั้งมิติในเชิงกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม ผสมผสานกัน เช่น การจัดให้เกษตรกรอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน โดยเกษตรกรยังคงอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าได้ต่อไป ในขณะที่พื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟูให้กลับสภาพป่าดั้งเดิม แม้ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลจะทุ่มเทงบประมาณจำนวนไม่น้อย เพื่อการส่งเสริมพัฒนาแก้ปัญหาของเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมของประเทศ แต่ก็ยังมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในสภาพที่ยากลำบาก โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งนอกจากจะประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันกับเกษตรกรโดยทั่วไป เช่น ผลผลิตไม่มีตลาดรองรับ ผลผลิตมีราคาตกต่ำ ยังประสบปัญหาในด้านอื่น ๆ เช่น ความไม่มั่นคงในที่ดินทำกิน เห็นได้จากเกษตรกรที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่า ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานตามนโยบายทวงคืนผืนป่าของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา การเพาะปลูกไม้ซึ่งถือว่าเป็นไม้เศรษฐกิจอีกชนิดที่จะช่วยแก้ปัญหาผลผลิตเกษตรล้นเกินและราคาตกต่ำที่เกษตรกรเผชิญอยู่ เช่น การปลูกยางพารา และพืชไร่ เพราะแนวโน้มความต้องการไม้เศรษฐกิจทั่วโลกเป็นไปในทิศทางเพิ่มสูงขึ้น ไม้จึงเป็นพืชทางเลือกใหม่ที่นอกเหนือจากการเป็นทางเลือกให้เกษตรกรแล้ว ยังช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกทำกินในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม และเพิ่มพื้นที่ป่าไม้

ทั้งนี้ การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก “ไม้” เป็นพืชปลูกง่าย โตเร็ว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เร็ว หลังจากการปลูกเพียงประมาณ 3 ปี นอกจากจะช่วยฟื้นฟูพื้นที่ป่ากลับมาดังเดิมในเวลาอันรวดเร็ว ยังพบว่าปัจจุบัน ไม้เป็นพืชที่มีแนวโน้มความต้องการของตลาดสูงขึ้นเป็นลำดับ จัดเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ที่มีศักยภาพเพราะทุกส่วนของไม้ตั้งแต่ราก เหน้งขึ้นไป สามารถนำไปทำประโยชน์ได้สารพัดอย่าง อาทิ การนำเหง้าไม้มาแกะสลักเป็นของตกแต่ง นำหน่อมาเป็นอาหาร ใช้กิ่งและใบเป็นไม้กวาด ใช้ลำต้นจักสานเป็นภาชนะต่าง ๆ ใช้เป็นวัสดุสำหรับการเลื้อยพันของพืช ใช้ล่อเป็นรั้ว ใช้เป็นวัสดุค้ำยันในการก่อสร้าง ใช้เป็นวัสดุปลูกสร้างที่พักอาศัย รวมถึงการนำไปจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง อาทิ เครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ วัสดุก่อสร้างต่าง ๆ เช่น ไม้ปูพื้น ไม้ฝาผนัง ถ่านโค้ก การเลี้ยงหอยในทะเล การป้องกันการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่ง เป็นต้น

ไม้ จึงเป็นพืชที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นพืชเศรษฐกิจ และเป็นพืชส่งออกของไทยได้ในอนาคต โดยการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้จะต้องมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้ไม้เป็นพืชเป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูป่าและรักษาสีเขียวล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก โดยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่การส่งเสริมการปลูก การขยายพันธุ์ การซื้อขาย การแปรรูปและมุ่งสู่ตลาดอุตสาหกรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน วิจัย คิดค้นนวัตกรรมใหม่ เพื่อพัฒนาการใช้ประโยชน์จากไม้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ไม้ จึงสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ได้ โดยให้ความสำคัญจากประโยชน์การใช้งานนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มของไม้พร้อมสนับสนุนและผลักดันให้เกิดตลาดกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย มีการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกร กำหนดพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูก การคัดเลือกสายพันธุ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด การร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย ชี้ให้เห็นภาพอนาคตของไม้ในทิศทางเดียวกัน เพื่อพัฒนาไม้เป็นเกษตรอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ และทำให้ไม้เป็นพืชที่สร้างเศรษฐกิจได้

ประกอบกับโครงสร้างของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประกอบด้วย สภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาเกษตรกรจังหวัด 77 จังหวัด คณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอ และระดับตำบล โดยมีสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทำหน้าที่เลขานุการและรับผิดชอบงานธุรการของสภาเกษตรกรแห่งชาติ หรือสภาเกษตรกรจังหวัดแล้วแต่กรณี จากการมีเครือข่ายปฏิบัติงานที่ครอบคลุมพื้นที่ระดับอำเภอและตำบล พร้อมในการขับเคลื่อนงานสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ และสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่าง และแก้ไขปัญหาความยากจน ทำให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการปลูกไม้ อื่นทั้งสภาเกษตรกรจังหวัดได้จัดทำแผนงาน โครงการตามความต้องการของเกษตรกร ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยการส่งเสริมสนับสนุนการปลูก แปรรูปไม้ให้เป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จึงเสนอโครงการพัฒนาอาชีพเกษตรกรโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ เป็นแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปี 2565 ภายใต้แนวทางพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) หัวข้อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร โครงการที่ 7 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร

7.2 วัตถุประสงค์

เพื่อการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการ ด้วยส่งเสริมให้เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ

7.3 เป้าหมาย เกษตรกรรายใหม่ที่ปลูกไม้ให้เป็นพืชเศรษฐกิจ จำนวน 6 จังหวัด รวม 200 ราย

7.4 พื้นที่ดำเนินการ ภาคละ 1 จังหวัด รวม 6 ภาค 6 จังหวัด เป็นพื้นที่นำร่อง

7.5 งบประมาณ 1.0000 ล้านบาท

7.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

7.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

7.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

7.8.1 การชี้แจงผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจโครงการ ประกอบด้วย

1) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการให้แก่พนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดและผู้เกี่ยวข้อง ด้วยระบบประชุมทางไกลออนไลน์ จำนวน 4 จังหวัด (เป้าหมายใหม่ภาคละ 1 จังหวัด รวม 6 จังหวัด) เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมาย (จังหวัด 6 ราย คณะทำงาน 4 ราย รวม 40 ราย จำนวน 2 วัน)

2) การคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมายใหม่จังหวัดละ 100 ราย เข้าร่วมโครงการโดยสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้

2.1) สกจ. พิจารณามอบหมายให้ประธานคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอพิจารณาเสนอชื่อเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการฯ ต่อ สกจ.

2.2) ประชุมชี้แจงประธานคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอ ถึงแนวทางการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ตามเป้าหมายที่กำหนด

2.3) คณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอประสานเกษตรกรตามรายชื่อเพื่อแจ้งโครงการและดำเนินการกรอกใบสมัครเข้าร่วมโครงการ และรวบรวมใบสมัครเสนอประธานคณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับอำเภอ เพื่อนำส่งสภาเกษตรกรจังหวัด

2.4) สกจ.ประชุมเพื่อพิจารณารายชื่อเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

7.8.2 การจัดการความรู้ การจัดการเรียนรู้เรื่องการเพาะปลูกไม้และการบำรุงรักษา เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ ด้านการปลูก พันธุ์ที่ใช้ปลูก การบำรุงรักษา และการแปรรูป พร้อมกับสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายแก่เกษตรกร

1) พัฒนาและจัดทำหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ ที่ผ่านอบรม ปี 2564

2) การจัดการเรียนรู้เรื่องการเพาะปลูกไม้และการบำรุงรักษา เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกรเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพโดยการปลูกไม้เชิงเศรษฐกิจ ด้าน การปลูก พันธุ์ที่ใช้ปลูก การบำรุงรักษา และการแปรรูป พร้อมกับสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายแก่เกษตรกรเป้าหมาย

3) สนับสนุนเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกไม้ให้เกษตรกรเป้าหมาย

7.8.3) การจัดทำฐานข้อมูล เครือข่ายเกษตรกรปลูกไม้

1) ค่าบริหารจัดการ และอบรมคณะทำงาน จัดเก็บข้อมูล 60 ราย สกจ.ประชุมเพื่อพิจารณารายชื่อเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

1.1) เอกสารประกอบการประชุม

1.2) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 2 มื้อ มื้อละ 25 บาท

1.3) ค่าอาหารกลางวัน 1 มื้อ มื้อละ 90 บาท

1.4) ค่าพาหนะ ไป - กลับ รายละ 150 บาท

2) จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้ประกอบด้วย ฐานข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกไม้รายคน ฐานข้อมูลกลุ่มผู้ปลูกไม้และเครือข่าย ฐานข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ตามแบบที่กำหนด) โดยให้คณะผู้ปฏิบัติงานสภาเกษตรกรระดับตำบลที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ดำเนินการ

3) สํารวจข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าโครงการฯ ตามแบบที่กำหนด 6 จังหวัด จำนวน 200 ชุดข้อมูล

7.8.4) การจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกไม้ และค้นหาศักยภาพของชุมชนที่จะดำเนินการด้านการแปรรูปและการตลาดเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบ

1) จัดประชุมเกษตรกรเป้าหมายเพื่อดำเนินการจัดตั้งกลุ่มปลูกไม้จังหวัดละ 1 กลุ่ม 6 จังหวัด รวม 6 กลุ่ม เกษตรกร 200 ราย

2) จัดประชุมเกษตรกรเป้าหมายเพื่อนำเสนอแผนพัฒนาและแสดงนวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้กลุ่มปลูกไม้จังหวัดละ 5 ราย เกษตรกร ผู้ประสานงาน (สกจ.) 2 ราย รวมจังหวัดละ 7 ราย รวมกลุ่มเป้าหมาย 54 ราย

7.8.5 การติดตาม วิจัยและประเมินผล

1) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

2) สถาบันการศึกษาในพื้นที่

3) การจัดทำเอกสารสรุปโครงการ

7.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.9.1 เกษตรกรเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงสามารถเรียนรู้จากจังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนอาชีพด้วยการปลูกไม้เพิ่มมากขึ้น

7.9.2 เกิดการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ได้จากไม้ เป็นแหล่งรายได้ใหม่ให้แก่เกษตรกร

7.9.3 เป็นพืชทางเลือกในการเป็นพืชพลังงานทดแทนด้วยทุกส่วนของไม้ประกอบด้วย เซลลูโลส ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นชีวมวลผลิตเชื้อเพลิงพลังงานทดแทน

7.9.4 ลดการนำเข้าสินค้าจากไม้ ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (ประมาณปีละ 4,671 ล้านบาท) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเข้าประเภทเครื่องวัดการจ่ายไฟฟ้า

7.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และสัมฤทธิ์โครงการ

7.10.1 ผลผลิต

เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพโดยการปลูกไม้ จำนวน 200 ราย รายละ 3 ไร่ รวม 600 ไร่

7.10.2 ผลสัมฤทธิ์

1) รายได้ของเกษตรกรเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากการปรับเปลี่ยนอาชีพสู่การปลูกไม้ (ไร่ละ 25,000 บาทต่อปี จำนวน 600 ไร่ มูลค่าปีละ 15,000,000 บาท (ในปีที่ 3 - 4 เป็นต้นไป)

2) เกษตรกรเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อการจัดการแปลงไม้และการแปรรูปผลผลิตจากไม้เพื่อสร้างรายได้

8. โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นไม้เศรษฐกิจ

8.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) หรือ สพภ. ได้ดำเนินกิจกรรมพื้นที่สีเขียวนอกเขตอนุรักษ์ในพื้นที่เอกสารสิทธิ์ หรือกิจกรรมป่าครอบครัว โดยประเภทพื้นที่ของชุมชนในการดำเนินการจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทกรรมสิทธิ์ อาที ที่ดินโฉนด 2) ประเภทรัฐอนุญาตให้สิทธิทำกิน อาที สปก. คทช. ดำเนินการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ โดยส่งเสริมการผลิตพันธุ์กล้าไม้ที่มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมตามระบบนิเวศ และเพิ่มความหลากหลายในพืชพื้นล่าง อาที สมุนไพรให้สามารถเก็บกินเก็บขายได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งพันธุ์กรรมเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งวัตถุดิบ ในการนำมาต่อยอดผลิตภัณฑ์ตาม BEDO Concept นอกจากนี้ สพภ. ได้พัฒนากลไกการใช้ประโยชน์ที่ครอบคลุม Use และ Non-Use โดยให้น้ำหนักไปกับคุณค่าทางบริการระบบนิเวศ (Ecosystem services) ที่มีมูลค่ามากกว่า (สูงกว่า) ไม้ มี การนำร่องโครงการธนาคารต้นไม้ (การแปลงสินทรัพย์ (ต้นไม้ยืนต้น) ให้เป็นทุน) ตั้งแต่ปี 2552 เพื่อเป็นการออมระยะยาว เป็นรายได้เสริมในการดำรงชีพ และเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายว่าผู้ปลูกต้นไม้ควรจะมีรายได้จากแหล่งอื่น ๆ เพื่อการดำรงชีพ ซึ่งผู้ปลูกต้นไม้ที่ได้รับการแปลงสินทรัพย์ ยังอาจใช้สินทรัพย์ดังกล่าวในการดำเนินการธุรกรรมด้านการเงินอื่น ๆ รวมทั้งเป็นหลักประกันสำหรับการเงินกับสถาบันทางการเงิน การส่งเสริมการปลูกต้นไม้เป็นทุนระยะยาว มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจให้เป็นแหล่งรายได้เสริมจากการเก็บรักษาต้นไม้ในระยะยาว มากกว่ารายได้หลัก โดยตั้งเป้าหมายว่าพื้นที่สีเขียวนอกเขตอนุรักษ์จะเป็นส่วนหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายพื้นที่สีเขียวร้อยละ 55 ในปี พ.ศ. 2580 ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดไว้

ต้นไม้ในพื้นที่สีเขียวที่เกษตรกร/ชุมชนดำเนินการในลักษณะระบบนิเวศสามารถให้ประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่ บริการระบบนิเวศ (Ecosystem services) อาที การรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร การเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ สะสมคาร์บอน บรรเทาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น โดยใช้หลักการดำเนินการที่คำนึงถึงการบริการระบบนิเวศ โดยมุ่งเน้นการปลูกไม้ในลักษณะผสมผสานและอิงตามระบบนิเวศ ซึ่งจะไปตามแนวทางการปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ของในหลวงรัชกาลที่ 9 สพภ. มุ่งเน้นขยายผลของประโยชน์อย่างที่ 4 ของการปลูกป่า ได้แก่ การอนุรักษ์ดิน น้ำ และระบบนิเวศ ซึ่งได้นำมาประมวลผลและประเมินผ่าน Model การประเมินมูลค่าระบบนิเวศ อาที มูลค่าการให้น้ำท่า ธาตุอาหาร มูลค่าการกักเก็บคาร์บอน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมของการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ มีมูลค่า/คุณค่าที่ดีเป็นตัวเงินได้ และมูลค่าระบบนิเวศยังมีส่วนกระตุ้นความตระหนักด้านการอนุรักษ์ของประชาชนได้อีกทางหนึ่ง มูลค่าเหล่านี้ควรเป็นผลประโยชน์ (benefit) ที่ชุมชน/เกษตรกรได้รับเพิ่มจากผลประโยชน์ทางตรงที่ได้จากพื้นที่สีเขียว ในทางกลับกันการทำพื้นที่สีเขียวก็มีต้นทุน (Cost) ที่ชุมชน/เกษตรกรจะต้องลงทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมเช่นกัน ดังนั้นการศึกษาและการประเมินความเป็นไปได้ ตลอดจนการบริหารความเสี่ยงในทางธุรกิจให้กับชุมชน/เกษตรกร จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากโครงการชุมชนไม่มีค่า - ป่าครอบครัวเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลากว่าจะเกิดมูลค่าในทางเศรษฐกิจที่เต็มศักยภาพ ในประเด็นเหล่านี้ทางนโยบายก็ดำเนินการทั้งในมิติการส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้ต้นไม้ และการแก้ไขข้อจำกัดในทางกฎหมายในการส่งเสริมให้ปลูกไม้ ได้แก่ การแก้ไข พ.ร.บ. ป่าไม้ มาตรา 7 โดยกำหนดว่าไม้ทุกชนิดที่อยู่ในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายที่ดินจะไม่เป็นไม้หวงห้าม ในด้านการส่งเสริมต้นไม้ทางเศรษฐกิจ มีการเพิ่มศักยภาพให้ต้นไม้ในด้านของการเป็นหลักทรัพย์ได้ โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ออกกฎกระทรวงให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกันได้ โดยกำหนดให้ไม้ยืนต้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ไม้ยืนต้นเป็นหลักประกันการขอ

กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นนโยบายในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาลที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายและเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้กับประเทศ

8.2 วัตถุประสงค์

8.2.1 เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และเกษตรกรในการดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

8.2.2 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคงชุมชนและเกษตรกร

8.2.3 เพื่อเพิ่มบทบาท/หน้าที่ ของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการแสดงผลของบริการจากระบบนิเวศที่เกิดจากการดำเนินการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่

8.2.4 เพื่อเพิ่มมูลค่าให้ไม้มีค่าจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

8.3 เป้าหมาย

ชุมชน และเกษตรกร ที่มีรูปแบบการดำเนินการกิจกรรมทางการเกษตรผสมผสานกับการดำเนินการพื้นที่สีเขียว เพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักการประกันที่มั่นคง โดยส่งเสริมการผลิตพันธุ์กล้าไม้ที่มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมตามระบบภูมินิเวศ และเพิ่มความหลากหลายในพืชพื้นล่าง อาทิ สมุนไพรให้สามารถเก็บกินเก็บขายได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนแหล่งพันธุ์กรรมเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งวัตถุดิบ ในการนำมาต่อ ยอดผลิตภัณฑ์ตาม BEDO Concept ตลอดจนผู้ที่สนใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

8.4 พื้นที่ดำเนินการ

ชุมชน และเกษตรกร ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรในพื้นที่ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทกรรมสิทธิ์ อาทิ ที่ดินโฉนด 2) ประเภทรัฐอนุญาตให้สิทธิทำกิน อาทิ สปก. คทช. เพื่อดำเนินการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ ไม้มีค่าที่เหมาะสมกับภูมินิเวศ ดังนี้

8.4.1 ภาคเหนือ (จังหวัดแพร่ น่าน ลำปาง เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย นครสวรรค์ อุทัยธานี และกำแพงเพชร) ชนิดไม้ที่ควรพิจารณานำไปปลูก อาทิ ไม้สัก สนสองใบ สนสามใบ ยมหอม ยมหิน ยางนา แดง ตะเคียนทอง ประดู่ จามจุรี พะยูง และชิงชัน

8.4.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ เลย สกลนคร หนองคาย อุดรธานี ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม ชัยภูมิ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ หนองบัวลำพู สุรินทร์ และศรีสะเกษ ชนิดไม้ที่ควรปลูก อาทิ ไม้ตะเคียนทอง ยางนา ประดู่ แดง พะยูง ชิงชัน สะเดาไทย มะม่วงป่า สารภี สัก พญาสัตตบรรณ นนทรีป่า และจามจุรี

8.4.3 ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก และสระแก้ว) ชนิดไม้ที่ควรปลูก อาทิ ไม้ยางนา ประดู่ แดง สะเดาไทย ยมหอม ยมหิน สัก ตะเคียนทอง มะม่วงป่า เลี่ยน จำปาป่า โกก้าง และจามจุรี

8.4.4 ภาคตะวันตก (จังหวัดราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี) ชนิดไม้ที่ควรปลูก อาทิ ไม้ประดู่ สะเดาไทย สนทะเล สนประดิพัทธ์ สัก ยมหอม ยมหิน ตะเคียนทอง ไม้แดง มะม่วงป่า มะฮอกกานี และจามจุรี

8.4.5 ภาคกลาง (จังหวัดกรุงเทพฯ ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สมุทรสาคร สิงห์บุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ อ่างทอง และสระบุรี) ชนิดไม้ที่ควรปลูก อาทิ ไม้สะเดาไทย มะฮอกกานี มะปิ่น โกก้าง สนประดิพัทธ์ เลี่ยน ยมหิน ตะเคียนทอง และจามจุรี

8.4.6 ภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร กระบี่ พังงา ยะลา สงขลา ปัตตานี สตูล ตรัง นราธิวาส นครศรีธรรมราช พัทลุง ภูเก็ต และระนอง) ชนิดไม้ที่ควรปลูก อาทิ ไม้ยางนา ตะเคียนทอง สะตอ เคี่ยม หลุมพอ เหยียง ยมหิน กันเกรา ไข่เขียว สะเดาเทียม กระถินณรงค์ กระถินเทพา ทั้ง จำปาป่า ทุเรียนป่า มะฮอกกานี และโกกงาง

8.5 งบประมาณ 5,759,800 บาท

8.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

8.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

8.8.1 การเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และเกษตรกร

1) การให้องค์ความรู้ในด้านระบบนิเวศ ห่วงโซ่อาหารความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน

2) การเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการ และการดำเนินเศรษฐกิจผ่านไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ เพื่อระบบนิเวศ และเพื่อเป็นหลักประกันที่มั่นคง

3) การสร้างรูปแบบการดำเนินงานแบบเครือข่าย

8.8.2 การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และหลักประกันที่มั่นคง

1) การฝึกปฏิบัติการเพาะชำกล้าไม้จากเมล็ดไม้

2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินการปลูกไม้มีค่าไม้ชั้นกลาง (รอง) และพืชพื้นล่าง ที่ปลูกผสมผสาน

3) การประสานงานหน่วยงานสนับสนุนวิชาการ และแหล่งเมล็ดพันธุ์/กล้าพันธุ์

8.8.3 การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) และแผนการบริหารจัดการการปลูกไม้มีค่า เพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศและเป็นหลักประกันที่มั่นคง

8.8.4 การสำรวจและจัดทำข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ชนิดในระบบนิเวศเดียวกัน การจัดทำข้อมูลในเชิงทรัพยากรบนฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ และความยั่งยืนในเชิงระบบนิเวศ และการบริการ เพื่อสร้างความตระหนักและพัฒนการใช้ประโยชน์ในรูปแบบการ Non use

8.8.5 บริหารจัดการ และการประเมินผล

8.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) ชุมชน และเกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

2) เกิดการปลูกไม้มีค่าในที่ดินของชุมชน และเกษตรกรเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคงให้กับชุมชนและเกษตรกร

3) ที่ดิน ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพบนพื้นฐานความยั่งยืน สามารถแสดงผลของบริการจากระบบนิเวศ

4) ชุมชนและเกษตรกรได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และหลักประกันที่มั่นคง จากไม้มีค่า

5) สามารถขับเคลื่อน/ส่งมอบเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในการลดการเสื่อมล้ำ และการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

8.10. ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1) เพิ่มศักยภาพให้ชุมชน และเกษตรกร โดยการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และหลักประกันที่มั่นคง

1.2) เกิดไม้มีค่าในพื้นที่ชุมชนและเกษตรกร ที่เหมาะสมตามภูมินิเวศ

1.3) เกิดไม้ชั้นกลาง (รอง) และพืชพื้นล่างที่ปลูกผสมผสาน อาทิ สมุนไพรร เพื่อเพิ่มความหลากหลายของพืชพรรณในพื้นที่

1.4) ข้อมูลการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) และแผนการบริหารจัดการการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคง

2) ผลสัมฤทธิ์

2.1) ชุมชนและเกษตรกรได้รับมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในการปลูกไม้มีค่าเพื่อเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และเป็นหลักประกันที่มั่นคง เป้าหมาย 200 ราย

2.2) เกิดกลไกการเพิ่มมูลค่าให้ต้นไม้ จาก Non-Use ผ่านกลไกบริการระบบนิเวศ (Ecosystem services) เป้าหมาย 4 กลไก

9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

9.1 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.1.1 หลักการและเหตุผล

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความยากจนของประชาชน มีสาเหตุหนึ่งที่สำคัญคือการไร้ที่ดินทำกินและอยู่อาศัย จึงจำเป็นต้องเช่าที่ดินของนายทุนซึ่งเพิ่มต้นทุนในการผลิต แม้กระทั่งบุกรุกที่ดินของรัฐโดยไม่มีสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนหนึ่งเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเปิดหน้าดินสำหรับการประกอบอาชีพและสร้างที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ป่าสงวนอันก่อให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า และปัญหาอื่น ๆ หลายด้านตามมา เช่น การทับซ้อนของที่ดินป่าไม้และที่ทำกินของประชาชนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวรัฐบาลได้มอบนโยบายแนวทางดำเนินการแก้ปัญหาที่ดินทำกิน โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้มีผลบังคับใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2557 เป็นต้นมา และได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เพื่อขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาดังกล่าว

กรมพัฒนาที่ดิน ในฐานะคณะทำงานในคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และคณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) มีภารกิจหน้าที่ในการปรับปรุงบำรุง พัฒนาที่ดินให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมในการปลูกพืช เล็งเห็นถึงความสำคัญเรื่องคุณภาพดินในที่ดินที่จัดทำให้เกษตรกรผู้ได้รับสิทธิ์ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการต่อยอดสำหรับประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากดินในแต่ละพื้นที่มีคุณสมบัติและคุณภาพที่แตกต่างกัน ทั้งเหมาะสมและควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงก่อนการเพาะปลูก หรือต่อยอดดำเนินการอื่น ๆ ในการนี้ได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพดินในพื้นที่จัดการปัญหาที่ดินทำกิน เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต และส่งเสริมสนับสนุนการใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร การผลิตปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต รวมถึงส่งเสริมการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยยึดหลักแนวทางการดำเนินงาน คทช. ตามนโยบายของรัฐบาล ในการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

9.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพดินในพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มีศักยภาพ มีความเหมาะสมในการผลิตพืช
- 2) เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน

9.1.3 เป้าหมาย

- 1) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่จัดที่ดินทำกินของเกษตรกร จำนวน 15,000 ไร่
- 2) ส่งเสริมและสาธิตองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพดินให้กับเกษตรกร ในพื้นที่จัดที่ดินทำกิน จำนวน 4,000 ราย

9.1.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ที่อนุกรรมการจัดที่ดิน จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย

9.1.5 งบประมาณ 51.5145 ล้านบาท

9.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมพัฒนาที่ดิน

9.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย
- 2) จัดทำแผนความต้องการ/แผนงานกิจกรรม
- 3) จัดสรรงบประมาณ
- 4) สำรวจ วิเคราะห์ดิน และจัดทำแผนการใช้ที่ดินโดยวิธีการ PRA
- 5) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่จัดที่ดินทำกินของเกษตรกร
 - 5.1) สำรวจออกแบบล่องหน้า
 - 5.2) ควบคุมงานก่อสร้างงานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 5.3) ก่อสร้างงานจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 6) การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพดิน ในพื้นที่จัดที่ดินทำกินของเกษตรกร
 - 6.1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพดิน ให้กับเกษตรกรในพื้นที่จัดที่ดินทำกิน
 - 6.2) ส่งเสริมและสาธิตการพัฒนาคุณภาพดิน
- 7) การติดตามประเมินผล

9.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) พื้นที่จัดที่ดินทำกิน ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และสาธิตการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพดิน ให้เหมาะต่อการทำเกษตรกรรม
- 2) เกษตรกรที่ได้รับจัดที่ดินทำกิน รับเทคโนโลยีในการพัฒนาที่ดิน และสามารถขยายผลเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้ รวมทั้งสามารถผลิตปัจจัยการผลิตไว้ใช้ประโยชน์ และพัฒนาคุณภาพดินในแปลงเกษตรของตนเองให้มีศักยภาพสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืน

9.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) พื้นที่การเกษตรในพื้นที่จัดที่ดินทำกิน ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และสาธิตการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพดิน จำนวน 15,000 ไร่
 - 1.2) เกษตรกรในพื้นที่จัดที่ดินทำกิน ได้รับการส่งเสริมและสาธิตการพัฒนาคุณภาพดินให้เหมาะต่อการทำเกษตรกรรม จำนวน 4,000 ราย
- 2) ผลลัพธ์
 - 2.1) พื้นที่ที่ได้รับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ สามารถนำไปใช้ในการผลิตทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสม
 - 2.2) เกษตรกรในพื้นที่จัดที่ดินทำกินสามารถต่อยอดการผลิตไว้ใช้ประโยชน์ในแปลงเกษตรของตนเอง
- 3) ผลสัมฤทธิ์ เป็นการพัฒนาคุณภาพดินในพื้นที่ทำกินของเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้มีศักยภาพ มีความเหมาะสมในการผลิตสินค้าเกษตร และเกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินสามารถต่อยอดพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้

9.2 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.2.1 หลักการและเหตุผล

คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 เห็นชอบร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 โดยมีเหตุผลความจำเป็นเพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของประเทศ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า คทช. ได้แต่งตั้งอนุกรรมการภายใต้ คทช. จำนวน 3 คณะ เพื่อให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่สงวนหวงห้ามของรัฐ และผู้ยากจนที่ไม่มีที่ดินทำกินและอยู่อาศัยตามนโยบายรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเกิดผลโดยเร็ว ประกอบด้วย (1) คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน (2) คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน (3) คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 อนุมัติหลักการการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ในลักษณะแปลงรวม โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชนตามนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนดในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม โดยการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของประเภทที่ดิน กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือเงื่อนไขภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้จัดหาที่ดินแปลงว่างเพื่อนำมาจัดที่ดินให้ผู้ไร้ที่ดินทำกินและผู้ที่ถูกอพยพโยกย้ายออกจากพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 36/2559 สั่ง ณ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เรื่องมาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ ส.ป.ก. ได้ที่ดินมาจากผู้ครอบครองที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ไม่ให้ความร่วมมือหรือความยินยอมเพื่อเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือแม้กระทั่งในบางรายที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่การส่งมอบพื้นที่คืนเพื่อให้ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการจัดที่ดินตามกฎหมายก็ยังไม่ได้รับการปฏิบัติตามคำพิพากษา นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีบุคคล ซึ่งไม่มีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายเข้าใช้ประโยชน์โดยอ้างสิทธิในที่ดินจากการซื้อขายต่อจากเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินหรือมีการเปลี่ยนมือที่ดินที่จัดให้แก่เกษตรกรเพื่อถือครองที่ดินเป็นแปลงขนาดใหญ่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ส.ป.ก. ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินจำนวน 31 พื้นที่ในพื้นที่ 12 จังหวัด โดยจะดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเหมาะสมกับเกษตรกร โดยการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตร ในที่ดินที่จัดสรรให้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนาอาชีพเกษตรกรให้แก่เกษตรกร/สมาชิกสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้มีที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน สามารถสร้างอาหารบริโภคในครัวเรือน สร้างรายได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำ เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน เสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการผลผลิต และการบริหารจัดการการตลาดอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ผ่านรูปแบบการผลิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตรส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิต มีการบริหารจัดการร่วมกันแบบกลุ่ม/สหกรณ์ ส่งเสริมการสร้างหน่วยธุรกิจ เพื่อเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน

9.2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภค ในที่ดินที่จัดสรรให้กับเกษตรกรในรูปแบบแปลงรวม
- 2) เพื่อเป็นการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมให้กับเกษตรกรที่ต้องการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ก่อให้เกิดรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ
- 3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทำเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อยังชีพและลดรายจ่ายในครัวเรือน
- 4) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสมาชิกของสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินในพื้นที่ คทช. สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว
- 5) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรเพื่อเป็นหน่วยธุรกิจเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย

9.2.3 เป้าหมาย เกษตรกร/สถาบันเกษตรกร และพื้นที่แปลงรวมในเขตปฏิรูปที่ดิน

9.2.4 พื้นที่ดำเนินการ เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกิน ตามนโยบายดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ตามนโยบายรัฐบาลของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ อุทัยธานี นครราชสีมา กาญจนบุรี สระแก้ว ชลบุรี กระบี่ ชุมพร สงขลา และสุราษฎร์ธานี และพื้นที่แปลงรวมในเขตปฏิรูปที่ดิน 31 พื้นที่ 12 จังหวัด

9.2.5 งบประมาณ 15.9253 ล้านบาท

9.2.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

9.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

1) กิจกรรมบริหารจัดการพื้นที่ที่ดินแปลงรวม

1.1) การเตรียมการ

1.1.1) ประสาน ส.ป.ก.จังหวัดเพื่อจัดทำแผนงานตรวจสอบข้อมูลพื้นที่ดำเนินการจัดที่ดินตามโครงการตามนโยบายรัฐบาล

1.1.2) ประสานสำรวจข้อมูลพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน และแผนที่แปลงที่ดิน นำมาวิเคราะห์ Agri-Map

1.1.3) จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดินแปลงรวม

1.2) การดำเนินงาน

1.2.1) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอกที่ร่วมบูรณาการ พร้อมสำรวจความเหมาะสมวางแผนการจัดสรรการใช้ประโยชน์ในแปลงที่ดิน และสำรวจออกแบบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน วิเคราะห์พื้นที่ในการใช้ประโยชน์ตลอดจนการสำรวจข้อมูลกลุ่มการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ เพื่อวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของดินและแผนการใช้ที่ดิน

1.2.2) ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ปรับพื้นที่รองรับการจัดที่ดิน ปรับปรุง/ก่อสร้างถนน วางผังบริเวณ

1.3) การติดตามและประเมินผล/การรายงาน

1.3.1) การประชุมคณะทำงานและผู้จัดการพื้นที่โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล

1.3.2) การรายงานผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการเป็นระยะ ทุกเดือน

2) กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

2.1) การจัดทำแผนปรับกระบวนทัศน์ แผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอาชีพ แผนพัฒนาสถาบันเกษตรกร เพื่อใช้ในการพัฒนาเกษตรกร

2.2) การประเมินก่อนดำเนินโครงการฯ

2.3) การดำเนินการพัฒนาอาชีพเกษตรกรตามแผนพัฒนาฯ

2.4) การติดตามและประเมินผลการดำเนินการสรุปโครงการฯ

9.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายก้าวพ้นเส้นความยากจน (38,000 บาทต่อรายต่อปี) และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2) เกษตรกรพื้นที่เป้าหมายในเขตปฏิรูปที่ดินมีองค์กรที่มีความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

3) เกษตรกรมีความพร้อมในการทำการเกษตร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ

9.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1) จำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ได้รับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรเพื่อยกระดับรายได้ 300 ราย

1.2) พื้นที่แปลงรวมในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 31 พื้นที่

2) ผลลัพธ์

2.1) รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ร้อยละ 6

2.2) ร้อยละ 80 ของพื้นที่เป้าหมายมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน/แผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสมกับภูมิโนเวศ

3) ผลสัมฤทธิ์

เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินมีศักยภาพด้านการผลิต การเพิ่มมูลค่า และมีรายได้เพิ่มขึ้น

9.3 กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.3.1 หลักการและเหตุผล

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557 เห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 (คทช.) โดยมีเหตุผลเพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่ง คทช. มีนโยบายจัดที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์แต่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐเป็นกลุ่มหรือชุมชน ในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันบริหารจัดการที่ดิน รวมทั้งการส่งเสริมการประกอบอาชีพตามศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งกรมประมงได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการประมงให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย ให้สามารถดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างยั่งยืน ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในฐานะหน่วยงานในคณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

ในปี 2565 กรมประมงมีเป้าหมายส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 3,000 ราย เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Human Capital) โดยการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) พ.ศ. 2564 - 2565

9.3.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้แก่เกษตรกร ภายใต้นโยบายการจัดที่ดินทำกินให้แก่ผู้ยากไร้ ที่ไม่มีที่ทำกิน โดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตพื้นที่ สปก. และพื้นที่ที่รัฐจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกร

2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าใจและทดลองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3) เพื่อเพิ่มทักษะให้แก่เกษตรกรในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

4) เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เกษตรกร และให้เกษตรกรมีอาหารโปรตีนเพื่อบริโภคในการบรรเทาสถานะขาดแคลนและความยากไร้ อีกทั้งให้เกษตรกรมีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

9.3.3 เป้าหมาย เกษตรกรภายใต้การจัดสรรที่ดินให้กับผู้ยากไร้

9.3.4 พื้นที่ดำเนินการ จังหวัดที่จัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ พื้นที่ปฏิรูปที่ดิน พื้นที่ป่าไม้ (พื้นที่เป้าหมายภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.))

9.3.5 งบประมาณ 9.1920 ล้านบาท

9.3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมประมง

9.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสนับสนุนปัจจัยการผลิต
- 2) ติดตามและประเมินผล

9.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรผู้ยากไร้ตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ 2557 ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

9.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภายใต้นโยบายจัดหาที่ดินทำกินของรัฐ จำนวน 1,950 ราย

2) ผลลัพธ์ เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพมีความรู้เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85

3) ผลสัมฤทธิ์ เกษตรกรผู้ยากไร้ตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. 2557 ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 1,950 ราย และสามารถพัฒนาเป็นอาชีพที่ก่อเกิดรายได้สู่ครัวเรือนต่อไป

9.4 กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.4.1 หลักการและเหตุผล

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์สร้างความมั่นคงและลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ และเพื่อเป็นการขจัดปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐทุกประเภท โดยการใช้หลักรัฐศาสตร์ควบคู่กับหลักนิติศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทำกินค้ำึงถึงหลักประโยชน์ส่วนรวม การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน และดำเนินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงสนับสนุนให้มีการปลูกต้นไม้ยืนต้น เพื่อไม่ให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าและมีการทำประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินตามกรอบนโยบายการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) พ.ศ. 2557 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2557

9.4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ผู้ยากไร้ไม่มีที่ดินทำกินที่ได้รับสิทธิการทำกินและการเข้าอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ สามารถลดรายจ่าย สร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดี
- 2) ลดปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและการลักลอบตัดป่าไม้ในพื้นที่ป่าและลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

9.4.3 เป้าหมาย เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกิน จำนวน 1,600 ราย

9.4.4 พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนเป็นพื้นที่ที่คณะกรรมการจัดหาที่ดินเสนอคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติให้ความเห็นชอบที่จะดำเนินการ ตลอดจนพื้นที่ประกาศเพิ่มเติมของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

9.4.5 งบประมาณ 2.8724 ล้านบาท

9.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตร

9.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการผลิตพืชที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่แก่เกษตรกร
- 2) ศึกษาฐานงานต้นแบบการทำเกษตรในพื้นที่ คทช.
- 3) ส่งเสริมการทำเกษตรที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ (สนับสนุนวัสดุการเกษตรที่จำเป็น)
- 4) ร่วมประชุมและติดตามการดำเนินงานโครงการร่วมกับคณะทำงานโครงการ

9.4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรสามารถพัฒนาการผลิตด้านการเกษตรให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และนำเอาหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเกิดการสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน รวมทั้งสามารถมีรายได้จากการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

9.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต เกษตรกร จำนวน 1,600 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้การผลิตพืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และได้รับการส่งเสริมการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่

2) ผลลัพธ์ เกษตรกรร้อยละ 60 ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้

3) ผลสัมฤทธิ์

เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการผลิตพืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และได้รับการส่งเสริมการทำการเกษตรที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ จึงสามารถพัฒนาการผลิตด้านการเกษตรให้เหมาะสม กับศักยภาพพื้นที่ และนำเอาหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเกิดการสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน รวมทั้งสามารถมีรายได้จากการทำเกษตรอย่างยั่งยืน

9.5 กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.5.1 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรมอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ จึงเห็นชอบให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีอนุกรรมการ 3 คณะ ประกอบด้วย (1) คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน โดย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจหน้าที่จัดหาที่ดินเพื่อนำมาจัดให้กับผู้ไม่มีที่ดินทำกินและอยู่อาศัย (2) คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดินรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจตรวจสอบ จัดทำบัญชีรายชื่อ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการจัดที่ดินในรูปแบบสิทธิชุมชนหรือกลุ่มสหกรณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ และดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ผู้ไม่มีที่ดินทำกินและอยู่อาศัย (3) อนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การตลาด และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในพื้นที่ที่จัดที่ดินไปแล้ว ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ในฐานะฝ่ายเลขานุการ คณะอนุฯ 3 นี้

กรมส่งเสริมสหกรณ์ พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การดำเนินการตามแผนงานรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน ภายใต้กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอาชีพในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 บรรลุผลตามความมุ่งหมาย จึงดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล

9.5.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนภายในพื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ภายใต้ นโยบายที่ดินแห่งชาติในรูปแบบสหกรณ์
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ภายใต้การอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างยั่งยืน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความกินดี อยู่ดี มีสันติสุข และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

9.5.3 เป้าหมาย เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายตามมติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จำนวน 750 ราย

9.5.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่เป้าหมายตามมติคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จำนวน 200 พื้นที่ โดยเข้าไปส่งเสริมอบรมพัฒนาอาชีพจำนวน 25 พื้นที่

9.5.5 งบประมาณ 1.4712 ล้านบาท

9.5.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.5.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.5.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานภายใต้คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด
- 2) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในการส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาอาชีพ

3) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานหน่วยงานภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพและการตลาด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน 64 จังหวัด จังหวัดละ 35 ราย 4 ครั้ง รวม 2,240 ราย

4) แนะนำ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่

9.5.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เกษตรกรรวมกลุ่มและจัดตั้งสถาบันเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ตามนโยบายรัฐบาล

2) สหกรณ์เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิก และช่วยให้ชุมชนเข้มแข็ง

3) สมาชิกสหกรณ์ได้รับความรู้และสามารถนำแนวความคิดศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพให้มีรายได้อย่างเพียงพอ

9.5.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ 750 ราย

2) ผลลัพธ์ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

3) ผลสัมฤทธิ์ เกษตรกรที่ได้รับความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีความกินดีอยู่ดีขึ้น

9.6 กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

9.6.1 หลักการและเหตุผล

จากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของประเทศ ในกรณีนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเห็นผลเป็นรูปธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ตอบสนองการขับเคลื่อนด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ มีการร่วมกันบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในสาขาปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์ ตามเมนูทางเลือกอาชีพตามรายชนิดสัตว์ เช่น ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ เป็ดเทศ แพะเนื้อ หมูหลุม และแปลงพืชอาหารสัตว์ ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการการเลี้ยงสัตว์ การป้องกันโรค การอุดหนุนปัจจัยการผลิต และการติดตามให้คำแนะนำ ตามนโยบายตลาดนำการผลิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการบูรณาการการดำเนินงานสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน มีการบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้เกิดความสมดุลทางการเกษตร ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเชื่อมโยงการผลิตการตลาดภาครัฐและเอกชน เป็นต้นแบบความสำเร็จที่จะนำไปพัฒนาต่อยอดเกิดผลสัมฤทธิ์ด้านรายได้ต่อไป

9.6.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมอาชีพปศุสัตว์และการตลาดแต่ละประเภทรายชนิดสัตว์ในรูปแบบเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ให้กับเกษตรกรภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านปศุสัตว์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

9.6.3 เป้าหมาย

เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายที่คณะกรรมการจัดหาที่ดิน และคณะกรรมการจัดที่ดินส่งมอบให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพดำเนินการที่สมัครใจ

9.6.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่เป้าหมาย จำนวน 50 จังหวัด

9.6.5 งบประมาณ 6.4917 ล้านบาท

9.6.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมปศุสัตว์

9.6.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

9.6.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ดำเนินการแจ้งพื้นที่จังหวัดตรวจสอบและรายงานเกษตรกรเป้าหมายกับเมนูทางเลือกอาชีพ
- 2) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ประชุมติดตามและชี้แจงกับเกษตรกร
- 3) ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการเลี้ยงสัตว์ การเพิ่มมูลค่า การตลาดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์แก่เกษตรกรเป้าหมาย
- 4) อุดหนุนปัจจัยการผลิตการเลี้ยงสัตว์แก่เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม
- 5) ติดตามและแก้ไขปัญหาการเลี้ยงสัตว์ให้กับเกษตรกร

6) สำนักปศุสัตว์จังหวัดสุ่มตัวอย่างเกษตรกรเก็บข้อมูลผลผลิตและผลตอบแทนเพื่อประเมินผลตามตัวชี้วัด

9.6.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์

9.6.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต จำนวนเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน 900 ราย
- 2) ผลลัพธ์ เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
- 3) ผลสัมฤทธิ์ เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการเลี้ยงสัตว์ให้กับเกษตรกรด้านปศุสัตว์ เพื่อยกระดับสู่การเป็นเกษตรกรที่สามารถเลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลผลิตสัตว์ออกมาจำหน่ายสร้างรายได้ในการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

10. โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร

10.1. กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

10.1.1 หลักการและเหตุผล

กรมหม่อนไหมมีหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ เสนอแนะ และจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์หม่อนไหมของประเทศ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศด้านหม่อนไหม และพัฒนาเกี่ยวกับพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต การอารักขา วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูป นวัตกรรม และมาตรฐานเกี่ยวกับหม่อนไหม ผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหมและผลพลอยได้ ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่ม การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าหม่อนไหม ผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม รวมทั้งพัฒนาอาชีพและสนับสนุนการตลาดหม่อนไหม การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการผลผลิตหม่อนไหม ตลอดจนการส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่องค์ความรู้ บริการข้อมูล และพิพิธภัณฑสถานเรียนรู้ด้านหม่อนไหม และส่งเสริมเอกลักษณ์และสร้างค่านิยมเกี่ยวกับหม่อนไหมกับวิถีชีวิตคนไทย

กรมหม่อนไหมในฐานะหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มเกษตรกรหม่อนไหม เพื่อเป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรสามารถสร้างอำนาจการต่อรองกับผู้ประกอบการ ทำให้ผลผลิตที่ได้สามารถขายได้ราคามากขึ้น ตลอดจนเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้กับเกษตรกรในการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

10.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตและสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- 2) เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการผลิต สินค้าผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ด้านหม่อนไหมที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

10.1.3 เป้าหมาย เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต จำนวนไม่น้อยกว่า 20 กลุ่ม

10.1.4 พื้นที่ดำเนินการ สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 - 6 และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในเครือข่าย

10.1.5 งบประมาณ 4.8700 ล้านบาท

10.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมหม่อนไหม

10.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

10.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ประชุมเชิงปฏิบัติการ ชี้แจง ติดตาม สรุปผลการดำเนินงานโครงการ สำหรับเจ้าหน้าที่ 60 ราย
- 2) ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เกิดรายได้ยั่งยืน 20 กลุ่ม/เกษตรกร 300 ราย
- 3) สนับสนุนวัสดุประกอบอาชีพ (งบอุดหนุน)
- 4) ค่าจ้างเหมาบุคลากรภายนอกช่วยปฏิบัติงาน
- 5) ค่าวัสดุสำนักงาน
- 6) การบริหารจัดการงานโครงการ ติดตามงานและสรุปโครงการ

10.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกรด้านหม่อนไหม มีการติดต่อ ช่วยเหลือ และพึ่งพากันและกันภายในกลุ่ม สามารถสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากยิ่งขึ้น
- 2) สินค้าผ้าไหม สินค้าแปรรูปจากหม่อนไหม มีคุณภาพสูงขึ้น มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

10.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการส่งเสริมอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ได้ตามความความต้องการของแต่ละพื้นที่ทุกภูมิภาค ไม่น้อยกว่า 20 กลุ่ม
- 2) ผลลัพธ์ เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น มีการผลิตสินค้าเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น
- 3) ผลสัมฤทธิ์ สามารถลดปัญหาความยากจนของประชาชน
 - 3.1) ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนทำกิน จำนวนไม่น้อยกว่า 300 ราย
 - 3.2) ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ จำนวนไม่น้อยกว่า 20 กลุ่ม
 - 3.3) ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ จำนวนไม่น้อยกว่า 300 ราย
 - 3.4) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา จำนวนไม่น้อยกว่า 20 ผลิตภัณฑ์
 - 3.5) สินค้าชุมชนจากการผลิตผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหมสามารถจำหน่ายและมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 5

10.2. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

10.2.1 หลักการและเหตุผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มุ่งในการเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรยั่งยืน” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร โดยมีแนวทางการพัฒนา ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร Smart Farmer Smart Group และ Smart Enterprise และเสริมสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร

การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น ต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม องค์กรและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระดับของการพึ่งพาตนเองและในระดับของการแข่งขัน โดยยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา กลไกหนึ่งที่สนับสนุนให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าว นั่นคือการนำกระบวนการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มในขั้นพื้นฐานไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้มีความสามารถในการแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางในการพัฒนา การแสวงหาและการจัดการกับทรัพยากร ในท้องถิ่นอย่างชาญฉลาด รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรม และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร มาประยุกต์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจและสังคม เพื่อการกระจายรายได้ พัฒนาช่องทางการตลาดและเครือข่าย เกิดการจัดการกลไกการตลาดครบวงจร เกิดการกระจายรายได้ให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและการบริหารจัดการกลไกต่าง ๆ ยกระดับเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

ดังนั้น การดำเนินการเพื่อการพัฒนางานองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม ทั้งเครือข่ายในสาขาอาชีพและเครือข่ายหลากหลายสาขาอาชีพด้านสหวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการเกษตร สนับสนุนให้เกิดผู้นำเกษตรกรที่มีความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวทีของการบริหารงานเกษตรในระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังว่าจะเกื้อหนุน ให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กลุ่ม องค์กรเกษตรกร เพื่อการพัฒนาทางการเกษตรและสังคมเกษตรกรอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืนต่อไป

10.2.2 วัตถุประสงค์

1) ส่งเสริม สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร (กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) มีการรวมกลุ่มโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง

2) ส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่ม และองค์กรเกษตรกรมีความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรทั้งการผลิต การเพิ่มมูลค่า การบริการและการตลาด รวมทั้งการ

เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ของเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร

3) พัฒนากลุ่ม/องค์กรเกษตรกรที่มีศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และและสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง

4) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้าง และใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน

10.2.3 เป้าหมาย 539 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน 154 กลุ่ม
- 2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 231 กลุ่ม
- 3) กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 154 กลุ่ม

10.2.4 พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

10.2.5 งบประมาณ 18.5762 ล้านบาท

10.2.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตร

10.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

10.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 - 2.1) พัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน
 - 2.2) พัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group
 - 2.3) พัฒนาศักยภาพผู้นำในการขับเคลื่อนงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในชุมชน
- 3) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลุ่มยุวเกษตรกร
 - 3.1) เสริมสร้างและพัฒนากลุ่มยุวเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง
 - 3.2) การแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรระหว่างประเทศ
- 4) ส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหารในระดับชุมชน
 - 4.1) ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน
 - 4.2) ส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน
 - 4.3) ขยายผลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของหมู่บ้านความมั่นคงด้านอาหารในชุมชน
 - 4.4) เอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหาร
- 5) การสร้างความภาคภูมิใจในการสืบทอดอาชีพเกษตรกร โดยคัดเลือกเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดีเด่น เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณและผลงานต่อสาธารณชน
- 6) บริหารจัดการกองทุนในงานสถาบันเกษตรกร

10.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

องค์กรเกษตรกร (กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางในการพัฒนา การจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจและสังคม ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

10.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1) กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรจำนวน 154 กลุ่ม และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 231 กลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 154 กลุ่ม มีการรวมกลุ่มโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพกลุ่มองค์กรเกษตรกร (3ก) และก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.2) สมาชิกกลุ่ม จำนวน 539 กลุ่ม (กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรจำนวน 154 กลุ่ม และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 231 กลุ่ม และกลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 154 กลุ่ม) ได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรทั้งการผลิต การเพิ่มมูลค่า การบริการ และการตลาด รวมทั้งการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน เพื่อการพัฒนาไปสู่การเป็น Smart Farmer และ Smart Group

1.3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 77 กลุ่ม ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ต้นแบบ ในการจัดการเรียนรู้รวมถึงเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ขยายผลสู่ชุมชน และศูนย์เป็นกลางของการสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง

1.4) กลุ่ม/องค์กรเกษตรกร สามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร เกิดความมั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน จำนวน 77 จุด

2) ผลลัพธ์ องค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง โดยมีแผนและดำเนินกิจกรรมตามแผนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยสมาชิกของกลุ่ม องค์กรเกษตรกร มีส่วนร่วม มีความร่วมมือ และร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

3) ผลสัมฤทธิ์ เกษตรกร/องค์กรเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดแนวทางในการพัฒนา การจัดการกับทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งในด้านเชิงธุรกิจและสังคม ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

10.3 สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10.3.1 หลักการและเหตุผล

จากแผนแม่บทเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ฐานราก เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพ สร้างและกระจาย รายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน

โดยที่ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรชีวภาพ เป็นความมั่นคงทางอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคที่อยู่ติดกับฐานชุมชนท้องถิ่น สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ เล็งเห็นถึงความสำคัญของฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพกับการอนุรักษ์และเศรษฐกิจระดับชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจระดับประเทศ ตามแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพระดับชุมชนของสำนักงานฯ ภายใต้หลัก “การสร้างรายได้เป็นเครื่องมือการอนุรักษ์” มาดำเนินงานให้ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ติดฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมีรายได้อย่างยั่งยืน ตามหลักการ BEDO Concept 3 ประการ ได้แก่ (1) การใช้ทรัพยากรชีวภาพชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบหลัก (2) การผลิตที่เป็นมิตรกับความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม และ (3) การปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชีวภาพและระบบนิเวศ

“การสร้างรายได้เป็นเครื่องมือการอนุรักษ์” ดำเนินการโดยการสนับสนุนส่งเสริมสร้างต้นแบบให้ชุมชนคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่อยู่ติดฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถนำทรัพยากรมาต่อยอดสร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างยั่งยืน เมื่อมีรายได้ ก็จะมีคุณค่า จะมีการเก็บรักษาและใช้อย่างคุ้มค่า และเป็นกำลังสำคัญให้การอนุรักษ์ รักษา ความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนท้องถิ่นให้คงอยู่ยั่งยืนตามแนวทางของ Bioeconomy และ Circular Economy ซึ่งจะนำไปสู่การขยายผลการดำเนินงานต่อไป

ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่อนุรักษ์ในความดูแลรักษาเป็นจำนวนมาก โดยในพื้นที่ดังกล่าวมีชุมชนพื้นถิ่นอาศัยอยู่ทั้งถูกและไม่ถูกกฎหมาย ซึ่งจัดเป็นชุมชนต้นน้ำอย่างแท้จริง สำนักงานจึงมีความประสงค์จะนำหลัก “การสร้างรายได้เป็นเครื่องมือการอนุรักษ์” ตามหลักการ BEDO Concept 3 ประการ ดังกล่าว มาดำเนินงานเสริมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ โดยการประสานงานกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตอนุรักษ์ และพื้นที่โดยรอบต้องมีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพระดับชุมชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และสำคัญ คือ ชุมชนต้องมีการปันรายได้ส่วนหนึ่งไปอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศที่ชุมชนตนเองใช้สร้างรายได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มีความยั่งยืน สามารถเก็บมาใช้ได้ตลอดเวลา จะนำไปสู่ความยั่งยืนของรายได้และฐานทรัพยากรในอนาคต เป็นกำลังสำคัญของประเทศในการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพให้เศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจระดับประเทศ ให้เกิดการกระจายรายได้อย่างยั่งยืนให้ชุมชนที่อยู่ติดฐานทรัพยากรเป็นฐานที่มั่นคงสำหรับเศรษฐกิจไทยในอนาคต

10.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและ สร้างศักยภาพ สร้างความเข้มแข็งกลุ่มคนในชุมชน ให้สามารถใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง Bioeconomy ระดับชุมชนของนโยบายรัฐบาล
- 2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับสินค้าและบริการจากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนด้วยสหวิทยาการตามหลักการ BEDO's Concept
- 3) เพื่อสร้างต้นแบบและเครือข่ายการดำเนินงานตาม BEDO Concept อย่างยั่งยืน และบูรณาการความร่วมมือการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

10.3.3 เป้าหมาย

ชุมชน วิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการจากฐานทรัพยากรชีวภาพ ในพื้นที่ดำเนินงานของ สพภ. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (เน้นในพื้นที่ที่หน่วยงานราชการทั่วไปเข้าไปดำเนินงานได้ยาก เช่น ชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อนุรักษ์ ในความรับผิดชอบดูแล/ภายใต้กฎระเบียบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

10.3.4 พื้นที่ดำเนินการ ชุมชนที่อยู่ภายใต้พื้นที่อนุรักษ์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบแนวขอบพื้นที่ที่อยู่ติดฐานทรัพยากรชีวภาพ จำนวนรวมประมาณ 25 ชุมชน

10.3.5 งบประมาณ 16.0691 ล้านบาท

10.3.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

10.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) สร้างความเข้มแข็ง สร้างศักยภาพ และสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน
- 2) พัฒนาสินค้าและบริการตามหลักการ BEDO's Concept
- 3) การรับรองมาตรฐานสินค้าและบริการตามหลักการ BEDO's Concept (ตรา Bioeconomy)
- 4) สร้างชุมชนต้นแบบ จัดระบบการเรียนรู้ จัดทำชุดนิทรรศการ สื่อสารการเรียนรู้ สิ่งพิมพ์
- 5) การประชุม ประสาน กำกับ ติดตามงาน

10.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ชุมชนกลุ่มเป้าหมายมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์และสร้างรายได้จากทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง Bioeconomy ระดับชุมชนของนโยบายรัฐบาล
- 2) ผลิตภัณฑ์และบริการจากฐานชีวภาพ ของชุมชนเป้าหมายได้รับการยกระดับและมีมูลค่าเพิ่มด้วยสหวิทยาการตามหลักการ BEDO's Concept
- 3) เครือข่ายการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มีการบูรณาการความร่วมมือการดำเนินงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

10.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1) พัฒนาต่อยอดชุมชนในการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลัก BEDO's Concept ภายใต้บริบทของแต่ละชุมชน 25 ชุมชน/กลุ่ม

1.2) ชุมชนต้นแบบการดำเนินงานตามหลักการ BEDO's Concept 5 ชุมชน

2) ผลสัมฤทธิ์

2.1) ชุมชนมีรายได้เพิ่มจากการพัฒนาต่อยอดการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลัก BEDO's Concept ร้อยละ 3

2.2) ชุมชนมีการแบ่งปันรายได้ไปอนุรักษ์ฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามอัตราส่วนที่กำหนด 25 ชุมชน

2.3) ความสุขมวลรวมชุมชน (GCH)

11. โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน

11.1 หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) มีกรอบแนวคิด ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในเชิงธุรกิจของภาคบริการ และพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถ และความเข้มแข็งของชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ด้านการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ในปี 2562 จำนวน 582 ราย/กลุ่ม และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - 2564 ปีละ 3,800 ราย/กลุ่ม รวมจำนวน 7,600 ราย/กลุ่ม รวมทั้งพัฒนาเว็บไซต์ www.otoptoday.com ให้เป็น web link จำหน่าย OTOP ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการแข่งขัน และส่งเสริมสนับสนุนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ในการพัฒนาศักยภาพให้มีความเข้มแข็ง กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0 ขึ้น

11.2 วัตถุประสงค์

11.2.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ OTOP ให้มีความสามารถและมีทักษะในการนำสินค้าจำหน่ายในตลาดออนไลน์ และการบริหารจัดการ

11.2.2 เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบออนไลน์ให้แก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP

11.2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP รุ่นใหม่

11.2.4 เพื่อส่งเสริมเครือข่าย OTOP ในการพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP

11.3 เป้าหมาย ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่มีศักยภาพที่ลงทะเบียนปี 2557 - 2564 ในพื้นที่ 76 จังหวัด จังหวัดละ 50 กลุ่ม/ราย รวมจำนวน 3,800 ราย/กลุ่ม

11.4 พื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัด และส่วนกลาง

11.5 งบประมาณ 22.3438 ล้านบาท

11.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

11.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

11.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการสู่ยุค 4.0

11.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 11.9.1 ประชาชนมีการรวมกลุ่ม สร้างงาน สร้างอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 11.9.2 ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

11.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

11.10.1 ผลผลิต

- 1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีทักษะ ความรู้ สามารถแข่งขันได้ในตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- 2) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีความรู้ ความสามารถเข้าถึงตลาดในประเทศ ต่างประเทศ และตลาดออนไลน์
- 3) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีความรู้ด้านการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารจัดการ และการตลาด
- 4) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 6

11.10.2 ผลลัพธ์ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด และมีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น

11.10.3 ผลสัมฤทธิ์

- 1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น
- 2) ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง

12. โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

12.1 หลักการและเหตุผล

เป็นที่ทราบกันว่าภาคการเกษตรของประเทศไทย มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 45 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และประเทศไทยมีความได้เปรียบในสภาพภูมิประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ แต่การผลิตในภาคการเกษตรยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล และผลผลิตมีคุณภาพต่ำ ล้นตลาดทำให้มีราคาตกต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคน ต่อก่อนช่วงต่ำส่วนหนึ่งเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ในด้านการรักษาคุณภาพหรือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้เป็นสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าสูง ปลอดภัย และได้มาตรฐานรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรของประเทศ กอปรกับ ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นเจ้าภาพในการพัฒนาและยกระดับสินค้าเกษตรให้กับกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร ในลักษณะของฝากและของที่ระลึก ที่เชื่อมโยงกับการภาคการผลิต ภาคการท่องเที่ยวของจังหวัด รวมทั้งสามารถให้วิสาหกิจชุมชนหรือ SMEs คนตัวเล็ก สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่า (Value) ของสินค้าและบริการ รวมถึงสามารถใช้ช่องทางการตลาดออนไลน์ หรือ E-Commerce เชื่อมโยงการค้าขายสู่สากล โดยที่ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs คนตัวเล็กและวิสาหกิจชุมชนไทยที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล เพื่อให้เกษตรกรไทยมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป ตลอดจนสามารถเป็นกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ และเกิดเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และช่วยพัฒนาเกษตรกรรายอื่นต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำ “โครงการ 1 จังหวัด 1 ชุมชนเกษตรอุตสาหกรรม หรือ One Province One Agro-Industrial Community (OPOAI-C) ขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรฐานราก ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ผ่านการสร้างความรู้ความตระหนักสร้างองค์ความรู้เรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร การสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การสร้างผู้ประกอบการขนาดย่อมรายใหม่ให้กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อให้เกษตรกรฐานรากมีความภาคภูมิใจและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนสืบไป

12.2 วัตถุประสงค์

12.2.1 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรไทยให้มีความมั่นคงด้านอาชีพ และมั่นคงด้านรายได้ อย่างยั่งยืน

12.2.2 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร (Value Added) ให้กับเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มชุมชนการเกษตร/สหกรณ์การเกษตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการตลาด

12.2.3 เพื่อเชื่อมโยงและผลักดันงานวิจัยและพัฒนา (R&D) มาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม

12.3 เป้าหมาย กลุ่มเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร สหกรณ์การเกษตร ที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร

12.4 พื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัด ทั่วประเทศ

12.5 งบประมาณ 19.0198 ล้านบาท

12.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

12.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

12.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

12.8.1 อบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร มาตรฐานผลิตภัณฑ์ การตลาดทั้งทาง Online และ Offline รวมทั้ง การบริหารจัดการองค์กรสู่ความยั่งยืนฯ

12.8.2 พัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ

12.8.3 ประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมผ่านสื่อต่าง ๆ

12.8.4 ติดตามและประเมินผลโครงการ

12.8.5 บริหารจัดการโครงการ

12.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.9.1 เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

12.9.2 สร้างคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเกษตรกรโดยให้มีความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้

12.9.3 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกลุ่มเกษตรกร/สมาชิกสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล

12.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

12.10.1 ผลผลิต

1) สมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตร กลุ่มสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมโครงการได้รับองค์ความรู้ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลทางการเกษตร จำนวน 1,520 ราย

2) ผลิตภัณฑ์การเกษตรได้รับการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ไม่น้อยกว่า จำนวน 304 ผลิตภัณฑ์

12.10.2 ผลลัพธ์ เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 6 ต่อปี

12.10.3 ผลสัมฤทธิ์

1) เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น

2) สร้างคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเกษตรกรโดยให้มีความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้

3) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกลุ่มเกษตรกร/สมาชิกสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน ให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล

13 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน

13.1 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

13.1.1 หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ในเชิงธุรกิจของภาคบริการ และพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ข้อ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถ และความเข้มแข็งของชุมชน นโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคง โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีความสามารถในการแข่งขัน ทั้งตลาดภายใน และต่างประเทศได้

13.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ให้มีความรู้ในด้านการตลาด การออกแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรลุภัณฑ์ การสร้างแบรนด์สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มเข้าสู่ระบบตลาดได้
- 2) เพื่อพัฒนายกระดับคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (Quadrant D) และผลิตภัณฑ์ระดับ 1 - 3 ดาว ให้มีคุณภาพและศักยภาพทางการตลาดเพิ่มขึ้น
- 3) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 3 - 5 ดาว เข้าสู่การแข่งขันทางการตลาดสากล
- 4) เพื่อต่อยอดภูมิปัญญายกระดับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ OTOP ของ Young OTOP ให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีอัตลักษณ์เฉพาะ สร้างสรรค์และทันสมัย สามารถแข่งขันได้ในตลาดสากล

13.1.3 เป้าหมาย

- 1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP กลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (Quadrant D) จำนวน 1,900 ราย/กลุ่ม
- 2) กลุ่มผู้ผลิตชุมชน ที่มีผลิตภัณฑ์ในกลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (กลุ่ม D) หรือระดับ 1 - 3 ดาว จำนวน 1,520 ราย/กลุ่ม
- 3) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ซึ่งผ่านการคัดสรรดาวในระดับ 3 - 5 ดาว ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 300 กลุ่ม/ราย
- 4) ผู้ประกอบการ OTOP รุ่นใหม่ (Young OTOP) จำนวน 100 ราย

13.1.4 พื้นที่ดำเนินการ ระดับจังหวัด 76 จังหวัด และส่วนกลาง

13.1.5 งบประมาณ 231.0104 ล้านบาท

13.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

13.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

13.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

- 1) พัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มปรับตัวสู่การพัฒนา (Quadrant D) ให้มีคุณภาพมาตรฐาน
- 2) ส่งเสริมกระบวนการเครือข่ายองค์ความรู้ (Knowledge - Based OTOP : KBO)
- 3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ Premium สู่สากล
- 4) พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ Young OTOP สู่สากล

13.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลิตภัณฑ์ OTOP มีมูลค่าเพิ่ม สามารถแข่งขันทางการตลาดได้ มีช่องทางการตลาดเพิ่มมากยิ่งขึ้น
- 2) ผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ การบริหารจัดการสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชน
- 3) ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้

13.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐาน จำนวน 3,820 ผลิตภัณฑ์
- 2) ผลลัพธ์ ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เข้าร่วมโครงการมียอดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 6
- 3) ผลสัมฤทธิ์
 - 3.1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ได้รับความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ยกระดับผลิตภัณฑ์จนสามารถแข่งขันได้ในท้องตลาด
 - 3.2) รายได้ของชุมชนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนฐานราก มีความเข้มแข็ง และชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

13.2 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

13.2.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้เป็นประเทศรายได้สูง ที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้ทุกคนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ผ่านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพฤติกรรม และด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกร และการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นและวิสาหกิจชุมชน

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เน้นตอบโจทย์การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน ผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยทุกคนได้รับประโยชน์ทั่วถึงและเป็นธรรม หนึ่งในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น คือ การขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการคือ (1) สร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน (2) สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น (3) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (5) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชน ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการสร้างแบรนด์ (Brand) เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าผลิตภัณฑ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการสร้าง/ขยายตลาด ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมการวิจัยตลาดผลิตภัณฑ์ OTOP ซึ่งการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความสอดคล้องตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยกองพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน เป็นหน่วยงานหนึ่งในการขับเคลื่อนเพื่อดำเนินโครงการ ภายใต้แนวทางแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยเป็นหน่วยงานที่พัฒนาในเรื่องของ "กลางทาง พัฒนาผลิตภัณฑ์และการให้บริการชุมชน" โดยเป็นการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีองค์ความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าที่แปลกใหม่ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กระตุ้น ผู้ประกอบการ ในการใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อเชื่อมโยงธุรกิจกับลูกค้าให้ถึงกันได้ง่ายขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน พร้อมทั้งการต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือบุคคลทั่วไปที่มีฐานการผลิตมีความมุ่งมั่น มีแนวคิดและแรงบันดาลใจ ในการนำต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โดยบอกเล่าเรื่องราวผ่านภูมิปัญญา มาสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ การนำอัตลักษณ์มาใช้ในปัจจุบันเพื่อการแข่งขันกันทางการตลาด เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคให้เห็นถึงความแตกต่างกันทางตัวสินค้า เป็นการเพิ่มจุดสนใจ สร้างความแตกต่าง

ให้กับผลิตภัณฑ์ ทางหน่วยงานจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ภายใต้โครงการขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สามารถสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน พัฒนามาตรฐานและผลิตภาพให้แก่ผู้ประกอบการชุมชน/วิสาหกิจชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ และนำไปสู่การยกระดับโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

13.2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ด้วยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ ผสานอัตลักษณ์ความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นสินค้าที่มีศักยภาพและแข่งขันได้ในระดับสากล
- 2) เพื่อยกระดับกระบวนการผลิต การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม ให้มีคุณภาพและมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค
- 3) เพื่อยกระดับการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ให้มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจ สามารถแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้

13.2.3 เป้าหมาย ผู้ผลิตผู้ประกอบการชุมชน/วิสาหกิจชุมชน จำนวน 200 ผลิตภัณฑ์

13.2.4 พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด ทั่วประเทศ

13.2.5 งบประมาณ 19.5000 ล้านบาท

13.2.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

13.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

13.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

- 1) การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านแนวโน้มทางการตลาด (Market trend) และการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์เพื่อเชื่อมโยงธุรกิจกับลูกค้าให้ถึงกันได้ง่ายขึ้นและการถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Design and development)
- 2) การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิต (Process Improvement) การใช้ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriated Technology) และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน
- 3) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ธุรกิจชุมชน (Entrepreneurship Development)

13.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผู้ประกอบการชุมชนได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ในการเพิ่มผลิตภาพการผลิต และเชื่อมโยงการตลาด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดผลิตภาพและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น
- 2) ผู้ประกอบการชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ หรือมาตรฐานการผลิต ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจ

13.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ จำนวน 200 ผลิตภัณฑ์

2) ผลลัพธ์ จำนวนร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

3) สัมฤทธิ์ ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 200 ผลิตภัณฑ์ โดยการเสริมสร้างผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดมโนทัศน์ความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าที่แปลกใหม่ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กระตุ้น ผู้ประกอบการในการใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อเชื่อมโยงธุรกิจกับลูกค้าให้ถึงกันได้ง่ายขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน พร้อมทั้งการต่อยอดทำผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือบุคคลทั่วไปที่มีฐานการผลิตมีความมุ่งมั่น มีแนวคิดและแรงบันดาลใจ ในการนำต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม โดยบอกเล่าเรื่องราวผ่านภูมิปัญญา มาสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ การนำอัตลักษณ์มาใช้ในปัจจุบันเพื่อการแข่งขันกันทางการตลาด เพื่อดึงดูดใจผู้บริโภคให้เห็นถึงความแตกต่างกันทางตัวสินค้า เป็นการเพิ่มจุดสนใจ สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วจะนำไปสู่ให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง ก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น พร้อมนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งสามารถก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมทั้งสิ้นเป็นเงินจำนวน 132,980,000 บาท โดยใช้ฐานในเรื่องตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก จากข้อมูลที่ระบุว่า "ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ไม่น้อยกว่า 1.35 ล้านคน มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่น้อยกว่า 4,600 บาทต่อรายต่อเดือน หรือ 55,200 บาทต่อรายต่อปี ซึ่งจะทำให้รายได้จากการจำหน่ายสินค้า หรือการให้บริการ หรือมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อราย $(55,200 \text{ บาท} \times 200 \text{ ราย} \times 12 \text{ เดือน}) = 132,480,000 \text{ บาท}$

13.3 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

13.3.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ในฐานะหน่วยร่วมดำเนินโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2564 กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP ใน Quadrant C ไปยัง B หรือ A จำนวน 596 สถานประกอบการ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP รวม 1,055 ผลิตภัณฑ์ โดยการยกระดับผู้ประกอบการและสินค้า OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ใน 6 ประเด็นการพัฒนา ประกอบด้วย (1) พัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (2) พัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์ (3) พัฒนาและออกแบบกระบวนการผลิต (4) พัฒนาระบบมาตรฐาน (5) พัฒนาและออกแบบเครื่องจักร และ (6) พัฒนาคุณภาพวัตถุดิบต้นน้ำ โดยมีผลการยกระดับ OTOP ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2563 ที่ผ่านมา จำนวน 730 สถานประกอบการ 1,063 ผลิตภัณฑ์ ในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา ครอบคลุมไม่น้อยกว่า 50 จังหวัด และในปี พ.ศ. 2564 อยู่ระหว่างการพัฒนาตามเป้าหมายไม่น้อยกว่า 180 สถานประกอบการ 250 ผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - 2564 คาดว่าจะมีผู้ประกอบการและผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยกระดับทั้งหมด จำนวน 910 สถานประกอบการ 1,313 ผลิตภัณฑ์

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่ามีผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการยกระดับผลิตภัณฑ์เพียงร้อยละ 5.18 ของผลิตภัณฑ์ OTOP ใน Quadrant C ที่ขึ้นทะเบียนทั่วประเทศ จำนวน 25,330 ผลิตภัณฑ์ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) ทำให้ยังเหลือผลิตภัณฑ์ที่ควรได้รับการพัฒนาและยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) อีกถึง 24,017 ผลิตภัณฑ์ ประกอบกับนโยบายของรัฐมนตรีกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นให้ อว. เป็นหน่วยขับเคลื่อนการพัฒนาและยกระดับเศรษฐกิจและสังคมแบบบูรณาการ (ภาคีรัฐ-มหาวิทยาลัย-ชุมชน) โดยมีโครงการด้านพัฒนา OTOP/SMEs เป็นหนึ่งในกลไกการขับเคลื่อน ทำให้การพัฒนาผู้ประกอบการ OTOP ด้วย ววน. จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ของผู้ประกอบการในระยะยาว โดยการทบทวนและพัฒนากลไกใหม่/โครงการใหม่ สำหรับการให้บริการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ในระยะต่อจากนี้ ด้วยการเพิ่มระดับความเข้มข้นและเทคโนโลยีขั้นสูง จากสถาบันการศึกษาเครือข่าย อว. เพื่อดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการรายใหม่และขยายผลผู้ประกอบการที่เคยได้รับการพัฒนาด้วย วทน. ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564 เพื่อมุ่งเป้าความยั่งยืนของรายได้ของผู้ประกอบการ สำหรับการผลักดันและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการและยกระดับคุณภาพสินค้า OTOP ให้ได้มาตรฐาน เพื่อเข้าสู่ตลาดสากล เพิ่มช่องทางการตลาด จำหน่ายสินค้าได้มากขึ้นและสามารถปรับตัว/อยู่รอดในสภาวะเศรษฐกิจหรือสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ตามแนวทางการยกระดับ ด้วย ววน. ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ตามอัตลักษณ์ท้องถิ่น สู่เชิงพาณิชย์
2. การยกระดับกระบวนการผลิตสู่มาตรฐานสากล
3. การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการ/ทายาทธุรกิจ

13.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP ด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มรายได้และต่อยอดการส่งออกสู่เชิงพาณิชย์
- 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ OTOP ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ร่วมกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ด้านการตลาด

13.3.3 เป้าหมาย

กลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชน (พช.) ที่ต้องการยกระดับผลิตภัณฑ์และขีดความสามารถในการแข่งขัน

13.3.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พิจิตร โลก อำแพงเพชร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด สิงห์บุรี สมุทรปราการ สงขลา และชุมพร

13.3.5 งบประมาณ 46.0000 ล้านบาท

13.3.6 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

13.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

13.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการยกระดับ OTOP ด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- 2) พัฒนาผู้ประกอบการ OTOP ด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- 3) ขยายผลและการเพิ่มมูลค่าด้านการตลาด ให้กับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
- 4) ติดตามประเมินผลและบริหารงานโครงการ

13.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผลิตภัณฑ์ OTOP ได้รับการพัฒนาและยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เกิดผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน พร้อมส่งต่อไปให้ผู้บริโภค
- 2) ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับ สามารถจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น และผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น

13.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต จำนวนผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ได้รับการยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (250 ผลิตภัณฑ์)
- 2) ผลลัพธ์ ผู้ประกอบการที่ได้รับการยกระดับฯ ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 10
- 3) ผลสัมฤทธิ์ ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ของ สป.อว. กำหนดตัวชี้วัดจำนวนผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ได้รับการยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (250 ผลิตภัณฑ์) และร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) (ร้อยละ 10) ซึ่งสนับสนุนความสำเร็จทั้งเป้าหมายตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินงานที่ 2.2 และตัวชี้วัดของแผนงานบูรณาการฯ

13.4 กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

13.4.1 หลักการและเหตุผล

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เน้นการตอบโจทย์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน ผ่านการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

กรมปศุสัตว์ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ประเภทผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 9 ผลิตภัณฑ์ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก ที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ และยังมีผลช่วยสร้างรายได้และช่องทางจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนได้ต่อไป

13.4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อนำผลผลิตจากการเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่มาทำเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่เป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาทางอาหารของท้องถิ่น
- 2) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน OTOP
- 3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP

13.4.3 เป้าหมาย กลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์/วิสาหกิจชุมชน

13.4.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 9 เขต

13.4.5 งบประมาณ 1.0458 ล้านบาท

13.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

13.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

13.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) คัดเลือกกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์/วิสาหกิจชุมชนเป้าหมาย
- 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์
- 3) ขอขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ OTOP สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา
- 4) จัดแสดงผลงาน สินค้า ผลิตภัณฑ์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าส่งเสริมการตลาด
- 5) สํารวจข้อมูลโดยสุ่มพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเมินผล
- 6) ติดตามและประเมินโครงการ

13.4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ 9 เขต 9 ผลิตภัณฑ์ ได้รับการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) ยกระดับมาตรฐานสินค้าให้กับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์

13.4.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต จำนวนผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 9 ผลิตภัณฑ์
- 2) ผลลัพธ์ ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการพัฒนา และสามารถวางจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร
- 3) ผลสัมฤทธิ์ ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 9 ผลิตภัณฑ์ ได้รับการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) ประเภทผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ สามารถช่วยสร้างรายได้ และช่องทางการจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนด้านปศุสัตว์ได้

13.5 กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

13.5.1 หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

Austrian Development Cooperation (2005) วิเคราะห์ว่า การขาดขีดความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เกิดจากปัจจัยภายนอก หมายถึง การขาดโอกาสในการสร้างรายได้ (เช่น การขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีราคาถูก ขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลการผลิตใหม่ ๆ ขาดโอกาสในการได้รับการฝึกอบรมที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ ขาดโอกาสในการได้สิทธิประโยชน์จากคู่ค้าหรือการเจรจาการค้า เป็นต้น) ซึ่งข้อจำกัดด้านปัจจัยภายนอกนั้นมีความสำคัญเช่นเดียวกับข้อจำกัดจากปัจจัยภายในที่ทำให้การพัฒนาสร้างรายได้มีจำกัด โดยปัจจัยภายในหมายถึง ความสามารถในการผลิตหรือศักยภาพของวิสาหกิจเอง เช่น ผลิตภาพของการผลิตของวิสาหกิจยังต่ำอยู่เนื่องจากข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ เครื่องจักร เทคโนโลยี กระบวนการบริหารในองค์กร การฝึกอบรมพนักงาน เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าว รัฐบาลจึงต้องการให้ประเทศมีโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานของ วิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งผู้ประกอบการใหม่ หรือกลุ่ม Start Up เป็นเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญ เพราะเป็นฐานของการจ้างงาน นวัตกรรม ในส่วนการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่จะมุ่งสนับสนุน SMEs ให้มีนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยจะส่งเสริมให้จัดทำแผนธุรกิจให้สามารถกู้ยืมเงินหรือรับการร่วมลงทุนกับสถาบันการเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งดูแลและให้คำปรึกษาแนะนำการทำธุรกิจอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อ SMEs ในแนวทางประชารัฐ เพื่อพัฒนาช่วยเหลือผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย ทุกกลุ่มจังหวัดในระบบเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่กำลังจบการศึกษา ให้สามารถกลับไปตั้งต้นเป็นวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมและรายย่อยในภูมิลำเนาได้ และในอนาคตจะเน้นช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อยภาคการเกษตร การท่องเที่ยว และภาคบริการที่กำลังเติบโตมากขึ้น

กรมวิทยาศาสตร์บริการได้จัดทำโครงการส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อยเพื่อยกระดับสินค้า OTOP ให้ได้มาตรฐานในพื้นที่ภูมิภาค มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP โดยใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มาช่วยพัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ของชุมชน ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ สร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาเกณฑ์คุณสมบัติเพื่อใช้ในการรับรองคุณภาพวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นของชุมชน นอกจากการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยการฝึกปฏิบัติการแล้ว กรมวิทยาศาสตร์บริการมีแผนการพัฒนาสื่อออนไลน์หลักสูตรการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในเนื้อหาทั้งทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ รวมทั้งการให้คำปรึกษาเชิงลึกในรูปแบบของหน่วยรับบริการทางโทรศัพท์และสื่อออนไลน์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับองค์ความรู้และไขปัญหาที่พบในกระบวนการผลิตและการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างทันที่ทันที่ เพื่อขยายโอกาสและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน การจ้างงานในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกให้กับประเทศและสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

13.5.2 วัตถุประสงค์

- 1) พัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ทั้ง 5 ประเภท
- 2) ส่งเสริมคุณภาพและยกระดับสินค้า OTOP ในประเทศให้เข้าสู่กระบวนการขอรับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์

13.5.3 เป้าหมาย

- 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ที่ยังไม่ได้ยื่นขอการรับรองมาตรฐาน
- 2) ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ที่ OTOP ที่ต้องการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์

13.5.4 พื้นที่ดำเนินการ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก

13.5.5 งบประมาณ 13.8008 ล้านบาท

13.5.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

13.5.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

13.5.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2) การให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกโรงงานประกอบการเพื่อแก้ไขปัญหาผลิตภัณฑ์
- 3) การทดสอบผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานโดยห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
- 4) การพัฒนาคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เพื่อขอการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์
- 5) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
- 6.) สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

13.5.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP ได้รับการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถด้านการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ด้วยองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 2) สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน OTOP มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคและขยายตลาดได้เพิ่มขึ้น
- 3) สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการ OTOP ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง อย่างยั่งยืนต่อไป

13.5.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 80 ผลิตภัณฑ์

1.2) จำนวนผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม/ฝึกอบรม/แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการเข้าถึงสื่อในรูปแบบ Lifelong Learning ไม่น้อยกว่า 1,000 ราย

1.3) จำนวนชุมชน/ท้องถิ่นที่ อววน. เข้าไปช่วยพัฒนา ไม่น้อยกว่า 12 ชุมชน

2) ผลลัพธ์ มูลค่าผลกระทบทางสังคม ชุมชน และคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 33 ล้านบาท

3) ผลสัมฤทธิ์ กรมวิทยาศาสตร์บริการ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการ OTOP โดยการสร้างกลไกสนับสนุนทั้งผู้ประกอบการรายเดิมและผู้ประกอบการรายใหม่ ผู้ประกอบการชุมชนในระดับฐานราก ให้สร้างสินค้าหรือบริการมูลค่าเพิ่มสูง สามารถเติบโตอย่างก้าวกระโดด รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มผลิตภาพของธุรกิจด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยกรมวิทยาศาสตร์บริการมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ (มรภ.) 38 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) 9 แห่ง และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ต่าง ๆ ในการส่งเสริมระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพของประเทศเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามแนวคิดการขับเคลื่อนประเทศไทยไปด้วยกัน โดยมีขอบเขตงานร่วมกันพัฒนางานวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงของ ผู้ประกอบการในระบบเศรษฐกิจฐานราก ผู้ประกอบการ OTOP วิสาหกิจชุมชนและชุมชน ทำให้ผู้ประกอบการได้รับองค์ความรู้และไขปัญหาที่พบในกระบวนการผลิตและการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างทันท่วงที สามารถขยายโอกาสและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน การจ้างงานในชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกให้กับประเทศ และสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงอย่างยั่งยืน

14. โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร

14.1 กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

14.1.1 หลักการและเหตุผล

ข้าว เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยการส่งออกอยู่ในรูปของข้าวสาร ซึ่งมีราคาเปลี่ยนแปลงตามภาวะตลาดโลกและตามผลผลิตของประเทศคู่ค้าและคู่แข่ง ในปัจจุบันมีหลายประเทศพยายามค้นคว้าวิจัยเพื่อการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตข้าวมากขึ้น เช่น เวียดนาม จีน และอินเดีย เป็นต้น ทำให้ตลาดการส่งออกข้าวของไทยมีการแข่งขันที่สูงขึ้น การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าและความต้องการของผู้บริโภคในตลาด เพื่อสร้างสมดุลการผลิตในทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ตลอดจนมีการเชื่อมโยงการผลิตภาคเกษตรกับภาคการผลิตอื่น เช่น ภาคบริการและการท่องเที่ยวเพื่อลดการพึ่งพิงการส่งออกสินค้าเกษตรนั้นเป็นสิ่งจำเป็นต่อเกษตรกรไทยให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นการเพิ่ม GDP และขีดความสามารถของประเทศไทยอีกประการหนึ่งด้วย

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามแนวทางข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการในการทำงานร่วมกันทั้งภายในกรมการข้าว หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินงานด้านธุรกิจข้าวตั้งแต่ต้นน้ำตลอดจนปลายน้ำ เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขันของภาคเกษตรกรรม รวมไปถึงการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศได้ อีกทั้งการพัฒนาการประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานหลักวิชาการ อาศัยการจัดทำฐานข้อมูล ทำให้ใช้ข้อมูลร่วมกันได้ง่าย สามารถเก็บข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักวิจัยพัฒนางานวิจัยและต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง และเติมเต็มครบทุกส่วนในวงจรการผลิตข้าว ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม สร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์จากข้าว ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของสินค้าข้าวในอนาคตข้อมูลงานวิจัย นอกจากนี้การจัดทำระบบจัดเก็บข้อมูลด้านโภชนาการข้าวไทย ยังช่วยให้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการประชาสัมพันธ์ได้ง่ายและสะดวก และจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงานวิจัยอีกทางหนึ่ง ประกอบการกระแสดลาดสุขภาพที่ต้องอาศัยข้อมูล และการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้บริโภคถือเป็นโจทย์สำคัญ ในการสร้างการตระหนักรู้ให้กับผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่ง

14.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ของกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร อย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 2) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร ให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ
- 3) เพื่อเชื่อมโยงตลาดสินค้าข้าวระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

14.1.3 เป้าหมาย

- 1) เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ อย่างยั่งยืน โดยกลุ่มเกษตรกรได้รับการเชื่อมโยง ไม่น้อยกว่า 150 กลุ่ม
- 2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร มีศักยภาพในการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่มเกษตรกร

3) เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ การรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ข้าว และเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้ให้เป็นที่รู้จักทั้งผู้บริโภคในประเทศและต่างประเทศ

14.1.4 พื้นที่ดำเนินการ กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์/ผู้ประกอบการค้าข้าวและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ 30 จังหวัด ทั่วประเทศ

14.1.5 งบประมาณ 13.9960 ล้านบาท

14.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

14.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

14.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) การเชื่อมโยงตลาดระหว่างเกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ
- 2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าข้าวที่ได้เครื่องหมายรับรองข้าวพันธุ์แท้และการตามสอบสินค้าข้าว
- 3) การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์สินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์
- 4) การเพิ่มศักยภาพความรู้ความสามารถด้านการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์

ในเชิงพาณิชย์

14.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกร/ผู้ประกอบการ
 - 1.1) การเชื่อมโยงเครือข่ายที่ยั่งยืนระหว่างกลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ
 - 1.2) กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนสามารถบริหารจัดการผลผลิตเชิงพาณิชย์ได้
 - 1.3) การเข้าถึงและได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากช่องทางการขายออนไลน์และออฟไลน์
- 2) ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปข้าวของไทย ได้รับการพัฒนาต่อยอด และขยายผลสู่เชิงพาณิชย์

และแข่งขันได้ในตลาด

3) เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาดของข้าวไทย ในตลาดบริโภคทั่วไปและตลาดสุขภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศ

14.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต

1.1) กลุ่มเกษตรกร ไม่น้อยกว่า 150 กลุ่ม เชื่อมโยงตลาดกับผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ

1.2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร มีศักยภาพในการบริหารจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่ม

1.3) ได้แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาดอย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์

1.4) ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเกิดการรับรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าว และเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง และไม่น้อยกว่า 3 ภาษา

2) ผลลัพธ์

2.1) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร มีตลาดรองรับสินค้าข้าวอย่างชัดเจน

2.2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร รายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย

2.3) มีแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาด

2.4) ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้ ได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปสู่ผู้บริโภคอย่างแพร่หลาย

3) ผลสัมฤทธิ์

3.1) กลุ่มเกษตรกร ไม่น้อยกว่า 150 กลุ่ม เชื่อมโยงตลาดกับผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ประกอบการอื่น ๆ

3.2) กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์การเกษตร มีศักยภาพในการบริหารและจัดการสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ ไม่น้อยกว่า 2 กลุ่ม

3.3) ได้แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อความต้องการของตลาดอย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์

3.4) ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเกิดการรับรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์จากข้าวและเครื่องหมายข้าวพันธุ์แท้โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง และไม่น้อยกว่า 3 ภาษา

14.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

14.2.1 หลักการและเหตุผล

นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาให้สหกรณ์ภาคการเกษตรเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปภาคการเกษตร สอดคล้องกับการดำเนินงานการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรและภาคเกษตร มีการปรับตัวไปสู่กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพิ่มปริมาณธุรกิจให้สหกรณ์ เพื่อให้มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบาย “การตลาดนำการผลิต” มุ่งเน้นการวางแผนการผลิตสินค้าเกษตร การจัดทำข้อมูลผลผลิตและข้อมูลความต้องการของตลาด ศึกษาข้อมูลและแนวโน้มและความนิยมของผู้บริโภค มากำหนดแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตสินค้าเกษตรที่เหมาะสมตามความต้องการของตลาด เพื่อลดปัญหาการขาดผลผลิตตกต่ำหรือภาวะสินค้าเกษตรล้นตลาด ลดต้นทุนการผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร และแก้ไขปัญหาในส่วนของการเกษตรกรที่ยังขาดความรู้ขาดเงินทุน และขาดตลาดรองรับสินค้าเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสมาชิกมาจำหน่าย และทำหน้าที่ทางการตลาดแทนสมาชิกซึ่งในปัจจุบันพบว่าสหกรณ์ยังขาดอุปกรณ์การตลาดและสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐาน และสถานที่ขาดความพร้อม ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป หากสหกรณ์ได้รับการการพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจ จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาคุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่หน่วยเศรษฐกิจฐานชุมชนระดับต้นน้ำ ในการรวมกลุ่มการผลิตสินค้าคุณภาพ เชื่อมโยงไปถึงการตลาดในระดับกลางน้ำ และส่งมอบสินค้าถึงผู้บริโภคในระดับปลายน้ำ

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งให้เป็นที่พึงของประชาชนในชุมชน จึงควรสนับสนุนและเพิ่มบทบาทด้านการตลาด เพื่อให้สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวม แลกเปลี่ยนซื้อขายผลผลิตการเกษตร ทั้งด้านพืช ด้านปศุสัตว์และด้านประมง กองพัฒนาสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตรเพื่อให้ระบบสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าผลผลิตทางการเกษตร ด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานภายใต้กลไกตลาด เป็นการพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรให้เกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้สหกรณ์ทำหน้าที่ได้อย่างครบวงจรตลอดห่วงโซ่การผลิต (Supply chain) สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในด้าน การอำนวยความสะดวกด้านการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้แก่เกษตรกรมีทางเลือกในการขายผลผลิต ทั้งตลาดในประเทศและตลาดออนไลน์ สร้างความเป็นธรรมและเพิ่มอำนาจต่อรอง อันจะส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ต่อไป

14.2.2 วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร เชื่อมโยงเครือข่ายสินค้าคลัสเตอร์ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

14.2.3 เป้าหมาย สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 146 แห่ง

14.2.4 พื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการในพื้นที่ 77 จังหวัด

14.2.5 งบประมาณ 3.3389 ล้านบาท

14.2.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

14.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

14.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรมพัฒนากลไกการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

- 1) ประสานงาน แนะนำ ส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตร การเชื่อมโยงเครือข่าย
- 2) จัดอบรมการบริหารจัดการผลผลิตการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อวางแผนบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรและผลผลิตในจังหวัดและส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรและตลาดออนไลน์ รวม 77 จังหวัด จังหวัดละ 40 ราย รวม 3,080 ราย
- 3) จัดอบรมเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรคุณภาพ รวม 5 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 230 ราย

14.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งของสมาชิกและชุมชนได้อย่างยั่งยืน
- 2) สหกรณ์เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน รวมทั้งขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐสู่ชุมชน
- 3) ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงส่งผลให้เกษตรกรสมาชิกมีรายได้เพิ่ม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

14.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพการตลาดสินค้าเกษตรของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จำนวน 146 แห่ง
- 2) ผลลัพธ์ สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีปริมาณธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3
- 3) ผลสัมฤทธิ์
 - 3.1) สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการการตลาดสินค้าเกษตร
 - 3.2) สมาชิกสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรมีตลาดรองรับสินค้าเกษตร แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร

14.3 กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

14.3.1 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย เกษตรกร ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ทั้งในภาคการผลิต การค้า และการบริการ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความสามารถทางการแข่งขัน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Local Economy Development) รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรไทย เพื่อปรับโครงสร้างตลาดสินค้าเกษตร แก้ไขปัญหาการค้าสินค้า และรองรับปัญหาภาวะภัยแล้งที่จะเกิดขึ้น ประกอบกับในคราวประชุมผู้บริหาร กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2558 โดยรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) เป็นประธาน ได้มอบนโยบายให้กระทรวงพาณิชย์จัดตั้งตลาดชุมชนเพื่อจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นในแต่ละภาค โดยให้เชื่อมโยง และกระจายสินค้าไปยังท้องถิ่นให้มากขึ้น ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ได้เสนอมาตรการพัฒนาตลาดเพื่อผู้ประกอบการ และชุมชนแก่คณะรัฐมนตรี โดยในส่วนของกรมการค้าภายในได้เสนอโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น เป้าหมายการดำเนินการ ระยะเวลา 3 ปี (2559-2561) ซึ่งกรมฯ ได้ดำเนินการส่งเสริมตลาด จำนวนทั้งสิ้น 224 แห่ง

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุตามผลตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ ของประเทศ รวมทั้งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในด้านการเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืนและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น กรมการค้าภายใน ในฐานะหน่วยงานที่ดูแล เรื่องระบบตลาด จึงได้จัดทำโครงการตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นโดยอาศัยตลาดชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและกระตุ้นให้ระบบ เศรษฐกิจชุมชนเกิดการหมุนเวียนและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น

14.3.2 วัตถุประสงค์

1) กระตุ้นระบบเศรษฐกิจจากการบริโภคภายในประเทศ และวางรากฐานเศรษฐกิจของประเทศ ในอนาคต เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนให้มีความเข้มแข็งในระยะยาวอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy Development) ให้เกิดความยั่งยืนในการพึ่งพาตนเอง ผ่านกลไกของตลาดชุมชน

2) เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOPs) ตลอดจนสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเป็นช่องทางการระบายสินค้าของชุมชน และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรของรัฐบาล

3) เพิ่มขีดความสามารถให้กับเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจ SMEs และคนในชุมชนด้วยการพัฒนาให้ความรู้แก่ชุมชน โดยสนับสนุนองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างความหลากหลาย ของสินค้าที่ตรงกับความต้องการและรสนิยมของกลุ่มเป้าหมายคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว โดยเน้นจุดเด่น และวิถีความเป็นชุมชน โดยการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน และมีอัตลักษณ์ของชุมชนให้เด่นชัด

14.3.3 เป้าหมาย

- 1) ผู้รับประโยชน์โดยตรง : เกษตรกรรายย่อย ผู้ค้า และผู้ประกอบการในตลาดชุมชน
- 2) ผู้รับประโยชน์โดยอ้อม : ธุรกิจ SMEs สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ประชาชน และนักท่องเที่ยว
- 3) ส่งเสริมช่องทางการตลาด โดยการปรับปรุงตลาดเดิม / พัฒนาตลาดใหม่
- 4) การเพิ่มมูลค่าการจำหน่ายสินค้าในตลาดชุมชนที่ได้รับการพัฒนา
- 5) การเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาตลาดและคุณภาพสินค้า

14.3.4 พื้นที่ดำเนินการ -

14.3.5 งบประมาณ 63.0604 ล้านบาท

14.3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการค้าภายใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

14.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

14.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

1) การพัฒนาตลาดชุมชนเป้าหมายใหม่ที่จะดำเนินการให้มีความพร้อมในการเป็นตลาดตามนโยบายรัฐบาล รวมถึงการยกระดับตลาดสู่การเป็น "ตลาดท่องเที่ยว" หรือการพัฒนาตลาดริมทางเพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ หรือจุดแวะพัก จุดจำหน่ายสินค้าของชุมชนที่มีทั้งสินค้าให้เลือกซื้อ และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนให้ได้ชม และสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดและบริเวณโดยรอบตลาดให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงาม และจัดพื้นที่จำหน่ายสินค้า/พื้นที่ทานอาหารอย่างเป็นสัดส่วน และสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน อาทิ ชุมชนที่นึ่งพักรับประทานอาหาร จุดถ่ายภาพ (Photo Landmark) พร้อมทั้งสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการซื้อขายให้เป็นไปตามสุขอนามัยและเกิดความเป็นธรรม ในการซื้อขาย อาทิ ป้ายแสดงราคาสินค้า ฝ่ากันเปื้อน ถังขยะ เป้าหมาย 10 แห่ง

2) การส่งเสริมช่องทางตลาดและเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าและบริการในตลาด การส่งเสริมของกรมการค้าภายใน หรือเครื่องมือทางการตลาดของกรมการค้าภายใน เช่น ตลาดกลาง ตลาดสด ตลาดต้องชม ตลาดริมทาง หมู่บ้านทำมาค้าขาย หรือตลาดข้อตกลง เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายของแผนงานบูรณาการ พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เช่น เกษตรกรรายย่อย กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ผู้มีรายได้น้อย สามารถเข้าถึงช่องทางตลาด มีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น เป้าหมาย 50 ครั้ง โดยมีกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

2.1) กิจกรรมส่งเสริมและเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าและบริการในตลาดในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน หรือเครื่องมือทางการตลาดของกรมการค้าภายใน หรือจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) กับผู้ประกอบการที่เป็นพันธมิตรกับกรมการค้าภายใน หรือผู้นำเข้าต่างประเทศ หรือเชื่อมโยงการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ของกระทรวงพาณิชย์

2.2) พัฒนาคุณภาพสินค้า โดยส่งเสริมการตรวจสอบคุณภาพสินค้า สนับสนุนการขอมาตรฐานต่าง ๆ หรือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging) ที่มีความสวยงาม สามารถรักษาและยืดอายุคุณภาพสินค้า

2.3) สร้างภาพลักษณ์สินค้าและบริการ โดยสนับสนุนการจัดทำตราสินค้า (Branding) เพื่อสร้างความจดจำของสินค้าให้แก่ผู้บริโภค และยกระดับภาพลักษณ์ให้สินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับ

3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในตลาดและชุมชน

3.1) กิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในตลาดและชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้เกิดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในตลาดและชุมชนใกล้เคียง และสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รับรู้ถึงศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และชิมอาหารท้องถิ่น โดยดำเนินการในตลาดต้องชม ตลาดท่องเที่ยว หรือตลาดริมทาง เป้าหมาย 40 แห่ง ระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน

3.2) กิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวตลาดและชุมชน โดยจัดเส้นทางการท่องเที่ยวตลาดต้องชม ตลาดท่องเที่ยว ตลาดริมทาง หมู่บ้านทำมาค้าขาย และสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ทดลองท่องเที่ยวตามเส้นทางที่กำหนด เป้าหมาย 8 กลุ่มจังหวัด จำแนกเป็น ภาคเหนือบน ภาคเหนือล่าง ภาคกลางบน ภาคกลางล่าง ภาคอีสานบน ภาคอีสานล่าง ภาคใต้บน และภาคใต้ล่าง จำนวนรวม 2 เส้นทาง เส้นทางละ 10 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง/กลุ่มจังหวัด

4) มหกรรมการท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้าชุมชนและบริการของตลาด โดยการจำลองบรรยากาศตลาดต้องชม ตลาดท่องเที่ยว และตลาดริมทาง เพื่อดึงเอกลักษณ์พาณิชย์ อัตลักษณ์ของชุมชนที่เด่นชัด เชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้าและบริการของชุมชน เพื่อส่งเสริมการจำหน่ายสินค้า และเชื่อมโยงให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้พบกัน ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ และกระตุ้นให้ผู้ค้าผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ตลาด สินค้า วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชุมชนในตลาดต้องชมให้เป็นที่รู้จัก ภายใต้ชื่อ "ตลาดต้องชม Expo 2021" เป้าหมาย 1 ครั้ง ในพื้นที่ส่วนกลาง ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 วัน

14.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) เศรษฐกิจประเทศและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ประชาชนมีอาชีพมีรายได้จากการบริโภคของประชาชนและนักท่องเที่ยวในประเทศ เนื่องจากมีทางเลือกในการจับจ่ายสินค้าที่มีคุณภาพ ในราคาเป็นธรรมมากขึ้น

2) ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ธุรกิจ SMEs วิสาหกิจชุมชน สถาบันเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกร มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป สินค้าหัตถกรรม OTOPs ตลอดจนสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชุมชน ที่มีความเป็นกลางและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และเป็นกลไกตลาดที่มีประสิทธิภาพ สามารถเป็นเครื่องมือในการรองรับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล

3) เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจ SMEs และผู้เกี่ยวข้อง ได้รับการองค์ความรู้ใหม่ ในการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการ ให้มีความหลากหลาย ตรงกับบรรณนิมความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

14.4 กรรการค้ำภายใน กรทรวงกรทรวงพาดนขย์

14.4.1 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลมนโยบายในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมุ่งเน้นการยกระดับรายได้ให้กับผู้มีรายได้น้อยอย่างทั่วถึง เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ การลงทุน การสร้างความเชื่อมโยง การผลิตและบริการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนา SMEs การสร้างผู้ประกอบการและเกษตรกรรุ่นใหม่ รวมทั้งการยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพื่อนำไปสู่การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม แนวทางการปฏิรูปประเทศไทยด้านเศรษฐกิจได้กำหนดให้มีวาระการปฏิรูปเกี่ยวกับ “การสร้างสังคมผู้ประกอบการ” ที่มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการของไทยมีความเข้มแข็ง แข่งขันได้ในสากล และเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจทุกระดับ เพื่อยกระดับรายได้ของประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง

กระทรวงพาณิชย์ มีนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy Development) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนซึ่งมีสมาชิกเป็นเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ มีการยกระดับการประกอบธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ สามารถดำรงธุรกิจของชุมชนอยู่ได้อย่างมั่นคง มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง และมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า/บริการเพิ่มขึ้นจากการขยายช่องทางการตลาด โดยส่งเสริมและพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนสามารถทำการค้าขายได้ด้วยตนเองและเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจฐานรากมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการค้าภายใน ได้รับอนุมัติจัดสรรจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายเสริมสร้างความเข้มแข็งและก้าวหน้าของประเทศตามแนวทางปฏิรูป (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2559) เพื่อดำเนิน “โครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย” ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมการจัดตั้ง “หมู่บ้านทำมาค้าขายต้นแบบ” จำนวน 10 แห่ง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการหมู่บ้านทำมาค้าขายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์และเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงเห็นควรมีการดำเนิน “โครงการหมู่บ้านทำมาค้าขาย” อย่างต่อเนื่อง

14.4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจการค้าในประเทศ โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น (Local Economy) และชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนมีช่องทางการจำหน่ายผลผลิต/ผลิตภัณฑ์และมีรายได้จากการขยายช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้แก่วิสาหกิจชุมชนรู้จักทำมาค้าขาย สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน และแข่งขันทางการค้าได้ รวมทั้งยกระดับไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

14.4.3 เป้าหมาย

- 1) ผู้รับประโยชน์โดยตรง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน
- 2) ผู้รับประโยชน์โดยอ้อม ได้แก่ ประชาชน และนักท่องเที่ยว

14.4.4 พื้นที่ดำเนินการ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

14.4.5 งบประมาณ 15.3768 ล้านบาท

14.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

14.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

14.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ จำนวน 5 แห่ง
- 2) พัฒนาเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านทำมาค้าขายที่ได้รับการส่งเสริมมาแล้ว จำนวน 15 แห่ง
- 3) จัดกิจกรรมเชื่อมโยงการจำหน่ายสินค้า/บริการ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 2 ครั้ง
- 4) ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ (35 แห่ง)

14.4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนในหมู่บ้านมีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) และมีความรู้ด้านการค้าขาย รวมทั้งระบบการบริหารจัดการด้านการตลาด สามารถพัฒนาตนเองจากผู้ผลิตรายย่อยไปสู่การเป็นผู้ประกอบการค้ามืออาชีพ
- 2) เศรษฐกิจในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความกินดี อยู่ดี และเพิ่มรายได้ของครัวเรือนในภาคเกษตรลดการย้ายถิ่นฐานจากชุมชนเข้าสู่เมือง
- 3) รัฐบาลสามารถลดภาระด้านงบประมาณในการแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายระยะยาว
- 4) สามารถเพิ่มมูลค่าทางการค้าในประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

14.4.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นหมู่บ้านทำมาค้าขายแห่งใหม่ (5 แห่ง)
- 2) ผลลัพธ์ รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มขึ้น
- 3) ผลสัมฤทธิ์
 - 3.1) เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชนในหมู่บ้านมีการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Creation) และมีความรู้ด้านการค้าขาย รวมทั้งระบบการบริหารจัดการด้านการตลาด สามารถพัฒนาตนเองจากผู้ผลิตรายย่อยไปสู่การเป็นผู้ประกอบการค้ามืออาชีพ
 - 3.2) เศรษฐกิจในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพอย่างมั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความกินดี อยู่ดี และลดการย้ายถิ่นฐานจากชุมชนเข้าสู่เมือง
 - 3.3) รัฐบาลสามารถลดภาระด้านงบประมาณในการแก้ไขปัญหาปากท้องของประชาชน
 - 3.4) สามารถเพิ่มมูลค่าทางการค้าในประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน รวมทั้งลดการพึ่งพาการส่งออก

15. โครงการส่งเสริมการพัฒนาภาคใต้และโครงสร้างอุตสาหกรรมและกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น

15.1 โครงการพัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการร้านโชห่วยไทย

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.1.1 หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ผ่านการปรับโครงสร้างของเศรษฐกิจฐานราก รวมถึงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งมีเป้าหมายหนึ่งในการเพิ่มรายได้ของผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ซึ่งมียุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ผ่านการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงยุทธศาสตร์ของกระทรวงพาณิชย์ ข้อ 2 ที่มุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนยุทธศาสตร์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อ 3 ที่เน้นการสร้างสังคมผู้ประกอบการและความเข้มแข็งให้กับ SME ไทย นอกจากนี้ ยังมีแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พ.ศ. 2564 - 2565 ที่มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) โดยการช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) เพื่อให้เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ ธุรกิจโชห่วยรวมถึงร้านค้าชุมชน เป็นหน่วยธุรกิจที่มีความสำคัญต่อกระบวนการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภาพรวม เนื่องจากก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 1 ล้านล้านบาท มีการกระจายตัวครอบคลุมกว่า 400,000 แห่งทั่วประเทศ มีบทบาทในแง่ของการเป็นแหล่งรวบรวมและจุดอำนวยความสะดวกในการจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคในชุมชน และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้อสินค้านอกพื้นที่ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นช่องทางกระจายสินค้าของผู้ประกอบการชุมชน ผู้ผลิตสินค้า SME และ OTOP ในแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้ร้านค้าชุมชนและร้านโชห่วยมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค อย่างไรก็ตาม ภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมาก ได้รับผลกระทบจากต้นทุนที่สูงขึ้นและรายได้ที่ลดลง เกิดภาวะใหม่ที่เรียกว่า New Normal ทำให้จำเป็นต้องยกระดับการบริหารจัดการร้านค้าและเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพความท้าทายใหม่ได้ต่อไป

นโยบายกระทรวงพาณิชย์ ให้ความสำคัญอย่างมากกับการพัฒนาร้านค้าโชห่วย เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจฐานรากของไทย โดยมุ่งพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กับร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศให้เป็นสมาร์โชห่วย ซึ่งเป็นร้านที่มีภาพลักษณ์และการบริหารจัดการร้านค้าที่ดี มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและยกระดับธุรกิจ SME และกิจการท้องถิ่น จึงดำเนินโครงการ “พัฒนาศักยภาพและสร้างโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการโชห่วยไทย” โดยพัฒนาให้ความรู้และให้คำปรึกษาเรื่องการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง รวมถึงส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการร้านค้า เพื่อให้ร้านโชห่วยไทยมีความเข้มแข็ง และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของไทย

15.1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันให้กับร้านค้าโชห่วย โดยการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
- 2) เพื่อส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วย เกี่ยวกับการบริหารจัดการร้านค้าอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดเรียงสินค้า การจัดการต้นทุนสินค้าคงคลัง การจัดการกระบวนการทางธุรกิจและโลจิสติกส์นำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจค้าปลีก ลดต้นทุนเพิ่มยอดขาย ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการร้านค้า
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยให้สามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพธุรกิจ รวมทั้งเกิดความเข้าใจในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการร้านค้า อาทิ การจัดการต้นทุนสินค้าคงคลัง กลยุทธ์ทางการขาย การมุ่งเน้นลูกค้า ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการบริหารจัดการร้านค้า เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนเป็นต้น

15.1.3 เป้าหมาย ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ

15.1.4 พื้นที่ดำเนินการ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

15.1.5 งบประมาณ 12.0000 ล้านบาท

15.1.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.1.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

15.1.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ยกระดับร้านค้าโชห่วยขนาดกลาง
- 2) ลดต้นทุนและพัฒนาร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ สู่การเป็นสมาร์ทโชห่วย
- 3) ติดตามการดำเนินงาน

15.1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ร้านค้าโชห่วยมีต้นทุนต่ำลง และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น
- 2) ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยได้รับองค์ความรู้ในการบริหารจัดการร้านค้าอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดเรียงสินค้า การจัดการต้นทุนสินค้าคงคลัง การจัดการกระบวนการทางธุรกิจและโลจิสติกส์ เป็นต้น นำไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจ ลดต้นทุน เพิ่มยอดขาย ตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการร้านค้าและสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า
- 3) ธุรกิจร้านค้าโชห่วยสามารถยกระดับการบริหารจัดการให้มีมาตรฐานคุณภาพ มีการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคในการพัฒนาธุรกิจซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการนำไปสู่การลดความสูญเสีย เพิ่มความสามารถในการทำกำไร และสร้างการเติบโตได้อย่างยั่งยืน ทำให้ธุรกิจมีความเข้มแข็ง แข่งขันได้

15.1.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต ผู้ประกอบการกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการ จำนวนไม่น้อยกว่า 3,030 ราย ประกอบด้วย

1.1) ร้านค้าโชห่วยขนาดกลาง ได้รับการพัฒนาสู่เกณฑ์มาตรฐานและมีองค์ความรู้ในการต่อยอดธุรกิจ จำนวน 30 ราย

1.2) ร้านค้าโชห่วยได้รับองค์ความรู้ในการบริหารจัดการร้านค้า จำนวน 2,800 ราย

1.3) ร้านค้าโชห่วยได้รับการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี POS จำนวน 200 ราย

2) ผลลัพธ์ มูลค่าทางเศรษฐกิจ 416.69 ล้านบาท

3) ผลสัมฤทธิ์

3.1) ผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยขนาดกลาง มีองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการร้านค้าโชห่วย และมีแนวทางการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ที่นำไปใช้ในร้านของตน ทำให้ร้านค้าโชห่วยขนาดกลางกลุ่มนี้ มีรายได้มากขึ้น และมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2) ผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการร้านค้าโชห่วยทั่วประเทศ มีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการร้านค้า ที่สามารถนำมาใช้ในบริบทของตนเองได้ รวมถึงมีระบบที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการร้านค้า ทำให้มีรายได้มากขึ้น และมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

15.2 โครงการส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.2.1 หลักการและเหตุผล

ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นเศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561-2580) ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางของยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เน้นส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ตอบโจทย์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศเติบโตอย่างยั่งยืน และแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พ.ศ. 2564 - 2565 ที่มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น พื้นฟูเยียวยาเศรษฐกิจประเทศกลับเข้าสู่ภาวะปกติ รวมถึงการวางรากฐาน เพื่อรองรับการปรับตัวโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่สู่ความปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) ให้นั่นคง โดยกระทรวงพาณิชย์ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมการสร้างและขยายช่องทางการตลาดทั้งออฟไลน์และออนไลน์ มุ่งเน้นในการสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานรากผลักดันสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ โดยใช้เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเปลี่ยนวิกฤต COVID-19 ให้เป็นโอกาสในการสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก

กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้รับมอบหมายจากกระทรวงพาณิชย์ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการตลาด การพัฒนามาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีศักยภาพแข่งขันได้ ตอบสนองความต้องการของตลาด และขยายช่องทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาเป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นเศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์ COVID-19 พ.ศ. 2564 - 2565 และนโยบายของรัฐบาล จึงเห็นควรดำเนิน “โครงการส่งเสริมศักยภาพการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565” เพื่อเร่งฟื้นฟูเยียวยาสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในเศรษฐกิจฐานราก ให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติและสามารถปรับตัวสู่ความปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) รวมทั้งยกระดับเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

15.2.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างโอกาสและขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 2) เพื่อเผยแพร่การยกระดับผลิตภัณฑ์และเชื่อมโยงเข้าสู่ช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

15.2.3 เป้าหมาย ผู้ประกอบการชุมชนที่มีความพร้อมด้านศักยภาพการตลาด อาทิ ผู้ประกอบการ OTOP ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ชุมชน เป็นต้น

15.2.4 พื้นที่ดำเนินการ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

15.2.5 งบประมาณ 7.5000 ล้านบาท

15.2.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.2.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

15.2.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) พัฒนาศักยภาพนักการค้า (Trader) จัดกิจกรรมพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทางด้านการตลาด เพื่อเป็นตัวแทนในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่ช่องทางการจำหน่าย
- 2) ขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน จัดกิจกรรมเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่ช่องทางการจำหน่ายโดยจัดงานแสดงและจำหน่ายสินค้า และเจรจาธุรกิจการค้า (Business Matching) เพื่อเพิ่มโอกาสขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน 1 ครั้ง (ส่วนกลาง)
- 3) ส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และติดตามประเมินผล
 - 3.1) จัดนิทรรศการประจำปีภายในงาน OTOP CITY OTOP Midyear และ OTOP ศิลปชีพ ประทีปไทย จำนวน 3 ครั้ง
 - 3.2) ติดตามประเมินผลโครงการ

15.2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผู้ประกอบการชุมชนได้รับการส่งเสริมด้านการตลาดและสามารถขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 2) สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศอย่างมั่นคง

15.2.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต
 - 1.1) สร้างนักการค้าเพื่อเป็นตัวแทนในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนเข้าสู่ช่องทางการจำหน่าย 50 ราย
 - 1.2) ผู้ประกอบการชุมชนได้เข้าสู่ช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวนไม่น้อยกว่า 200 ราย
- 2) ผลลัพธ์ ผู้ประกอบการชุมชนสามารถขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่เศรษฐกิจฐานราก จำนวนไม่น้อยกว่า 69,000,000 บาท
- 3) ผลสัมฤทธิ์ รายได้ของกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการชุมชน (ผู้ประกอบการ OTOP ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสหกรณ์ชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่มีความพร้อมด้านศักยภาพการตลาดสามารถขยายช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่เศรษฐกิจฐานราก จำนวนไม่น้อยกว่า 69 ล้านบาท

15.3 โครงการสร้างโอกาสทางการตลาด พัฒนารัฐกิจฐานรากด้วย e – Commerce กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.3.1 หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดแนวคิดการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่มุ่งสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ซึ่งเป็นความท้าทายที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้ผู้ประกอบการฐานรากสามารถเข้าถึงฐานทรัพยากร การวิจัย ความรู้ทั้งทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเพิ่มช่องทางการตลาดและเชื่อมโยงการค้าด้วยเครือข่ายพันธมิตร

นโยบายการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากถือเป็นนโยบายการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการฐานราก “พร้อมรับ ปรับตัว เปลี่ยนแปลง” โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ตามแนวทาง ในแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) พ.ศ. 2564 - 2565 เพื่อเปลี่ยนรูปแบบการประกอบธุรกิจให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์ COVID-19 เปรียบเสมือนตัวเร่งปฏิกิริยาให้ผู้ประกอบการฐานรากต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้จากการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย พ.ศ. 2562 มีมูลค่าประมาณ 4.02 ล้านล้านบาท ทำให้การค้าขายออนไลน์เป็นกุญแจสำคัญที่จะพัฒนาผู้ประกอบการฐานรากให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีกองพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นหน่วยงานตามโครงสร้างกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ มีภารกิจด้านการส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกระทรวงพาณิชย์ จึงเห็นหน้าทำงานเชิงรุกในการส่งเสริมการประกอบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ประโยชน์ สร้างโอกาสขยายช่องทางการตลาด เพิ่มรายได้และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการฐานราก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายรัฐบาลและเพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวเป็นศูนย์กลางด้าน e-Commerce ในภูมิภาคอาเซียน ในอนาคต กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงกำหนดจัดโครงการ “สร้างโอกาสทางการตลาดพัฒนารัฐกิจฐานรากด้วย e-Commerce” ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาผู้ประกอบการฐานรากด้วยพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างครบวงจร เพื่อปรับตัว เปลี่ยนแปลง ให้เท่าทันกับโลกการค้ายุคใหม่ โดยกิจกรรมประกอบด้วย การเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การให้คำปรึกษาการทำธุรกิจออนไลน์ การรวบรวมบริการด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบโลจิสติกส์ รวมถึงการแบ่งปันประสบการณ์ด้านการตลาดออนไลน์จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

15.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและพัฒนาผู้ประกอบการฐานรากในการทำการตลาดออนไลน์
- 2) เป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการฐานราก
- 3) ผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างพันธมิตรด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการฐานรากให้มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

15.3.3 เป้าหมาย ผู้ประกอบการฐานราก เช่น เกษตรกร และผู้ประกอบการชุมชน จำนวน 3,000 ราย

15.3.4 พื้นที่ดำเนินการ ทั่วประเทศ โดยแบ่งการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การค้ากลุ่มจังหวัด 18 กลุ่มของกระทรวงพาณิชย์

15.3.5 งบประมาณ 9.1000 ล้านบาท

15.3.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

15.3.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

15.3.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

1) กิจกรรมพัฒนาฐานรากด้วย e-Commerce เป็นกิจกรรมเสริมสร้างองค์ความรู้ด้าน e-Commerce และคัดเลือกแผนธุรกิจ e-Commerce

2) กิจกรรมสร้างโอกาสทางการตลาดด้วย e-Commerce (ครั้งที่ 3)

2.1) คัดเลือกร้านค้าที่มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านการค้าออนไลน์ของผู้ประกอบการที่ผ่านการพัฒนาตามกิจกรรมพัฒนาฐานรากด้วย e-Commerce จาก 1,260 ราย เหลือเพียง 300 ราย เพื่อนำมาต่อยอดช่องทางการค้าในรูปแบบออนไลน์ ตลอดจนการทำโปรโมชันของร้านค้าบนช่องทางออนไลน์

2.2) ถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้ประกอบการฐานรากที่ประสบความสำเร็จด้าน e-Commerce (Knowledge Sharing)

2.3) ให้คำปรึกษาเชิงลึก

2.4) พัฒนาร้านค้าออนไลน์ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือให้กับร้านค้าออนไลน์

2.5) ประกวดสุดยอด Thailand e-Commerce Genius แห่งปี

2.6) ส่งเสริมการขายออนไลน์ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตร (Thailand E-Commerce Expo Online)

15.3.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ประกอบการฐานรากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมการประกอบธุรกิจออนไลน์ ทั้งด้านการเปิดร้านค้าออนไลน์ การให้คำปรึกษาเชิงลึกในการทำการค้าออนไลน์จากผู้เชี่ยวชาญ องค์ความรู้เนื้อหา ด้าน e-Commerce และนวัตกรรมที่น่าสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ การทำการค้าบนแพลตฟอร์ม e-Commerce การถ่ายทอดประสบการณ์จากการธุรกิจ e-Commerce ที่ประสบความสำเร็จ (Success Case) ซึ่งคาดว่าผู้ประกอบการฐานรากสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเองได้ และผลักดันจากการขายจากออฟไลน์สู่การขายของบนออนไลน์มากยิ่งขึ้น

15.3.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

1) ผลผลิต ผู้ประกอบการฐานรากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบการออนไลน์ยุคใหม่ รวมจำนวน 3,000 ราย จากที่มีศักยภาพใน 18 กลุ่มจังหวัดตามยุทธศาสตร์กระทรวงพาณิชย์

2) ผลลัพธ์ ผู้ประกอบการฐานรากมีรายได้ทางช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6 มูลค่าทางเศรษฐกิจ 327 ล้านบาท

3) ผลสัมฤทธิ์ ผู้ประกอบการฐานรากกลุ่มเป้าหมาย เช่น เกษตรกร และผู้ประกอบการชุมชนจำนวน 3,000 ราย ที่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมการประกอบธุรกิจออนไลน์ มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และมีโอกาสเข้าสู่ช่องทางการตลาดออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการฐานรากขยายช่องทางการตลาดจากการขายจากออฟไลน์สู่การขายของบนออนไลน์มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการฐานรากมีรายได้ทางช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น

15.4 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงกระทรวงมหาดไทย

15.4.1 หลักการและเหตุผล

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก โดยมีเป้าหมายแก้ไขปัญหาคความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการสร้างการเติบโตจากภายใน โดยการบูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนที่จะสนับสนุนให้ชุมชนใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชน มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผนึกกำลังร่วมกันพัฒนาขีดความสามารถของผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP โดยรัฐพร้อมที่จะสนับสนุน ให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ แหล่งเงินทุน และพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการและการตลาด เพื่อยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถสร้างนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าและเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐเพื่อสังคม จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการเติบโตและหมุนเวียนของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มโอกาสเชื่อมโยงเครือข่ายทางการตลาด ลดความเสียเปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อย โดยการพัฒนาศักยภาพกลไกในพื้นที่เพื่อดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างเครือข่ายกระจายรายได้กลับสู่ชุมชนฐานรากให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุ ผลเชิงรูปธรรม และสามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

15.4.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างช่องทางการตลาดให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP กลุ่มอาชีพในชุมชนให้มากขึ้น ส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างสะดวกและทั่วถึง โดยความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และประชาชน
- 2) เพื่อสนับสนุนและพัฒนาให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการได้เรียนรู้ทักษะการบริหารจัดการและการตลาด
- 3) เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้บริโภค และส่งเสริมภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชนของท้องถิ่นให้รู้จักแพร่หลาย กระตุ้นให้ประชาชนได้ยอมรับและเกิดความสนใจในสินค้าชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- 4) เพื่อพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ

15.4.3 เป้าหมาย ผู้ผลิต ผู้ประกอบการชุมชน เกษตรกร กลุ่มอาชีพ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว หมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด คณะกรรมการประสานและขับเคลื่อนนโยบายสานพลังประชารัฐ (คสป.) คณะทำงานพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐจังหวัด/อำเภอ และภาคีเครือข่ายการพัฒนา 5 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน

15.4.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 76 จังหวัด และส่วนกลาง

15.4.5 งบประมาณ 384.0000 ล้านบาท

15.4.6 หน่วยงานดำเนินการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงกระทรวงมหาดไทย

15.4.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

15.4.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาช่องทางการตลาด

- 1) ตลาดอะเมซิง ของกินของใช้
- 2) การจัดงาน OTOP ภูมิภาค
- 3) การจัดงาน OTOP Midyear 2022
- 4) การจัดงาน OTOP ศิลปชีพ ประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี
- 5) ตลาดนัดคนไทยยิ้มได้

15.4.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น
- 2) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้
- 3) ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง

15.4.10 ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- 1) ผลผลิต จำนวนช่องทางการตลาด 80,013 ครั้ง
- 2) ผลลัพธ์ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการชุมชนมีรายได้เพิ่มร้อยละ 6
- 3) ผลสัมฤทธิ์
 - 3.1) ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น
 - 3.2) ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคง

16. โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

16.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพในการบูรณาการ เห็นว่าแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากมีความเชื่อมโยงกับทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทหลักภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานรากแผนย่อยการยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และการสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณข้อ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม) เป็นโครงการสำคัญในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวนมาก เป็นการดำเนินงานบูรณาการร่วมกันหลายกระทรวงหลายหน่วยงานดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2563 จึงได้ติดตามและนิเทศงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ปี 2565

16.2 วัตถุประสงค์

เพื่อติดตามการดำเนินงาน ผลสัมฤทธิ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

16.3 เป้าหมาย

รายงานการติดตามโครงการในภาพรวม 1 เรื่อง โดยการติดตามครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 16 โครงการ

16.4 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่ 7,255 ตำบล

16.5 หน่วยงานดำเนินการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

16.6 งบประมาณ 4.7910 ล้านบาท

16.7 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 - 30 กันยายน 2565

16.8 วิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน

ดำเนินการติดตาม 2 ครั้ง โดยกำหนดประเด็นตัวชี้วัด และเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด ดังนี้

1) ครั้งที่ 1 จัดเก็บข้อมูลช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2565 จัดทำรายงานผลการดำเนินการ ช่วงเดือน เมษายน - พฤษภาคม 2565 ประเด็นการติดตามเน้นกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2) ครั้งที่ 2 จัดเก็บข้อมูลช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2565 จัดทำรายงานผลการดำเนินการ ช่วงเดือน สิงหาคม - กันยายน 2565 ประเด็นการติดตามเน้นผลการเบิกจ่ายงบประมาณ กิจกรรม ผลผลิต ผลลัพธ์เบื้องต้น ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

16.9 รูปแบบรายงานการผล

16.9.1 ผลการติดตาม

1) ประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ

2) ผลสำเร็จของโครงการ

- จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนและที่ดินทำกิน ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น

- จำนวนสถาบันเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการชุมชนที่ได้รับการพัฒนา

- ร้อยละของรายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้น

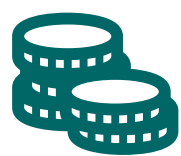
3) ผลลัพธ์เบื้องต้น

16.9.2 ความคิดเห็น

16.9.3 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. ส่วนประเมินผลแผนพัฒนาการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 0507 โทรสาร 0 2579 0507
 - 1.1 โครงการส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร
 - 1.2 โครงการติดตามประเมินผลภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
2. ส่วนประเมินผลการพัฒนาด้านพืช โทรศัพท์ 0 2579 0614 โทรสาร 0 2579 5511
 - 2.1 โครงการบริหารจัดการหนี้
 - 2.2 โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเป็นพืชเศรษฐกิจ
3. ส่วนประเมินผลการพัฒนาด้านปศุสัตว์และประมง โทรศัพท์ 0 2940 5387 โทรสาร 0 2579 2670
 - 3.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน
 - 3.2 โครงการส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตร
 - 3.3 โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างตลาดมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่น
4. ส่วนประเมินผลการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและทรัพยากรทางการเกษตร โทรศัพท์ 0 2579 0555 โทรสาร 0 2579 2670
 - 4.1 โครงการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส
 - 4.2 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน
 - 4.3 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร
5. ส่วนประเมินผลการพัฒนาสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร โทรศัพท์ 0 2579 8232 โทรสาร 0 2579 0507
 - 5.1 โครงการจัดทำแผนพัฒนาอาชีพในระดับตำบล
 - 5.2 โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 5.3 โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
 - 5.4 โครงการยกระดับศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่และผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าชุมชน
6. ส่วนวิชาการและนวัตกรรมการประเมินผล โทรศัพท์ 0 2579 8616 โทรสาร 0 2579 0507
 - 6.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร
 - 6.2 โครงการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลาง บางเขน
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2579 0507 www.eva.oae.go.th